

**ELS NENS AMB
LES MANS TACADES DE SANG**

El drama dels nens i les nenes soldat

Els meus més sincers agraïments a la meva tutora, per tot el seu suport i la seva gran ajuda en la supervisió i correcció del treball; i a Núria Juvanteny, Miquel Montañá, UNICEF, Amnistía Internacional i Sonia Espinosa, per tota la seva ajuda i col·laboració incondicional en el treball.

ÍNDEX

1. Introducció (de la pàgina 3 a la 7)

2. Marc teòric (de la pàgina 8 a la 68)

2.1. Introducció als nens i nenes soldat

2.1.1. Què és un nen o nena soldat?

2.1.2. Situació dels nens soldat al S. XX i XXI

2.1.3. Raons per al reclutament de nens

2.2. El cas de les nenes soldat

2.3. Guerres, guerrilles, i senyors de la guerra

2.4. Reclutament i alistament

2.3.1. Reclutament forçat

2.3.2. Reclutament o alistament “voluntari”

2.5. Conseqüències

2.5.1. Seqüeles físiques i psicològiques

2.5.2. Nens presoners de guerra

2.6. La situació dels nen soldat al món

2.7. Desmobilització i rehabilitació

2.7.1. ONG en acció

2.8. Mesures preses per la comunitat internacional i possibles solucions

3. Treball pràctic (de la pàgina 69 a la 128)

3.1. Entrevista a UNICEF

3.2. Entrevista a Amnistia Internacional

3.3. Entrevista a Núria Juvanteny

3.4. Entrevista a Miquel Montaña

3.5. El soroll dels ossos quan cruixen

3.6. Pel·lícules i documentals relacionats

3.6.1. *El senyor de la guerra*

3.6.2. *Diamant de Sang*

3.6.3. *Coltan: Comerç Sagnant*

3.7. Conclusions

4. Conclusions finals (de la pàgina 129 a la pàgina 132)

5. Bibliografia (de la pàgina 133 a la pàgina 140)

6. Annexos (de la pàgina 141 a la pàgina 185)

1. Introducció

En començar a pensar en un tema per al meu treball de recerca, el dels nens soldat no va ser, ni de lluny, dels primers que em va passar pel cap.

Primer vaig pensar a fer el treball sobre l'Holocaust, l'extermini massiu de 6.000.000 de jueus a mans dels nazis durant la Segona Guerra Mundial. Sí, aquest resultava un tema dur, però extremadament fascinant i que podria interessar i commoure el lector en gran mesura. No obstant, aviat el vaig descartar. Què podria dir jo sobre l'Holocaust que ningú no hagués dit abans? Bé, és clar que amb els recursos de què disposava, poca cosa.

Més tard se'm va ocórrer una altra idea: la creació d'una revista de moda. Havia fet un projecte semblant per a l'assignatura de francès l'any anterior, i, ja que la moda és un tema que m'agrada i m'interessa, vaig pensar que seria una bona elecció pel meu treball de recerca, ja que resultaria un treball força original i tampoc no em resultaria gaire difícil. Malgrat tot, també vaig acabar rebutjant aquesta idea. Massa superficial, vaig pensar. Volia fer un treball que m'interessés, sí, però també volia fer un treball que m'aportés alguna cosa. És cert que d'això tracta el treball de recerca, de recercar, però volia que m'aportés alguna cosa a un nivell més personal, que, ja que havia de fer-lo, en tragués algun profit. Arribats a aquests punt, doncs, quin tema podria escollir?

Passaven els dies i no se m'ocorria gran cosa. Va ser quan, en una de les classes, si no recordo malament, la d'anglès, ens van fer veure la pel·lícula de *Diamant de Sang* (a l'apartat 3.6.2 hi trobareu una breu ressenya). Aquesta pel·lícula es situa a Sierra Leone i, entre d'altres coses, dóna a conèixer la problemàtica dels nens soldat. Recordo haver plorat en acabar-se. Recordo haver pensat que m'agradaria conèixer més coses sobre aquests nens. Vaig pensar que aquest sí que podria ser un bon tema pel meu treball, però amb els dies, ho vaig deixar passar. Poc temps després, però, un altre fet va despertar la meva curiositat. A principis d'any, un documental publicat per l'ONG Invisible Children, anomenat *Kony 2012*, amb l'objectiu de promoure un moviment per

donar a conèixer el senyor de la guerra Joseph Kony, mitjançant el seu eslògan “Stop Kony”, i així poder arrestar-lo abans que finalitzés l’any 2012, va provocar un gran enrenou entre les xarxes socials i un gran interès per part de la població de tot el món, especialment per part dels joves. Tot i la magnitud d’aquest moviment, va ser més aviat efímer. Aquest fet va ser el desencadenant per a l’elecció del meu treball. Definitivament havia de fer-lo sobre els nens soldat. I tenia una pregunta clara: Hem deixat oblidats els nens soldat al 2012?

Estava convençuda que així era. La meva sorpresa va ser quan, en començar a informar-me sobre el tema, un cúmul d’articles va aparèixer davant els meus ulls. En anar a la biblioteca de Granollers a buscar més informació, no en vaig trobar menys. Quinze llibres van ser els que em va donar la bibliotecària, com a mínim.

Per contrast, en preguntar què sabien sobre els nens soldat els meus amics i familiars, pocs podien dir-me alguna cosa. Era quan els mencionava alguna pel·lícula, o el nom de Kony, que copsaven de què els parlava. D’aquí vaig deduir que, tot i la ingent quantitat d’informació que hi havia sobre aquests nens, molt poca era la que arribava a ser coneguda per la població. Sí que hi havia rengleres d’articles escrits, però cap que els telediaris consideressin prou important com per emetre’l a la televisió. Llavors, encara podia funcionar la meva pregunta?

A mitjans d’estiu ja tenia tot un carpesà replet d’informació, entre articles i informes, i una pila considerable de llibres esperant a ser llegits. No cal dir que tota aquesta quantitat d’informació no va trigar gaire a resultar-me abrumadora.

Per altra banda, disposava de molts pocs recursos per a la realització del marc pràctic. Què podia fer? Anar-me’n a l’Àfrica a buscar testimonis? No, és clar que no. Però sí que podia posar-me en contacte amb gent que hi hagués estat. Aquest seria el següent pas, doncs.

Vaig enviar desenes de correus a ONG de tot el món, i van ser poques les que em van respondre. Algunes, com Intermón Oxfam, van dir-me que no comptaven amb recursos humans suficients per destinar-los a atencions personalitzades, però van animar-me a visitar la seva pàgina web. Altres, simplement, es van limitar a no contestar-me; i unes últimes, a les quals els estic infinitament agraïda, es van mostrar molt interessades i completament disposades a ajudar-me, com Menores Soldado (que és un conjunt d'ONG espanyoles cooperants per acabar amb els nens soldat, format per Alboan, Amnistía Internacional, Entreculturas, Fundación El Compromiso, Save The Children i Servicio Jesuita a Refugiados), UNICEF i Amnistía Internacional. A aquestes dues últimes a les quals he tingut la gran oportunitat de fer-los una entrevista.

Més endavant, diferents persones del meu entorn, entre elles la meva tutora, m'han facilitat una sèrie de nous personatges a qui entrevistar, sense els quals poc valor hauria tingut el meu treball de recerca.

Tot i la ingent quantitat d'informació de què disposava llavors, poc era encara el que sabia sobre els nens soldat. Va ser en organitzar la informació i començar a redactar que em vaig adonar de la magnitud del treball que estava fent. I també de la seva duresa, cosa que només m'ha servit com a un estímul més.

Podria dir que aquestes han sigut les dificultats més importants: la falta de recursos de què he disposat, per una banda i, per l'altre, la gran quantitat d'informació que he trobat, que no he donat abast a llegir, en part per la manca de temps.

A més a més, el fet que molta informació estigui escrita en anglès, sigui confusa, i a vegades fins i tot contradictòria; no estigui verificada, o dati de fa bastants anys (l'últim Informe Global elaborat per la Coalició Espanyola per acabar amb la utilització dels nens soldat data del 2008) també m'ha dificultat l'obtenció d'informació actualitzada i verídica.

Per últim, els anys als quals es remunta aquesta situació, la seva extensa cronologia, de la qual no dispo de dades suficients per parlar amb propietat, han limitat també, en aquest aspecte, l'abast del meu treball.

El primer que he fet ha estat endinsar-me en el món dels nens soldat. He intentat tractar els aspectes més importants d'aquesta problemàtica, que es veuen reflectits al llarg de tot el marc teòric. He començat informant-me sobre què són pròpiament els nens i les nenes soldat; he profunditzat una mica més en l'especial problemàtica de les nenes; després he tractat les guerres, les guerrilles i els guerrillers o senyors de la guerra; quins tipus de reclutament i alistament existeixen; les conseqüències que la situació comporta per aquests nens i nenes; la situació general dels nens soldat al món; en què consisteix la desmobilització i la rehabilitació; quines mesures ha pres la comunitat internacional; etc.

El treball pràctic, del que ja he parlat abans, consta d'una sèrie d'entrevistes a UNICEF, Amnistia Internacional, Núria Juvanteny i Miquel Montañá, juntament amb breus ressenyes de les pel·lícules *Senyor de la Guerra* i *Diamant de Sang*, el documental *Coltan: Comercio Sangriento* i l'obra de teatre d'*El soroll dels ossos quan cruixen*.

La bibliografia emprada ha estat abundant i molt diversa: des de llibres i informes, fins articles, entrevistes, pel·lícules, documentals i una infinitat de pàgines web.

El meu objectiu amb aquest treball és el d'aprendre tant com pugui sobre la problemàtica dels nens soldat i les seves arrels, i remoure la consciència de tantes persones com em sigui possible.

En conseqüència plantejo la meua hipòtesi a partir de les afirmacions següents, que intentaré confirmar o refusar a través d'aquest treball:

- S'ha deixat de parlar dels nens i les nenes soldat i han quedat oblidats l'any 2012.

- Tota aquesta problemàtica és deguda als interessos econòmics.
- Per acabar amb el problema s'ha de conscienciar a tota la població i col·laborar amb les ONG.

MARC TEÒRIC

2.1. Introducció als nens soldat

2.1.1. Què és un nen o nena soldat?

Un nen soldat és tota aquella persona menor de 18 anys que és membre o està vinculat a les forces armades governamentals o a qualsevol grup armat regular o irregular, en llocs on existeixi o no un conflicte armat.

Els nens i les nenes soldat no només participen directament en el combat, sinó que desenvolupen tasques que van des de la col·locació de mines antipersones o explosius, l'exploració, l'espionatge, la càrrega, la cuina, les feines domèstiques, l'esclavitud sexual i són obligats a casar-se de manera forçada.

Durant la lluita armada, els nens són obligats a cometre atrocitats contra comunitats senceres i a transportar càrregues de fins a 60 kg, incloent-hi municions i altres soldats ferits.

També són utilitzats com escuts humans. Moltes guerrilles, com per exemple les FARC (Forces Armades Revolucionaries de Colòmbia), posen a nens i nenes en les seves files davanteres quan s'assabenten que estan a punt de rebre un atac per part de l'exèrcit del govern. Així, després poden dir que el govern ha matat a nens i nenes, i en ocasions evitar aquestes confrontacions.

En ocasions, aquests nens són obligats a assassinar i a violar civils i soldats enemics, són forçats a matar la seva pròpia família, i a vegades a participar en actes sexuals i de canibalisme amb els cadàvers enemics. Tot amb una única finalitat: fer-los despietats i insensibles a qualsevol tipus d'atrocitats.

Moltes vegades, a més, combaten sota els efectes de les drogues, que els fan perdre el temor a les bales enemigues i a la seva pròpia mort.

Tal com diu Mike Wessels:

El rapté d'aquests nens és el primer pas en una sèrie de violacions brutals: són torturats, humiliats i manipulats psicològicament. El fi és espantar el nen de tal manera que es converteixi en un soldat obedient i feroç. Perquè els nens aprenguin a ser violents, se'ls obliga a ser testimonis d'actes de barbàrie amb l'objectiu d'insensibilitzar-los. La idea és destruir el nen psicològicament perquè pugui, sense escrúpols i amb el sistema de valors trencat, cometre atrocitats. A Colòmbia molts nens han sigut forçats a trencar les goles dels animals domèstics i a beure la sang com a ritual de pas. A Uganda, Libèria i Hondures, els nens soldat eren utilitzats com a botxins, i a Colòmbia, Perú i Moçambic els nens eren coaccionats a matar i per a cometre rituals de canibalisme sobre les seves víctimes.¹

Amb la finalitat d'eliminar la possibilitat de resistència per part dels nens raptats i les seves comunitats, se'ls obliga a matar i torturar membres dels seus propis pobles, fins i tot de les seves pròpies famílies. La idea és trencar tot tipus de lligam entre el nen i el seu entorn.

Segons l'informe d'UNICEF *Children of War*, a Moçambic els nens eren forçats a participar en assassinats i mutilacions, colpejats fins a vomitar, abusats sexualment, colpejats amb el propòsit exprés de trencar-los els ossos, sufocats parcialment amb bosses de plàstic, forçats a menjar excrements i a escoltar els crits dels seus pares torturats, interrogats brutalment i contínuament, i privats de menjar i de dormir durant temps prolongats. Segons UNICEF, casos similars ocorren a Laos, Cambotja, Nicaragua, El Salvador i Guatemala.

Els nens i les nenes soldat no només pateixen la monstruositat de la guerra i la violació brutal del seu dret a la infància, sinó també el trauma de ser arrencats de les seves famílies i comunitats per a participar en la violència del conflicte.²

¹ WESSELS, Mike. *Child Soldiers, The Bulletin of the Atomic Scientist*, vol. 53, nº 6, novembre i desembre de 1997, pàgina. 4.

² SEDKY-LAVANDERO, Jéhane. *Los niños de la guerra*, pàgina 134.

Tot i que les nenes tenen les mateixes responsabilitats que els nens, a vegades són obligades a tenir relacions sexuals per a “divertir els soldats” o a canvi de menjar i protecció física.³

2.1.2. situació dels nens soldat al S.XX i XXI

Encara en el mateix decenni del final de la guerra freda (1981 – 1991) i d'un període amb un nombre sense precedents de missions per al foment i manteniment de la pau enviats per les Nacions Unides, milers de nens i joves seguien participant en hostilitats a l'Àsia, a Europa, a l'Amèrica Llatina, a l'Àfrica i a l'Orient Mitjà.

És el moment també en què apareixen gran quantitat de nous conflictes armats interns de petita escala i lluites internes violentes, que en general estan fora de la competència del dret internacional humanitari, en el sentit més estricte.

La Convenció sobre els Drets del Nen de les Nacions Unides, de 1989, reafirma que els nens han de ser educats en un esperit de pau, dignitat, tolerància, llibertat i igualtat. No obstant, a mesura que s'ha anat avançant cap al segle XXI aquesta situació es va agreujant, i la presència de nens armats és cada cop més important a molts països del món.

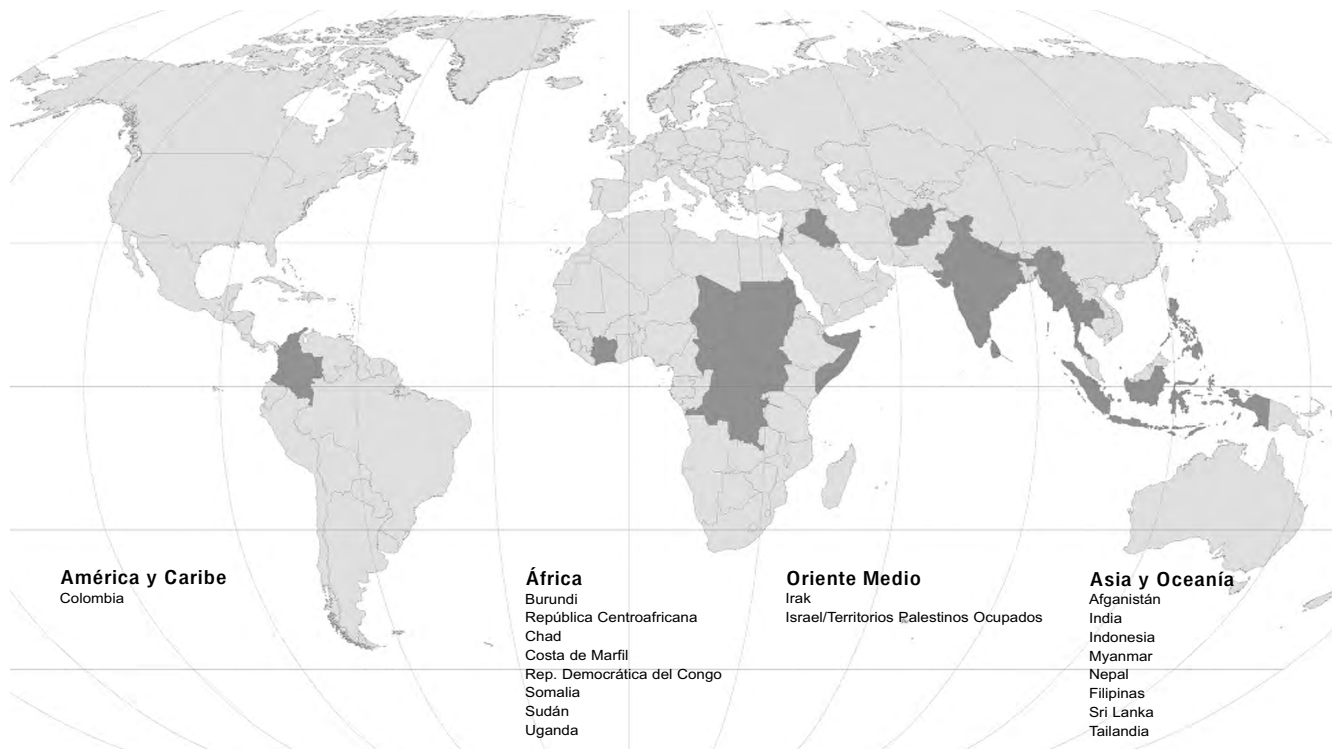
Segons el llibre *Ni un solo niño en la guerra*, de Jéhane Sedky-Lavandero:

Al voltant de trenta països es troben en conflictes armats al final del segle. El nombre de nens soldat involucrats en aquests conflictes puja a 350.000 i en vint-i-quatre d'aquests conflictes els nens tenen menys de 15 anys. En casos com Cambotja, Sri Lanka i Sudan, nens de vuit anys participen com a combatents. A Sarajevo el 55% dels nens eren blancs de tir, el 66% estaven en una situació tan perillosa que podrien haver mort i un 29% patien una pena insuportable. A Angola, 6 de cada 10 nens han assistit a assassinats i 7 de cada 10 han estat testimonis de gent torturada, colpejada, o ferida. A Ruanda, el 56% havien vist altres nens matant a gent,

³ *Niños soldado, manos de vida reciente, instrumentos de muerte. En defensa del hombre*, febrer de 1997, pàgina 3.

el 80% havien perdut membres de les seves famílies, i un 16% s'havien protegit amagant-se sota cadàvers.⁴

Al mapa següent podem observar els països i territoris amb nens soldat implicats en conflictes actius entre els anys 2001 i 2004:

També sabem, segons l'Informe de l'ONU sobre nens soldat 2004, que la situació en aquest mateix any dels països amb nens soldat era la següent:

- Colòmbia, amb 14.000 casos.
- Sierra Leone, sense dades.
- Libèria, sense dades.
- Costa d'Ivori, sense dades.
- Sudan, entre 19.500 i 23.000 casos.
- República Democràtica del Congo, 30.000 casos.
- Burundi, 5.000 casos.
- Uganda, 20.000 casos.
- Israel, sense dades.

4 SEDKY-LAVANDERO, Jéhane. *Ni un solo niño en la guerra*. Icaria, 1999. Col·lecció Antrazyt.

- Palestina, sense dades.
- Afganistan, sense dades.
- Somàlia, amb 200.000 casos durant 14 anys de conflicte.
- Sri Lanka, amb 1.250 casos.
- Nepal, entre 2.000 i 4.000 casos.
- Myanmar, amb 70.000 casos.
- Filipines, amb 12.000 casos.
- Indonèsia, sense dades.
- Tímor, sense dades.

D'aquí es dedueix l'existència, al 2004, d'aproximadament 250.000 nens soldat en tot el món.

A finals del 2007 el nombre de conflictes en què es produeix la participació directa de menors és de disset, deu menys que al 2004.

En aquest període entre els anys 2004 i 2007 els governs que van utilitzar nens i nenes soldat en conflictes armats des de l'abril del 2004 a l'octubre del 2007 són:

- Txad
- Israel
- Myanmar
- República Democràtica del Congo
- Somàlia
- Sudan i Sudan del Sud
- Uganda
- Iemen

A més, el Regne Unit va enviar menors de 18 anys a Iraq, on van quedar exposats a patir les conseqüències de les hostilitats.

Els països en què hi va haver menors reclutats i utilitzats per forces paramilitars o milícies, forces de defensa civil o grups armats vinculats al govern, amb el seu suport, o que actuaven sota el seu control van ser:

- Txad
- Colòmbia
- Costa d'Ivori
- Filipines
- Índia
- Iran
- Líbia
- Myanmar
- Perú
- República Democràtica del Congo
- Sri Lanka
- Sudan
- Uganda

A més a més, diferents milers de nens i joves van rebre instrucció en tècniques paramilitars en les milícies juvenils de Zimbaue.

Al 2008, les forces armades que utilitzaven menors com a espies, informants o missatgers eren les dels països següents:

- Burundi
- Colòmbia
- Indonèsia
- Israel
- Nepal
- República Democràtica del Congo
- Uganda

Això provoca que aquests nens i nenes quedin exposats a greus danys, a la seva mort, o a represàlies per part de les forces de l'oposició. Amb freqüència aquests nens han estat arrestats, detinguts, torturats i assassinats.

També al 2008, els països on hi havia nens i nenes soldat en grups armats no estatals eren:

- Afganistan
- Butan
- Burundi
- Txad
- Colòmbia
- Costa d'Ivori
- Filipines
- Índia
- Indonèsia
- Iraq
- Israel /Territoris Palestins Ocupats
- Líban
- Libèria
- Myanmar
- Nepal
- Nigèria
- Pakistan
- República Centrafricana
- República Democràtica del Congo
- Somàlia
- Sri Lanka
- Sudan
- Tailàndia
- Uganda

Al mapa següent podem observar els països i territoris amb menors soldats implicats en conflictes actius des de l'abril del 2004 fins a l'octubre del 2007:

En molts països continua el reclutament de nens i nenes soldat a dia d'avui, i els segrestos d'aquests per a vincular-los a grups armats. Nens de fins a 9 anys han estat segrestats.

Actualment, però, no trobem dades disponibles sobre el nombre de nens i nenes soldat en el món, però els governs o grups armats d'almenys els següents 15 països segueixen reclutant nens:

- Iraq
- Líban
- Líbia
- Myanmar
- Nepal
- Pakistan
- Filipines
- Síria
- Somàlia
- Sri Lanka

- Sudan del Sud
- Sudan
- Territori Palestí ocupat a Israel
- Tailàndia
- Uganda
- Iemen

Es calcula ja, oficialment, que avui en dia hi ha 300.000 nens combatents en tot el món.

2.1.3. Raons per al reclutament de nens

Les raons principals per al reclutament de nens es basen en la seva gran quantitat d'energia, la seva poca capacitat per rebel·lar-se, la seva manca de pensament crític, i la seva enorme lleialtat al grup al qual pertanyen. Aquests nens forçats a lluitar són una bona carn de canó. Se'ls pot rentar el cervell de manera fàcil, i a l'Àfrica, amb la seva taxa de natalitat, abunden.⁵

Aquests nens han sigut incorporats a la guerra a causa de la carència d'efectius, la facilitat de manar-los, la facilitat per a ser manipulats, la falta d'altres compromisos i la seva tendència a no desertar.⁶

Malgrat tot, la veritable raó per la qual aquests nens són reclutats és l'interès dels grups militars o rebels.⁷

Segons paraules del coordinador en la zona Tete de Moçambic de l'ONG Save the Children:

Els nens són eficaços perquè són mal·leables, i no fan preguntes. En temps de guerra, un comandant vol una submissió absoluta. Això ho pot aconseguir únicament d'un nen.⁸

⁵ SEDKY-LAVANDERO, Jéhane. *Ni un solo niño en la guerra*. Icaria, 1999. Col·lecció Antrazyt.

⁶ *Op. cit.* nota 4.

⁷ *Op. cit.* nota 4.

Aquests nens, a més a més, no reclamen salari i no pertanyen a unions u organitzacions que defensin els seus drets.⁹

Un nen soldat fa guardia a Luwero, Uganda, l'any 1986. Foto realitzada per Yann Gamblin d'UNICEF.

⁸ *Las Guerras Fratricidas: la otra infancia*. Estrella, La Caixa, hivern de 1997, p.17.

⁹ *Op. cit.* nota 4.

2.2. El cas de les nenes soldat

La situació d'aquests nens s'agreuja de manera molt considerable en el cas de ser nenes. Elles no només es veuen obligades a participar de manera directa en el combat i desenvolupar les mateixes tasques que els nens, sinó que són les que s'encarreguen de les tasques domèstiques i la cuina, i el que és pitjor, estan sotmeses a un estat d'esclavitud sexual constant i brutal.

Segons paraules escrites al llibre *Niños soldado, manos de vida reciente, instrumentos de muerte*:

Tot i que les nenes tenen les mateixes responsabilitats que els nens, a vegades són obligades a tenir relacions sexuals per a “divertir els soldats” o a canvi de menjar i protecció física.¹⁰

Molt sovint són violades més d'una vegada pels homes, i més tenint en compte que la proporció d'homes és molt superior a la de les dones, el que implica que queden exposades a un enorme ventall de malalties sexuals, principalment la Sida (VIH).

A causa d'aquest seguit de violacions, moltes d'elles queden embarassades i es veuen obligades a tenir fills no desitjats. Tot això si no són apallissades pels mateixos rebels perquè perdin el fill.

A més a més, també es veuen obligades a contraure casament de manera forçada amb alguns dels càrrecs importants de les guerrilles, moltes vegades a canvi d'una arma (que els proporcionarà seguretat) o unes lleugerament millors condicions de vida. En el cas de negar-s'hi, l'única sortida que els espera és la mort.

Segons paraules de Christophe Ayad, publicades a un article d'*El Periódico*:

¹⁰ *Op. cit.* nota 3.

Elles constitueixen fins al 40 % de certs grups de joves combatents. En ocasions lluitadores, sovint esclaves sexuals i sistemàticament criades explotades, la problemàtica de les nenes és més difícil de delimitar. No solament s'han vist obligades a matar, sinó que a més a més han estat violades pels seus superiors, i han hagut d'avortar o bé criar un fill no desitjat i ràpidament abandonat pel seu pare.¹¹

A les poques nenes que aconsegueixen escapar de la guerrilla o l'exèrcit no els esperen unes millors condicions de vida. Arrossequen totes les experiències traumàtiques viscudes, de les quals rarament se'n podran desfer, i el seu estat de salut és extremadament dèbil. En molts dels casos, estan acompanyades pels seus fills o segueixen embarassades.

Segons paraules extretes del llibre *Los niños de la guerra*:

Les nenes pateixen un "risc doble", per ser dones, i menors. El trauma psicològic de la violació s'agreuja més en el cas de l'embaràs forçós de les nenes, en obligar-les a gestar el "fill de l'enemic", a optar per l'infanticidi, o a avortar en condicions poc sanitàries.¹²

Aquest fet els fa pràcticament impossible tornar amb les seves famílies, ja que moltes vegades són repudiades i rebutjades pel fet d'haver donat a llum i dur "el fill de l'enemic".

Tal i com diu Mike Wessels:

A més a més, en molts casos les nenes víctimes de l'abús sexual no són acceptades a les seves pròpies comunitats perquè són considerades "impures" o "inadequades per al matrimoni".¹³

¹¹ AYAD, Christophe. "Les nenes són més maltractades i les més difícils de reinserir". *El Periódico*, dimarts 6 de febrer del 2007.

¹² Sedky-Lavandero, "Los niños de la guerra", p.138, *op. cit.*

¹³ Mike Wessels, "Chile Soldiers", *The bulletin of the Atomic Scientist*, vol. 53, nº 6, novembre i desembre de 1997, p.2, *op. cit.*

És per aquesta mateixa raó que, moltes nenes, en trobar-se en aquesta situació, acaben recorrent a la prostitució per poder sobreviure.

A continuació adjunto un esfereïdor testimoni d'una nena soldat, inclòs en un estudi fet per l'ONU a Hondures:

Quan tenia 13 anys, vaig incorporar-me al moviment estudiantil. Jo somiava a contribuir al canvi perquè els nens no patissin gana (...) més tard, em vaig incorporar a la lluita armada. Tenia tota la inexperiència i els temors d'una nena petita. Vaig descobrir que s'obligava les nenes a tenir relacions sexuals per alleujar la tristesa dels combatents. I qui alleujava la nostra tristesa després d'estar amb algú que amb prou feines coneixíem? A aquella edat, tan jove, vaig tenir un avortament. No va ser decisió meva. Em resulta molt dolorós recordar aquestes coses (...) Tot i la meva adhesió, em van sotmetre a abusos i van trepitjar la meva dignitat humana. I sobretot no entengueren que jo era una nena i que tenia drets.¹⁴

“Estan tacades per sempre” diu Kristin Barstad, del Comitè Internacional de la Creu Roja.

Per aquest mateix motiu, moltes vegades són elles mateixes les que es neguen a ser rehabilitades i reinserides. Tal com va dir Raymond Ramazani Baya, ministre d'Afers Estrangers de la República Democràtica del Congo:

La vergonya i el deshonor que pateixen aquestes noies són la principal causa que la majoria no s'hagin presentat per a la identificació i la verificació que els haurien permès accedir als serveis del programa nacional de reinserció.¹⁵

La majoria de centres de rehabilitació, a més, només acostumen a cobrir les necessitats dels nens, i sovint obliden i deixen a un segon pla les necessitats

¹⁴ ASSAMBLEA GENERAL. *Promoción y protección de los derechos del niño, repercusiones de los conflictos armados sobre los niños*. Paràgraf 46.

¹⁵ Paraules del ministre d'Afers Estrangers de la RDC, Raymond Ramazani Baya, el 5 de febrer de 2007.

afegides d'aquestes nenes, fet que posa extremadament difícil la seva rehabilitació.

Segons l'informe de la Coalició Espanyola...:

Tot i la creixent evidència de la vinculació de nenes en els conflictes armats, amb freqüència no participen dels programes de rehabilitació per la invisibilitat que pateixen pel sol fet de ser dones. Són freqüentment objecte de violència sexual a més a més d'estar involucrades en els combats i en altres tasques. En molts casos són rebutjades per les seves famílies en tornar a les seves cases. Els programes de desarmament, desmobilització i reintegració (DDR) han de construir-se per a respondre amb sensibilitat a les seves necessitats especials.¹⁶

També és el cas de les lleis de protecció d'aquests nens, que tampoc incideixen en les dificultats afegides que comporten les nenes, fet que les deixa desprotegides i indefenses davant la llei.

Són les anomenades invisibles o oblidades nenes soldat, són les més maltractades i les més difícils de reinserir.

Imatge d'una nena soldat realitzada per Kah Bonn.

¹⁶ COALICIÓN ESPAÑOLA PARA ACABAR CON LA UTILIZACIÓN DE NIÑOS Y NIÑAS SOLDADO. *Niños y niñas soldados. Informe Global 2004. Edición Resumida.*

2.3. Guerres, guerrilles i senyors de la guerra

La majoria de les guerres en l'actualitat s'inicien per motius econòmics, religiosos, ideològics, pel control de rutes de narcotràfic, etc.

La majoria dels nens soldat del món estan vinculats a una varietat de grups polítics armats. Aquests inclouen grups paramilitars, milícies, unitats d'autodefensa que operen, amb el suport del govern, en moltes zones del conflicte armat. Altres grups inclouen grups oposats a governs centrals, grups compostos per minories ètniques, religioses i altres minories; faccions o grups socials que lluiten contra governs o entre ells mateixos per defensar territoris o recursos naturals o econòmics.¹⁷

A continuació adjunto una imatge que em va enviar l'Equip de Menors i Drets Humans del Secretariat Estatal d'Amnistia Internacional, referent a una pregunta que els vaig formular inclosa en la nostra entrevista (vegeu apartat 3.2. del treball), i on s'il·lustra de manera molt palesa quins són els diferents fugitius de la justícia internacional en l'actualitat i quins són els càrrecs que se'ls imputen.

¹⁷ COALICIÓN ESPAÑOLA PARA ACABAR CON LA UTILIZACIÓN DE NIÑOS Y NIÑAS SOLDADO. *Niños y niñas soldados. Informe Global 2004. Edición Resumida, op. cit.*

Los siguientes individuos están siendo buscados por la Corte Penal Internacional por cargos de genocidio, crímenes contra la humanidad y crímenes de guerra.

Bosco Ntaganda

República Democrática del Congo

Cargos de crímenes de guerra:

Cargos de crímenes contra la humanidad:

Joseph Kony

Uganda

Cargos de crímenes de guerra:

Cargos de crímenes contra la humanidad:

Presidente Omar Al Bashir

Darfur, Sudán

Cargos de crímenes de guerra:

Cargos de crímenes contra la humanidad:

Cargos de genocidio:

Vincent Otti

(se cree fallecido)
Uganda

Cargos de crímenes de guerra:

Cargos de crímenes contra la humanidad:

Dominic Ongwen

Uganda

Cargos de crímenes de guerra:

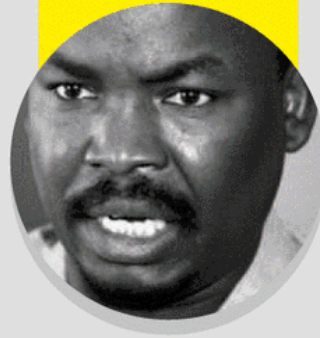

Cargos de crímenes contra la humanidad:

Ahmad Harun

Darfur, Sudán

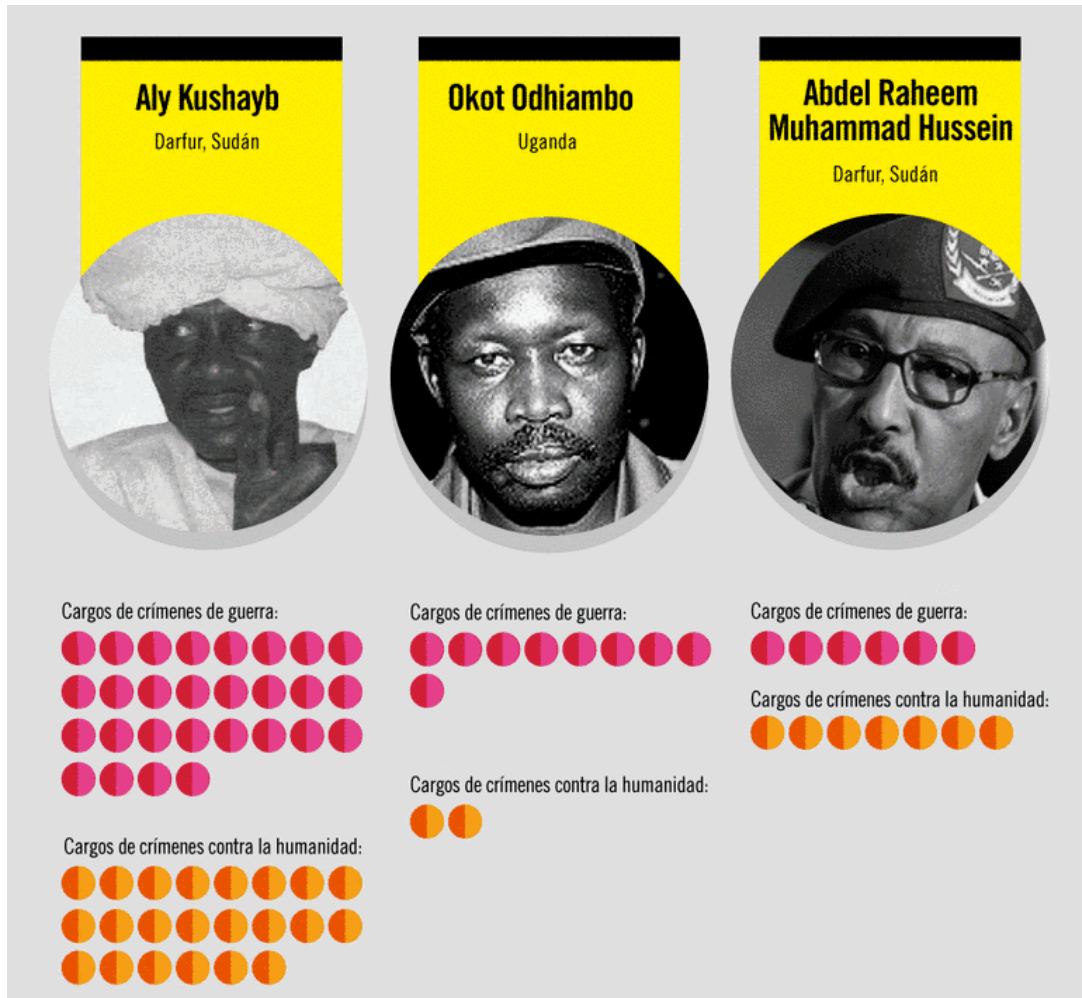

Cargos de crímenes de guerra:

Cargos de crímenes contra la humanidad:

Bosco Ntaganda

Nascut l'any 1973 en un petit poble de Rwanda i d'ètnia tutsi, va haver d'escapar molt jove a la República Democràtica del Congo per culpa dels atacs contra la seva ètnia.¹⁸

Va lluitar juntament amb l'Exèrcit Patriòtic Rwandès a principis dels anys 1990 i va participar en la destitució del govern hutu el 1994. Als 17 anys va prendre les armes i va unir-se als rebels rwandesos en contra del genocidi. Des d'aquell

¹⁸ "Qui és Bosco Ntaganda, el "Terminador del Congo", *BBC Món*, 17 de maig de 2012.

moment va lluitar al costat de diferents grups, fins acabar liderant el Congrés Nacional per la Defensa del Poble (CNDP per les seves sigles en anglès).¹⁹

Més conegut com a “Terminator” a la República Democràtica del Congo, caracteritzat per la seva sang freda i la seva facilitat a l'hora de matar gent, i considerat com un dels homes més perillosos de la regió segons la Cort Penal Internacional (CPI). Consta amb un gran historial de crims de guerra i contra la humanitat, presumptament comesos al nord-est del Congo entre els anys 2002 i 2003, en què figuren el reclutament i l'ús de nens soldat, l'assassinat, la violació, l'esclavitud sexual i la persecució.²⁰

El 2006, la CPI va acusar-lo de reclutament forçat de nens. A principis de maig, set càrrecs van ser afegits al seu expedient, en què figuren la violació, l'assassinat, la persecució basada en l'ètnia i atacs deliberats a civils.²¹

A més a més, Ntaganda fa servir unitats militars per protegir els seus interessos financers i controla operacions de contraban de gran escala. S'estima que guanya prop de 15.000 dòlars per setmana gràcies als impostos que cobra.

Aquest mateix any 2012 va realitzar un motí, i, juntament amb les seves forces armades, s'uní amb altres rebels per formar un nou grup armat anomenat M23, que està lluitant contra les tropes congoleeses i de l'ONU a l'est del Congo.²²

Segons el diari anglès *The Guardian*, ell mateix es descriu com el líder d'aquest nou grup, un moviment rebel acusat d'atrocitats en sèrie en el seu trajecte a la captura de la major ciutat oriental de Goma.²³

Durant els últims dies, l'enfrontament entre grups que li són lleials i tropes que responen a l'exèrcit congolès han deixat milers de persones desplaçades cap a la frontera de Rwanda.²⁴

¹⁹ “Qui és Bosco Ntaganda, el “Terminador del Congo”, *BBC Món* , 17 de maig de 2012.

²⁰ *Human Rights Watch*.

²¹ “Qui és Bosco Ntaganda, el “Terminador del Congo”, *BBC Món* , 17 de maig de 2012.

²² *Human Rights Watch*.

²³ *The Guardian*.

La CPI va assenyalar en un comunicat oficial: “Quan la impunitat preval, persones com Bosco Ntaganda són encoratjades a continuar cometent crims (...). Ara més que mai és el moment d’arrestar.”²⁵

General Bosco Ntaganda, el gener del 2009. Fotografia: Lionel Healing / AFP / Getty Images.

Joseph Kony

Nascut a Uganda el 1964, té com a objectiu convertir aquest país en una nació cristiana. El 1987 va formar un grup de resistència anomenat Exèrcit de Resistència del Senyor (LRA per les seves sigles en anglès: Lord’s Resistance Army), que ha estat en una guerra civil constant contra el govern des de llavors. Si guanyen, Kony ha promès convertir Uganda en una teocràcia, amb lleis basades em els Deu Manaments bíblics.²⁶

²⁴ “Qui és Bosco Ntaganda, el “Terminador del Congo”, *BBC Món* , 17 de maig de 2012.

²⁵ “Qui és Bosco Ntaganda, el “Terminador del Congo”, *BBC Món* , 17 de maig de 2012.

²⁶ *NNDB*.

Imatge de Joseph Kony.

S'estima que el seu exèrcit, la LRA, ha segrestat un nombre estimat de 20.000 nens amb el fi d'utilitzar-los com a combatents i esclaus sexuals. Aquests infants són utilitzats per a transportar subministraments a la LRA fins que són massa febles per caminar, moment en què els maten o simplement els deixen morir; i com a blancs o targes de canvi en el camp de combat. Les nenes segrestades que consideren atractives es converteixen en dones dels alts càrrecs. Es creu que Kony en té més de seixanta. Als captius els són amputats el nas, les orelles i els llavis i són obligats a menjar la seva pròpia carn.²⁷

A la imatge, font de la BBC, hi observem un adolescent amb el nas, les orelles, i els llavis tallats per l'LRA.

El President de Sudan: Omar Al Bashir

Nascut el 1944 en una família d'agricultors, va unir-se a l'exèrcit de molt jove i va lluitar amb l'exèrcit egipci a la guerra de l'any 1973 contra Israel.²⁸

Caracteritzat per la seva bel·ligerància, va convertir-se en comandant de l'Exèrcit d'Alliberament Popular del Sudan, i el seu objectiu des de bon principi va ser el de mantenir un Sudan unificat.²⁹

Va arribar al poder gràcies a un cop d'estat l'any 1989, any en què Sudan estava immers en una guerra civil entre nord i sud des de feia ja 21 anys, i ha

²⁷ NNDB.

²⁸ "Profile: Sudan's Omar al-Bashir". *BBC News*, 5 de desembre de 2011.

²⁹ "Profile: Sudan's Omar al-Bashir". *BBC News*, 5 de desembre de 2011.

governat el país amb mà de ferro des de llavors. Tot i haver firmat un acord per posar fi al conflicte, l'any 2005 n'esclatava un altre a la regió occidental de Darfur, on està acusat d'organitzar crims de guerra i contra la humanitat.³⁰

També nega les acusacions internacionals que diuen que ha donat suport a les milícies janjaweed aràbs, acusades de crims de guerra contra les comunitats africanes negres de la regió; i durant anys va resistir el desplegament de forces de pau de l'ONU a Darfur, on els diners i el petroli van ser causa subjacent dels disturbis, i on també hi ha sospites de la seva participació.³¹

Malgrat la seva ordre de detenció internacional, i l'acusació imposada contra la seva persona per la Cort Penal Internacional l'any 2009, va ser reelegit com a president el 2010, i no hi ha cap figura que li faci ombra. A més a més, mentre que la resta de la regió ha experimentat els tumultuosos esdeveniments de la primavera àrab, ell s'ha enfrontat amb molt pocs disturbis polítics.³²

Imatge d'Omar Al Bashir, font de la Viquipèdia japonesa.

Vincent Otti

³⁰ "Profile: Sudan's Omar al-Bashir". *BBC News*, 5 de desembre de 2011.

³¹ "Profile: Sudan's Omar al-Bashir". *BBC News*, 5 de desembre de 2011.

³² "Profile: Sudan's Omar al-Bashir". *BBC News*, 5 de desembre de 2011.

Va ser el segon al comandament de la LRA (Exèrcit de Resistència del Senyor, liderat per Joseph Kony). Com a tal, va ser responsable de l'elaboració i aplicació de l'estratègia d'aquesta milícia.³³

Va ser emesa per la CPI una ordre d'arrest el 8 de juliol de 2005 i enumera 32 càrrecs en base a responsabilitat penal individual. Va ser acusat d'onze càrrecs de crims contra la humanitat i vint-i-cinc càrrecs de crims de guerra, on consten assassinats, segrestos, esclavitud sexual, mutilació, la crema massiva d'habitatges i el saqueig dels assentaments d'aquests campaments.³⁴

Es trobava en llibertat quan, el dia 2 d'octubre de 2007, va ser mort a trets a casa del líder de la LRA, Joseph Kony, per, segons aquest, haver rebut fons estrangeres que deien que Otti havia intentat matar-lo.³⁵

Imatge de Vincent Otti.

Dominic Ongwen

És el comandant de la brigada Sínia de l'LRA. És el rang més baix dels cinc dirigents d'aquest grup militar per a qui la CPI va emetre ordres d'arrest per primera vegada el juny de 2005. Està acusat de càrrecs de crims contra la humanitat i crims de guerra.³⁶

³³ *The Hague Justice Portal.*

³⁴ *The Hague Justice Portal.*

³⁵ "Otti 'executed by Uganda rebels". *BBC News*, 21 de desembre de 2007.

³⁶ *Wikipedia.*

Se l'acusa d'haver participat en una campanya violenta ordenada a mitjans de 2012 per Joseph Kony, dirigida contra la població civil del nord d'Uganda. Aquesta campanya ha provocat el saqueig i la destrucció de llogarets i camps de refugiats, assassinats i segrestos de civils. Això ha implicat el reclutament forçat de nens soldat i violència sexual contra les nenes.³⁷

A l'any 2005 es va creure mort, però més endavant es va demostrar que no era així i actualment segueix en vida i en llibertat.³⁸

Imatge de Dominic Ongwen.

Ahmad Harun

Nascut el 1964 a Kordofan del Nord, Sudan, es va formar com a advocat i es va convertir en el Ministre d'Estat de l'Interior de 2003 a 2005, i en el Ministre d'Estat per Assumptes Humanitaris, càrrec que va exercir des de l'any 2006 fins el 2009, quan va ser nomenat amb el càrrec de governador de Kordofan del Sud. Al setembre de 2007, va ser nomenat per dirigir una investigació sobre les violacions de drets humans a Darfur³⁹, on, segons fons de l'ONU, han mort almenys 200.000 persones i més de dos milions es creu que han estat desplaçats.⁴⁰

És un dels tres sudanesos més buscats per la CPI per crims de guerra i crims contra la humanitat a Darfur. Harun hauria reclutat, finançat i armat les milícies Janjaweed, i va incitar els atacs contra la població civil. Les forces que es

³⁷ *Universal Jurisdiction.*

³⁸ *Wikipedia.*

³⁹ *Wikipedia.*

⁴⁰ *TRIAL.*

trobaven sota el seu comandament han estat acusades de perseguir diversos pobles durant el 2003 i 2004, tot i que en aquests pobles no hi havia la presència de cap grup rebel i no havien pres part en les hostilitats. Segons la BBC, va ordenar a la milícia l'assassinat, violació i tortura dels civils.⁴¹

El 27 d'abril de 2007 la CPI va emetre ordres d'arrest contra ell i el líder de la milícia Janjaweed, Aly Kushayb. Va ser acusat de 20 càrrecs de crims contra la humanitat i 22 de crims de guerra, entre els quals es troben els assassinats, la persecució, el trasllat forçós de la població, la violació, actes inhumans, l'empresonament o la privació greu de la llibertat, la tortura, els atacs contra la població civil, la destrucció de béns, saqueigs i l'ultratge contra la dignitat personal. El govern sudanès s'ha negat a lliurar-lo a la CPI al·legant que no tenia cap relació amb els Janjaweed.⁴²

Malgrat totes aquestes crides al seu arrest, continua servint com a ministre d'Estat per Assumptes Humanitaris, i supervisa dos milions de desplaçats interns de Darfur.⁴³

Imatge de Ahmad Harun.

Aly Kushayb

És un ex alt càrrec dels Janjaweed, comandant del suport sudanès contra els grups rebels de Darfur. És conegut com *aqid al oqada* (coronel de coronels) i va participar activament als conflictes de Darfur Occidental.⁴⁴

⁴¹ *Wikipedia.*

⁴² *Wikipedia.*

⁴³ *Wikipedia.*

Està acusat de crims de guerra i contra la humanitat a aquesta regió, on va ser comandant dels Janjaweed en el nivell més alt en l'àrea Mukjar / Wadi Saleh a l'oest de Darfur. Va arribar a comandar diversos milers de milicians de Janjaweed i a dirigir les operacions del conjunt del govern i la milícia "neteja ètnica" a Wadi Saleh. Entre els crims que se l'imputen consten una sèrie d'atacs contra les poblacions civils, durant el curs dels quals van ser assassinats; violació de dones; saqueig de béns i edificis arrasats.⁴⁵

Actualment és buscat sota una ordre d'arrest per la CPI, juntament amb Ahmad Harun, malgrat tot, es desconeix on es troba i si serà lliurat al Tribunal Internacional.⁴⁶

Imatge d'Aly Kushayb.

Okot Odhiambo

També conegut com Two Victor, és un important líder de l'LRA, un dels comandants principals.⁴⁷

Està acusat de dirigir la massacre d'aquest grup armat el febrer de 2004 al camp de refugiats de Barlonya, on més de 300 persones van ser cremades, mortes per disparos i a cops de matxet. També se l'acusa d'haver coordinat

⁴⁴ *Wikipedia.*

⁴⁵ *Universal Jurisdiction.*

⁴⁶ *Wikipedia.*

⁴⁷ *Wikipedia.*

batudes contra civils al districte de Kitgum el març de 2005, la participació en violència sexual i el reclutament forçat de nens i nenes soldat.⁴⁸

El 2009 va anunciar la seva intenció de desertar del LRA i tornar a Uganda si el govern es compromet a no lliurar-lo a la CPI.⁴⁹

Imatge d'Okot Odhiambo.

Abdel Raheem Muhammad Hussein

És l'actual ministre de Defensa de la República de Sudan. També va ser l'ex ministre de l'Interior fins que va renunciar i va reinstal·lar-se a la seva posició actual. Va ser acusat de donar suport a la milícia Janjaweed i de cometre crims de guerra i contra la humanitat, acusacions que ell i el govern negaren rotundament. L'1 de març de 2012 la CPI va emetre una ordre d'arrest en contra.⁵⁰

⁴⁸ *Universal Jurisdiction.*

⁴⁹ *Wikipedia.*

⁵⁰ *Wikipedia.*

Imatge de Abdel Raheem Muhammad Hussein.

2.4. Reclutament i alistament

Segons el llibre *Ni un solo niño en la guerra*, de Jéhane Sedky-Lavandero, existeixen dos tipus diferents de reclutament de nens i nenes soldat:

- El reclutament forçat
- El reclutament o alistament “voluntari”

La diferència entre aquests dos tipus de reclutament és difícil de percebre.

2.4.1. El reclutament forçat

En aquest cas, els nens són raptats a les sortides de les escoles, arrancats de les mans dels seus pares durant les matances als poblats i reclutats de les formes més violentes i inimaginables. Aquests nens rarament tornen a retrobar-se amb les seves famílies, si és que aquestes segueixen amb vida, i els que aconsegueixen tornar molt sovint són repudiats i tractats com a assassins, fet que s'agreuja de manera considerable en el cas de les nenes, que poden tornar portadores de malalties sexuals, embarassades i fins i tot amb fills.

A continuació adjunto un extracte del llibre que Graça Machel, on una nena liberiana de 9 anys relata el seu propi testimoni:

Vaig veure com disparaven a 10 o 20 persones, sobretot ancians que no podien caminar ràpid. Dispararen al meu oncle al cap i el mataren. Després obligaren el meu pare a treure-li el cervell i a llençar-lo a un bassal que tenia a prop. Després obligaren el meu pare a despullar-se i a tenir contacte sexual amb un cadàver. Més tard violaren la meva cosina, una nena de nou anys.⁵¹

⁵¹ MACHEL, Graça. *Sanar los corazones*.

Segons Jéhane Sedky Lavandero, en aquest cas, les patrulles tenen com a objectiu especial els orfes, els nens del carrer, els estudiants, els nens refugiats, les nenes refugiades no acompanyades i els adolescents que treballen en el sector no estructurat de l'economia. Els nens són, generalment, apressats arbitràriament o raptats al carrer, l'escola o l'orfenat. A Myanmar, grups sencers de l'exèrcit han estat reclutats per la dictadura a les escoles. Hi havia nens de fins a nou anys a les files dels Muyaahidin d'Afganistan, dels rebels Karen a Birmània, del Front Nacional de la Lliberació Farabundu Marti al Salvador, o dels rebels Renamo a Moçambic.⁵²

2.4.2. El reclutament o alistament “voluntari”

La gran majoria dels nens soldat són voluntaris. Opten per la via militar per poder sobreviure. En aquests context, l'allistament voluntari és molt més difícil de combatre que el reclutament forçat.⁵³

A la realitat, els nens s'allisten a aquests grups armats pel temor a un mal major, més que per la seva pròpia voluntat.⁵⁴

Molts nens i nenes d'entre 14 i 18 anys s'han allistat voluntàriament. Malgrat tot, les investigacions fetes per ONG locals i internacionals mostren que no tenien gaires més opcions. Els conflictes armats, la falta d'educació i feina, i el desig d'escapar de situacions de violència domèstica o d'explotació sexual són alguns dels motius que els porten al reclutament voluntari. Molts altres, en resposta a la violència patida en persona, o per membres de la seva família, en les hostilitats.⁵⁵

Hi ha tres factors rellevants que inciten el nen a allistar-se als exèrcits o guerrilles:

⁵² *Op. cit.* nota 4.

⁵³ *Op. cit.* nota 4.

⁵⁴ *Op. cit.* nota 4.

⁵⁵ *Op. cit.* nota 4.

Per una banda, **la influència del seu entorn**, el fet d'haver estat objectes o testimonis d'actes d'extrema brutalitat, els fa veure l'allistament com a una bona elecció.

“La possibilitat de tenir una arma a la mà i un grup armat al seu costat és una manera d'assegurar la seva pròpia protecció enmig del caos i del conflicte bèl·lic.”⁵⁶

Com diu Cohn y Guy y Godwin-Gill en el seu llibre *Els nens soldats*:

Per altra banda, existeix l'opció del mal menor. En aquest cas, els nens pertanyen a un grup de refugiats, persones desplaçades internament, són individus sense casa, o orfes, i prefereixen allistar-se a un grup de l'oposició abans que sucumbir al reclutament forçat per part de l'exèrcit.⁵⁷

El segon factor que determina l'elecció de l'allistament per part del nen són **els seus valors socials, familiars i comunitaris**.

Segons un extracte de l'informe *UNICEF World Report*, d'UNICEF:

La unitat militar pot semblar per al nen la seva família adoptiva, particularment quan el fet de ser guerriller adquireix un matís romàntic, convertint-se en una lluita contra “l'enemic comú” que va matar els seus pares.⁵⁸

S'allisten voluntàriament a la guerrilla pel bé comú i la llibertat del poble.

L'últim, afegit a aquests sentiments de vulnerabilitat, són **els seus sentiments de neguit i el seu desig de venjança**, especialment quan els nens han experimentat maltractaments, tortures, assassinats, humiliació, o quan han presenciats tortures de familiars.⁵⁹

⁵⁶ Extracte de SEDKY-LAVANDERO, Jéhane. Los niños de la guerra, pg. 135, op. cit.

⁵⁷ COHN, Ilene i Guy GOODWIN-GILL. *Los niños soldados. Un estudio para el Instituto Henry Dunant, Ginebra*. Cruz Roja Juventud. Ed. Fundametos. Colección Ciencia, 1997, pàgina 47.

⁵⁸ UNICEF. *UNICEF World Report*, Nueva York, 1996, pàgina. 15.

⁵⁹ *Op. cit.* nota 4.

També és rellevant a l'hora de prendre la decisió, la seva religió, ideologia i adoctrinament. Les seves creences portaran el nen a allistar-se a un exèrcit o guerrilla amb el fi d'acabar amb l'enemic o contrari a les seves creences. Segons paraules de Jéhane Sedky-Lavandero, que trobem recollides al llibre *Ni un solo niño en la guerra*:

Molts nens estan convençuts d'una ideologia religiosa, nacionalista o política i professen una lleialtat profunda. D'aquesta manera, prenen les armes i estan disposats a donar les seves vides per la "causa".⁶⁰

Per a les guerrilles és extremadament difícil refusar els orfes que demanen unir-se a la guerrilla, especialment quan han estat testimonis de l'assassinat dels seus familiars.⁶¹

A més a més, la seguretat dels nens està més garantida sota la protecció del grup armat. Hi ha nens atemorits per la crueltat de la guerra i s'allisten per obtenir aquesta protecció, menjar, un sostre, i un sentit de la identitat.⁶²

La majoria dels nens s'allisten en grups armats per raons econòmiques: per la gana i la misèria.⁶³

A més a més, com a conseqüència de la guerra i la destrucció de les estructures polítiques, econòmiques i socials, les oportunitats dels nens de quedar-se a les escoles són escasses.⁶⁴

⁶⁰ *Op. cit.* nota 4.

⁶¹ *Op. cit.* nota 4.

⁶² *Op. cit.* nota 4.

⁶³ *Op. cit.* nota 4.

⁶⁴ *Op. cit.* nota 4.

2.5. Conseqüències

2.5.1. Seqüeles físiques i psicològiques

Prenent les paraules de Jéhane Sedky-Lavandero:

Els nens es veuen afectats per la guerra de diverses maneres i a diferents nivells. A nivell comunitari, la guerra destrueix la infraestructura política, econòmica, social i jurídica de la societat. (...) En aquest ambient, els nens són víctimes de testimonis d'abusos, discriminació, detencions (cas palestí), violacions, desaparicions, desplaçament forçat (El Salvador, Colòmbia), tortures, separació dels seus familiars, i a vegades assassinats. (...) Així, la violència regna als carrers mentre que els nens perden els seus punts de referència: les seves llars, les seves escoles, els seus llocs de joc i d'oració. (...) El nen es troba completament sol i vulnerable. En l'àmbit individual, el nen pateix violacions a la seva integritat física i al seu desenvolupament psicològic.⁶⁵

A més a més, els traumes que arrossegueu aquests nens els posa molt difícil reprendre els seus estudis en un futur. Aquests nens estan acostumats a la violència com a mètode de supervivència i per obtenir seguretat. No disposen de cap mena de noció del temor ni de la pau.

Aquest és el cas dels nens que es veuen afectats per la guerra, però com és lògic, les circumstàncies empitjoren de manera molt considerable quan parlem de nens i nenes que, a més, han estat combatents. Aquests nens han participat directament a les hostilitats, i han conegut, per tant, també de manera directa, la brutalitat que aquestes comporten.

⁶⁵ *Op. cit.* nota 4.

Tal i com diu Jéhane Sedky-Lavandero: “Aquests nens es senten culpables d’haver matat i el procés de recuperació és més difícil.”⁶⁶

També afirma:

Els nens desmobilitzats han vist els horrors de la guerra i molts han patit abusos físics i sexuals comesos per les forces en les quals estaven allistats. Aquesta experiència traumàtica té repercussions sobre la seva estabilitat psicològica i a vegades destrueix la seva capacitat per comunicar-se d’una manera pacífica. És a dir, aquests nens no estan preparats per viure en temps de pau perquè el seu únic idioma és el de la violència.⁶⁷

A continuació coneixem els casos d’alguns nens, retratats per Neil Boothby:

Al passar un mes en un campament de Tailàndia, un nen de 15 anys que havia estat quadre dels jemers rojos durant quatre anys començà a escoltar veus “que discutien entre si al meu cap”. La primera era la d’un dirigent jemer roig, enfadat perquè el noi havia desertat; la segona, la d’un monjo budista que li deia que “encara mort, seria castigat pel que havia fet”. Un altre jemer roig de 13 anys d’edat veia visions en les quals els intestins d’una de les víctimes es convertien en serps que començaven a estrangular-lo. En sessions de teràpia clínica amb nens ex soldats de Guatemala, Etiòpia i altres llocs, es descobrí també que els seus desordres psicològics s’havien aguditzat després d’haver abandonat les armes i tractat de reintegrar-se a les comunitats civils. Els seus patiments psíquics semblaven derivar de la redescoberta de l’assassinat com a transgressió moral.⁶⁸

“Aquests nens pateixen malsons, *flashbacks*, sentit de culpabilitat, tristesa i ansietat.”⁶⁹

⁶⁶ *Op. cit.* nota 4.

⁶⁷ *Op. cit.* nota 4.

⁶⁸ BOOTHBY, Neil. *The New Face of War*. Document no publicat, resumit de *War and Refugee Children*, Oxford University Press.

⁶⁹ *Op. cit.* nota 4.

A més a més, aquesta situació s'agreuja quan aquests nens, ja desmobilitzats, són repudiats per les seves famílies i comunitats en intentar tornar a casa seva, pel fet d'haver comès aquestes atrocitats.

També el fet d'haver perdut familiars, i de, fins i tot, haver presenciat la seva mort, crea una sèrie de reaccions físiques en el nen. Segons paraules de Moreno Martín:

“La reacció física del nen inclou manifestacions de desbordament afectiu, hiperactivitat, crits, espasmes, paràlisis i tics.”⁷⁰

També s'han conegut casos de nens que no eren capaços de diferenciar entre el món real i l'imaginari, i les conseqüències d'haver perdut la mare, que els desequilibra i els priva de la seguretat i protecció que aquesta els proporciona. Aquests nens que han aconseguit ser desmobilitzats i amb sort reintegrats dins la societat, compten amb un estat físic i de salut molt dèbil, a causa de les males condicions de vida, els maltractaments, les violacions, i, en especial, el consum de drogues i substàncies nocives a què han estat exposats durant la seva estada dins els grups militars o guerrilles, del que molt difícilment se'n podran lliurar. Aquest consum en molts casos deriva en malalties com la tuberculosi (podeu veure el mateix exemple en el testimoni aportat per Núria Juvanteny a la seva entrevista a l'apartat 3.3. del treball) , o la sida, i, en la gran majoria dels casos, acabarà amb la mort d'aquests joves i nens.

A causa de totes aquestes circumstàncies, aquests nens i nenes queden traumatitzats de per vida; amb un fort sentiment de buit a les seves vides; amb un gran sentiment de frustració; desprotegits davant dels perills; repudiats en molts casos per les seves famílies, si aquestes segueixen vives; i carents de tot tipus d'afecte. Això els crearà un rebuig a la societat i una forta desconfiança cap a tot aquell que els ofereixi ajuda, i els reforçarà els motius per reprendre les armes i reallistar-se a les guerrilles o per recórrer altra vegada al consum de drogues. A més a més, aquests nens perden totes les

⁷⁰ MARTÍN, Moreno. *Infancia y guerra en Centroamérica*, pàgina. 45.

ganes de viure i tota esperança en el futur, i en alguns casos fan tot el possible per morir de gana o suïcidar-se.

Quan parlem de les nenes, altra vegada, la situació empitjora. El seu sentiment de desconfiança és tal que els farà impossible relacionar-se amb homes o confiar-hi. La sèrie de violacions viscudes els crearà la necessitat d'una rehabilitació molt més específica i enfocada a les violacions patides per l'únic fet de ser dones. A més a més s'haurà d'evitar que creïn un odi cap al seu fills, fills també dels homes que les han maltractades i violades.

Per últim, cal remarcar l'evidència de la presència de la sida en pràcticament totes aquestes nenes. Això les condemnarà a unes condicions de vida nefastes i a una vida molt més curta, en pràcticament tots els casos sense cap presència de les seves famílies, que les hauran prèviament rebutjat i menyspreat, en el cas que elles s'hagin atrevit a acostar-s'hi. Això les farà recórrer altra vegada a la prostitució i a les drogues.

Per concloure, els nens i nenes que aconsegueixen ser desmobilitzats s'enfronten a un cúmul de circumstàncies adverses que faran molt difícil la seva rehabilitació i reinserció a la vida civil. I aquestes mateixes circumstàncies i ferides psicològiques no cicatritzades faran que molts dels nens s'abandonin altra vegada a les drogues, tornin a la vida militar, es prostitueixin, se suïcidin, i, en molts casos, quedin exposats a un gran estat de vulnerabilitat i tornin a ser reclutats per les guerrilles en contra de la seva voluntat.

2.5.2. Nens presoners de guerra

Un dels grans dilemes que ens planteja el cas dels nens soldat és com tractar aquests nens i nenes un cop finalitzada la guerra o un cop sortits dels exèrcits o guerrilles. Han de ser tractats com a víctimes, o bé ser jutjats pels seus crims i tractats com a presoners? Bé, en molts dels casos, la segona opció predomina.

Diferents centenars de nens iranians van ser detinguts en campaments de presoners a Iraq als anys vuitanta.⁷¹ Els observadors externs temien que aquests nens retornats l'any 1984 haguessin estat maltractats per haver-se deixat capturar, acusats d'un rentat de cervell i considerats traïdors.⁷²

A Sri Lanka, els capturats de la LTTE (sigles provinents del nom anglès de Liberation Tigers of Tamil Eelam) mataven tots els presoners, inclosos els nens. Per aquest motiu, tots els combatents del LTTE portaven una càpsula de cianur penjada als seus colls perquè poguessin suïcidar-se en el cas de ser capturats.⁷³

També és el cas dels nens palestins, que a causa de la seva carència de protecció jurídica són detinguts per les autoritats israelianes durant períodes de temps prolongats i víctimes d'un llarg llistat d'abusos. Mentre aquests nens resten detinguts, les seves famílies reben amenaces per part de la policia israeliana, per incitar-los a "confessar".⁷⁴

Aquesta situació s'agreuja en el cas de Rwanda, on els nens van ser acusats de genocidi. Allà, prop de 120.000 nens van ser empresonats, i d'aquests, 72.000 es troben en presons centrals i la resta estan distribuïts en més de 200 presons locals i establiments de policia. A més a més, 2.400 nens rwandesos es consumien en condicions espantoses en presons d'adults, acusats de genocidi. També hi havia gairebé 1.000 dones embarassades a la presó.⁷⁵

Segons un article publicat a *Noticias Obreras* per Roger Torres:

"Dels 120.000 nens detinguts, uns 2.150 són nens i adolescents mascles que es creu que tenien entre 14 i 18 anys en el moment d'haver comès els suposats delictes; aproximadament 80 són nenes i adolescents que tenien

⁷¹ KAMM, Henry. "Iraq displays teenagers as POW". *New York Times*, 8 de març, 1984.

⁷² LEWIS, Flora. "A Decent respect". *New York Times*, 26 d'abril, 1984.

⁷³ Report on a Visit to Sri Lanka by 3 Members of the Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances, 7-8 d'octubre de 1991, document E-CN.4/1992/18/Add.1.

⁷⁴ Op. cit. nota 4.

⁷⁵ Op. cit. nota 4.

entre 14 i 18 anys; uns altres 150 són nens que deuriem tenir una edat inferior als 14 anys en el moment de cometre els delictes que se'ls imputen; 5 són nenes que deuriem tenir també menys de 14 anys".⁷⁶

En aquest mateix context, el secretari general d'Afers Humanitaris de l'ONU, Peter Hansen, va comentar:

"La situació a les presons de Rwanda és un malson humanitari; alberguen quantitats de presos nou vegades superior a la seva capacitat i en alguns casos hi ha més de quatre presoners per metre quadrat, sense possibilitat de protegir-se del sol o la pluja".⁷⁷

A la imatge, un nen soldat del NRA de nou anys a Mbale, 240km al norest de la capital d'Uganda, al 1986. foto realitzada per Yann Gamblin d'UNICEF.

⁷⁶ TORRES, Roger. "Menores acusados de genocidio". *Noticias Obreras*, nº 1.204, Madrid, 16 de novembre de 1997, pàgina 1.

⁷⁷ TORRES, Roger. *Menores acusados de genocidio*. Pàgina.3.

2.6. La situació dels nens soldat al món

La situació dels nens i nenes soldat en el món és la següent:

A l'Àfrica:

Es calcula que uns 100.000 nens han estat utilitzats en conflictes a gran escala, entre els quals destaquen Burundi, Costa d'Ivori, la República Democràtica del Congo (RDC), Somàlia, Sudan i Uganda. La responsabilitat no tan sols la tenen els governs, sinó també els estats veïns, els governs occidentals, els fabricants d'armes i les empreses que es beneficien de l'explotació dels recursos naturals, que són l'origen de molts conflictes.⁷⁸

A la regió dels Grans Llacs, els governs de Ruanda i Uganda han reclutat i utilitzat nens en el conflicte de l'est de la RDC fins als anys 2002 i 2003 respectivament, i han donat suport a grups polítics armats que reclutaven i segrestaven nens. Nens de Burundi lluitaven amb grups polítics armats del seu propi país, així com en la RDC, i amb grups congolesos a la RDC. També es seguia reclutant nens en camps de refugiats situats tant a la RDC com a Tanzània al llarg de l'any 2004.⁷⁹

Al Sudan la situació era alarmant. Al març de 2004, es calculava que hi havia prop de 17.000 nens enquadrats en les forces governamentals, a les milícies aliades i als grups de l'oposició armada al nord, est i sud del país. Entre 2.500 i 5.000 nens prestaven els seus serveis a l'Exèrcit Popular d'Alliberament del Sudan (Sudan People's Liberation Army, SPLA), que seguia reclutant i tornant a reclutar nens soldat. A principis del 2003, es van rebre informes on constava

⁷⁸ COALICIÓN ESPAÑOLA PARA ACABAR CON LA UTILIZACIÓN DE NIÑOS Y NIÑAS SOLDADO. *Niños y niñas soldados. Informe Global 2004. Edición Resumida, op. cit.*

⁷⁹ *Ibidem.*

el segrest de nens de curta edat que eren obligats a incorporar-se a les forces armades governamentals o a les milícies dels yawayid, que tenen el suport del govern. Els grups d'oposició armada a Darfur sembla que també han utilitzat nens soldat. Va haver-hi un espectacular increment dels segrestos, reclutaments i violència sexual contra nens i nenes al nord d'Uganda entre els anys 2002 i 2004. D'un total de 20.000 nens segrestats pel grup rebel de l'Exèrcit de Resistència del Senyor (Lord's resistance Army, LRA), prop de 10.000 van ser-ho a partir de mitjans de 2002. Milers de nens coneguts com a "viatgers nocturns" fugien de nit a les ciutats per evitar ser segrestats.⁸⁰

Al març de 2004, el LRA mantenia en captivitat uns 6.000 nens ugandesos i sudanesos al sud del Sudan. La SPLA utilitzava nens a les zones que controlava a la República Democràtica del Congo fins al setembre de 2003, i pel que sembla, rebia suport del govern d'Uganda.⁸¹

A l'Àfrica occidental, els grups armats que operen a Sierra Leone i Libèria seguien reclutant nens fins als anys 2002 i 2003, respectivament, i molts es tractaven de nens refugiats a països veïns com Burkina Faso, Costa d'Ivori i Guinea. El conflicte que ha arrasat Sierra Leone i Libèria al llarg de l'última dècada es va estendre fins a Costa d'Ivori, on va esclatar una guerra civil al setembre de 2002.⁸²

Almenys 600 nens seguien servint dins les forces governamentals i de l'oposició a Txad, i tant forces governamentals com les de l'oposició van desplegar nens soldat a la República Centrafricana entre 2001 i 2003.⁸³

Somàlia va il·lustrar més que qualsevol altre país fins a quin punt l'increment del flux d'armes lleugeres cap a l'Àfrica ha impulsat l'augment de nens i nenes soldat. Des de la caiguda del govern central al 1991, es calcula que uns 200.000 nens han portat armes o han participat en una milícia a Somàlia.⁸⁴

⁸⁰ *Ibidem.*

⁸¹ *Ibidem.*

⁸² *Ibidem.*

⁸³ *Ibidem.*

⁸⁴ *Ibidem.*

Ex nens soldat han estat detinguts i processats. A Burundi, nens sota la sospita de tenir relació amb grups polítics armats van ser torturats i reclosos durant llargs períodes de temps. S'enfrontaven a judicis davant tribunals militars que no complien amb les normes internacionals en matèria de justícia processal.⁸⁵

Tot i que el dret internacional prohibeix l'aplicació de la pena de mort contra nens que hagin comès delictes, antics nens soldat van ser condemnats a mort per delictes comesos mentre eren soldats al Sudan. A la RDC, alguns nens van ser executats per grups armats.⁸⁶

També hi ha nens que han estat manipulats per cometre actes de violència política a Nigèria, Kenia i Sudàfrica.⁸⁷

Milers de nens es van veure exposats a la instrucció militar i a l'adoctrinament polític sota un programa de formació del servei nacional de la joventut a Zimbabwe. Formats en tècniques per matar i torturar, van ser empleats per a la repressió violenta de partits de l'oposició.⁸⁸

La guerra civil que va durar dècades a Angola va arribar a la seva fi l'abril de 2002. El conflicte de Sierra Leone va finalitzar al 2002, i es va firmar un acord de pau amb Libèria l'agost de 2004.⁸⁹

Els programes de desarmament, desmobilització i reintegració (DDR) es trobaven en les seves últimes fases en molts països, no obstant, es calculava que encara era precís desmobilitzar uns 16.000 nens a Angola, 2.000 a Guinea, i 21.000 a Libèria. La realitat dels conflictes que continuaven arrasant aquests països era tal que els nens soldat que ja havien estat desmobilitzats corrien el risc de tornar a ser reclutats. A la RDC, les forces involucrades no van donar senyals de cap compromís real amb el procés, i únicament van ser

⁸⁵ *Ibidem.*

⁸⁶ *Ibidem.*

⁸⁷ *Ibidem.*

⁸⁸ *Ibidem.*

⁸⁹ *Ibidem.*

desmobilitzats uns 1.900 nens. No va haver-hi cap procés de desmobilització formal a Uganda, i va resultar impossible calcular el nombre de nens que havien aconseguit escapar del LRA per tornar a les seves comunitats.⁹⁰

Els programes de DDR van portar esperança a milers de nens soldat, malgrat que les nenes molt sovint quedaven excloses d'aquests programes, a pesar de ser freqüentment reclutades i segrestades per grups armats per motius sexuals. Una provisió inadequada de fons, la falta d'un compromís a llarg termini i una mala gestió van minar l'eficàcia dels programes de DDR. Els nens soldat van ser objecte de baixa prioritat a Angola, a Libèria es va iniciar un programa de desmobilització oficial al desembre de 2003, i molts nens soldat capturats o fugits als camps de refugiats de Guinea i Sierra Leone no es van beneficiar de programes de protecció de nens i corrien el risc de tornar a ser reclutats pels grups que lluitaven a Libèria o Costa d'Ivori. La pau es va mantenir amb fragilitat a Libèria i seguia sent alt el risc que es produís més violència i novament reclutament de nens.⁹¹

A finals de març de 2004, la Cort Especial de Sierra Leone havia processat 11 persones per crims de guerra i crims contra la humanitat, juntament amb el reclutament de nens menors de 15 anys. Al 2004, va anunciar que iniciava investigacions sobre el reclutament de nens a Uganda i a la RDC.⁹²

Al març de 2004, només 11 dels 46 països d'Àfrica havien ratificat el Protocol Facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen de l'ONU. La ratificació i la firma d'aquest Protocol no van posar fi al reclutament de nens a la RDC, Uganda i Burundi.⁹³

Les ratificacions i firmes d'aquest Protocol facultatiu van ser les següents:

- **Adhesió / ratificació:** Cabo Verde, Txad, Kenya, Lesotho, Malí, Namíbia, RDC, Rwanda, Senegal, Sierra Leone, i Uganda.

⁹⁰ *Ibidem.*

⁹¹ *Ibidem.*

⁹² *Ibidem.*

⁹³ *Ibidem.*

- **Firmat:** Benín, Botswana, Burkina Faso; Burundi, Camerun, Gabon, Gàmbia, Ghana, Guinea Bissau, Madagascar, Malawi, Maurici, Nigèria, Seychelles, Sudàfrica, i Togo.
- **No firmat:** Angola, Comores, Costa d'Ivori, Eritrea, Etiòpia, Guinea, Guinea Equatorial, Libèria, Mauritània, Moçambic, Níger, República Centrafricana, República del Congo, Santo Tomé y Príncipe, Swazilàndia, Tanzània, Zàmbia, i Zimbaue.

A Amèrica:

A Colòmbia uns 14.000 nens i nenes, alguns de no més de 12 anys, van ser utilitzats com a nens soldat per grups armats d'oposició i pels paramilitars que reben el suport de l'exèrcit.⁹⁴

El nombre de refugiats procedents de Colòmbia que busquen asil a l'Equador, Panamà i Veneçuela va incrementar-se de manera significativa.⁹⁵

Segons informes, va haver-hi grups que realitzaren incursions a Brasil, on van reclutar-se per la força membres de comunitats indígenes.⁹⁶

Només prop del 10 per cent ha sigut desmobilitzat des de novembre de 1999.⁹⁷

Amb la fi dels conflictes en diferents països de la regió, el fenomen de les bandes de joves armats (maras) i de la delinqüència juvenil s'ha convertit en una forta amenaça, especialment a Amèrica Central.⁹⁸

⁹⁴ *Ibidem.*

⁹⁵ *Ibidem.*

⁹⁶ *Ibidem.*

⁹⁷ *Ibidem.*

⁹⁸ *Ibidem.*

Els anys de conflictes armats han deixat Amèrica Central inundada d'armes lleugeres i municions. Es calcula que al 2003 hi havia uns 2 milions d'armes lleugeres en circulació en aquesta regió.⁹⁹

A Brasil, el reclutament i l'ús de nens per faccions urbanes de narcotraficants tenien grans similituds amb les pràctiques seguides en aquest sentit per grups d'oposició armada.¹⁰⁰

A Rio de Janeiro, es calculava que uns 5.000 nens armats participaven en la violència organitzada.¹⁰¹

A Haití es produïren alguns incidents de joves adolescents que s'unien a bandes polítiques armades.¹⁰²

Els governs federals i estatals seguien donant impunitat a les seves pròpies forces o a aliats acusats de greus violacions dels drets humans.¹⁰³

Molts països seguien permeten el reclutament a l'edat de 16 anys tant per al servei militar obligatori com pel voluntari.¹⁰⁴

A Paraguai, una investigació realitzada per una comissió nacional interinstitucional d'autoritats i organitzacions no governamentals va trobar gairebé 200 menors de 18 anys servint en les forces armades i nombrosos exemples de documentació falsa realitzada per les autoritats encarregades del reclutament. A Perú, una missió del Congrés va trobar reclutes menors en quarters militars i l'Oficina del Defensor del Poble va donar compte a més de 170 violacions de drets humans comesos contra reclutes des de 1998. A Canadà, les forces armades arribaren a comptar de mitjana amb

⁹⁹ *Ibidem.*

¹⁰⁰ *Ibidem.*

¹⁰¹ *Ibidem.*

¹⁰² *Ibidem.*

¹⁰³ *Ibidem.*

¹⁰⁴ *Ibidem.*

aproximadament un miler de reclutes amb edats compreses entre els 16 i els 19 anys.¹⁰⁵

Al menys 62 soldats menors de 18 anys van participar a les operacions militars d'EUA a Afganistan i Iraq al 2003 i 2004. Cada any, aproximadament 10.000 reclutes de 17 anys d'edat s'allisten voluntàriament a les forces armades, molts d'ells abans d'haver acabat la seva educació secundària.¹⁰⁶

Les ratificacions i firmes d'aquest Protocol facultatiu van ser les següents:

- **Adhesió / ratificació:** Argentina, Belis, Brasil, Canadà, Xile, Costa Rica, Equador, El Salvador, EUA, Guatemala, Hondures, Jamaica, Mèxic, Panamà, Paraguai, Perú, Uruguai, Veneçuela.
- **Firmat:** Colòmbia, Cuba, Haití, República Dominicana, Surinam.
- **No firmat:** Antiga i Barbuda, Bahames, Barbados, Bolívia, Granada, Guyana, Nicaragua, San Cristóbal y Nieves, Santa Lucía, San Vicente y las Granadinas, Trinitat i Tobago.

A Àsia i Oceania:

Milers de nens i nenes van ser reclutats i utilitzats en conflictes actius i en situacions d'alt el foc a Filipines, Índia, Indonèsia, Myanmar, Nepal i Sri Lanka.¹⁰⁷

A Laos les nenes van enrolar-se en molts casos per escapar de matrimonis forçats i de situacions de servitud domèstica a la llar. Van ser escasses les mesures preses per a la rehabilitació i la reintegració d'ex nens soldat a les

¹⁰⁵ Ibídem.

¹⁰⁶ Ibídem.

¹⁰⁷ Ibídem.

seves comunitats. Els governs registraren l'accès d'observadors de la situació dels drets humans a les zones del conflicte.¹⁰⁸

Myanmar va ser l'únic Estat de la regió que va seguir reclutant per la força un gran nombre de nens, alguns de només 12 anys d'edat.¹⁰⁹

Ex nens soldat i altres testimonis informaren que milers de menors de 18 anys, potser desenes de milers, continuaven a l'exèrcit. Alguns participaren en la lluita contra grups d'oposició, encara que al març de 2004 s'havien firmat acords d'alt el foc amb molts d'aquests grups.¹¹⁰

No s'havien establert programes de desmobilització oficials i seguia prohibida la seva vigilància per organitzacions independents.¹¹¹

A l'Afganistan, fins a 8.000 nens, en la seva majoria d'edats compreses entre 14 i 18 anys, estaven implicats en grups armats de faccions i milícies.¹¹²

També van rebre's informes segons els quals nenes menors de 18 anys eren obligades a contraure matrimonis prematurs amb comandants i realitzaven treballs domèstics sota l'estructura de mandat de grups de faccions.¹¹³

Nens d'edats compreses entre 13 i 18 anys van ser utilitzats, segons els informes, pel Moviment Aceh Libre a la província de Nanggroe Aceh Darussalam, Indonesia, per a llençar granades, robar armes i cremar escoles, encara que el seguiment de la situació era difícil a causa de les greus restriccions existents per a l'accés a la regió.¹¹⁴

¹⁰⁸ Ibídem.

¹⁰⁹ Ibídem.

¹¹⁰ Ibídem.

¹¹¹ Ibídem.

¹¹² Ibídem.

¹¹³ Ibídem.

¹¹⁴ Ibídem.

També existien dificultats quant a accés en conflictes armats de caràcter localitzat a l'Índia.¹¹⁵

Van persistir, no obstant, els informes sobre el reclutament forçat de nens a partir de 13 anys d'edat a Jammu i Cachemira i altres estats de l'Índia.¹¹⁶

Joves d'edats compreses entre 15 i 18 anys s'incorporaven a diversos grups armats als estats del nord-est, principalment per fugir de la pobresa i mantenir les seves famílies.¹¹⁷

A Laos, van rebre's informes sobre l'ús de nens soldat per la minoria ètnica hmong en hostilitats amb les forces armades governamentals a zones de jungla, encara que es disposava d'escassa informació concreta al respecte.¹¹⁸

A Filipines, les forces governamentals informaren de la captura de nens que participaven activament en els combats formant part de les forces del Nou Exèrcit del Poble, braç armat del Partit Comunista de Filipines.¹¹⁹

El Front Moro d'Alliberament Islàmica, afirmà que la seva política era no reclutar menors de 15 anys, però membres d'aquell grup de 14 i 15 anys d'edat moriren en enfrontaments amb forces governamentals el maig de 2003.¹²⁰

Al Nepal, continuaren els informes segons els quals les forces maoïstes utilitzaven nens a partir de 14 anys d'edat.¹²¹

A Sri Lanka, centenars de nens, potser milers, continuaren en les files del grup d'oposició Tigres d'Alliberament d'Eelam Tamil, en la seva majoria reclutats quan tenien uns 15 anys; poc menys de la meitat eren nenes.¹²²

¹¹⁵ Ibídem.

¹¹⁶ Ibídem.

¹¹⁷ Ibídem.

¹¹⁸ Ibídem.

¹¹⁹ Ibídem.

¹²⁰ Ibídem.

¹²¹ Ibídem.

¹²² Ibídem.

La majoria de les forces governamentals implicades en conflictes armats no reclutaren formalment menors de 18 anys ni els desplegaren en hostilitats. A Sri Lanka, l'ús de nens per grups paramilitars vinculats al govern va semblar acabar després d'un alt el foc aquell mateix any. No obstant, les forces governamentals d'Indonèsia i Nepal utilitzaren nens de manera informal com correus i espies, fet que va posar en perill la seva reintegració i seguretat.¹²³

La Comissió Nacional de Drets Humans d'Indonèsia afirmà que dos nens havien estat víctimes d'execucions extrajudicials. A l'Índia i al Nepal, segons els informes, lleis antiterroristes permeteren la detenció de nens per la seva presumpta implicació en grups armats.¹²⁴

A l'Afganistan i Sri Lanka, els governs treballaren en associació amb UNICEF i amb organitzacions no governamentals en programes de desarmament, desmobilització i reintegració per nens soldat. A mitjans de 2004, més de 2.000 nens havien estat desmobilitzats a Afganistan i poc més de 1.000 a Sri Lanka.¹²⁵

El govern de Filipines establí un programa per gestionar el rescat i la reintegració de nens soldat.¹²⁶

Nens que fugien de l'exèrcit de Myanmar i que creuaren la frontera amb destí a Tailàndia, on vivien en campaments o com "immigrants il·legals" al llarg de la frontera, corrien el risc de ser retornats a Myanmar per les autoritats tailandeses. Es disposava d'escassa informació sobre les poc sistemàtiques iniciatives emprades per ajudar els nens en estats de l'Índia. El juliol de 2003, el govern d'Indonèsia anuncià que tenia previst crear centres de rehabilitació per nens afectats pel conflicte a la província de Nanggroe Aceh Darussalam.¹²⁷

¹²³ Ibídem.

¹²⁴ Ibídem.

¹²⁵ Ibídem.

¹²⁶ Ibídem.

¹²⁷ Ibídem.

A Papua Nova Guinea, centenars d'ex nens soldat reberen escassa o cap assistència després del conflicte civil que va tenir lloc a l'illa de Bougainville entre 1997 i 2003, segons el govern a causa de la falta de recursos. La situació era semblant a les Illes Salomó, on un programa de desarmament, desmobilització i reintegració instituït per l'ONU el 2002 no semblava incloure mesures especials per ex nens soldat.¹²⁸

S'introduïren disposicions legals que penalitzaven el reclutament de nens per la seva utilització en conflictes armats, a Indonèsia el 2002 i a Filipines el 2003. El maig de 2003, el govern de transició d'Afganistan fixà en 22 anys l'edat mínima pel reclutament voluntari, i el juliol de 2004 Cambotjà adoptà la postura de "només amb 18 anys complerts", que prohibia el reclutament de menors de 18 anys.¹²⁹

Tretze països seguien permetent l'allistament voluntari de menors de 18 anys en les seves forces armades, entre ells Austràlia, Brunei, Xina, Corea del Nord, Índia, Nova Zelanda i Singapur, encara que a Nova Zelanda el servei actiu estava prohibit als menors de 18 anys.¹³⁰

Les ratificacions i firmes d'aquest Protocol facultatiu van ser les següents:

- **Adhesió / ratificació:** Afganistan, Bangladesh, Cambotja, Filipines, Japó, Nova Zelanda, Sri Lanka, Timor Oriental i Vietnam.
- **Firmat:** Austràlia, Xina, Corea del Sud, Indonèsia, Maldives, Mongòlia, Nauru, Nepal, Pakistan i Singapur.
- **No firmat:** Brunei, Butan, Corea del Nord, Fiji, Índia, Illes Cook, Illes Marshall, Illes Salomó, Kiribati, Laos, Malàisia, Micronèsia, Myanmar, Niue, Palau, Papua Nova Guinea, Samoa, Tailàndia, Taiwan, Tonga, Tuvalu i Vanuatu.

¹²⁸ Ibídem.

¹²⁹ Ibídem.

¹³⁰ Ibídem.

A Europa i Àsia Central:

Nens soldat seguien participant en el conflicte de Txetxènia, a la Federació Russa.¹³¹

Alguns menors de 18 anys, tant nens com nenes, participaren, segons els informes, en atemptats suïcides amb bombes i altres incidents en els quals portaven adherits explosius al cos.¹³²

Segons els informes, desenes de menors foren torturats per les forces russes i “desapareixeren” quan es trobaven sota custòdia els anys 2001 i 2002.¹³³

A Azerbaidjan, Bielorússia, Geòrgia, Moldàvia i Rússia, segons els informes, es considerava que els alumnes d'escoles militars a partir dels 16 o 17 anys d'edat complien el servei militar actiu. Orfes i altres nens sense llar eren matriculats a les escoles militars a partir dels 10 o 11 anys d'edat a Kazajistan, Rússia i Ucraïna. Assistien a escola, rebien instrucció militar i en alguns casos vivien en quarters militars; quedant exposats a condicions dures i assetjaments i altres formes d'abusos. No obstant, no es van rebre informes que aquests nens fossin desplegats en combat.¹³⁴

La preocupació de l'opinió pública pel tracte que rebien joves al Regne Unit augmentà després de la mort per trets de dos soldats de 17 anys, un el 2001 i l'altre el 2002, en un quarter militar.¹³⁵

Els governs del Regne Unit i de Sèrbia i Montenegro eren els únics d'Europa entre els que havien ratificat el Protocol Facultatiu que permetien l'allistament de reclutes als 16 anys, tot i que a Irlanda voluntaris de 16 anys podien allistar-

¹³¹ Ibídem.

¹³² Ibídem.

¹³³ Ibídem.

¹³⁴ Ibídem.

¹³⁵ Ibídem.

se com a aprenents a les forces armades. Fins a 7.000 menors de 18 anys servien en les forces armades del Regne Unit en un any qualsevol.¹³⁶

Els reclutes més joves podien veure's obligats contractualment a servir fins que tinguessin com a mínim 22 anys. El Regne Unit es reservava el dret a desplegar menors de 18 anys en hostilitats en situacions d'emergència.¹³⁷

Alguns països que havien ratificat el Protocol Facultiu permetien el reclutament voluntari als 17 anys: Àustria, França i Itàlia.¹³⁸

El servei militar seguia sent obligatori a 13 països: Armènia, Bielorússia, Bulgària, Xipre, Grècia, Kirguistan, Moldàvia, Polònia, Rússia, Tayikistan, Turkmenistan, Ucraïna i Uzbequistan. Es reberen informes de reclutament forçat a Armènia, encara que no es sabia amb certesa fins a quin punt afectava menors de 18 anys.¹³⁹

Continuaren en vigor las disposicions pel reclutament obligatori en temps de guerra als 16 anys a Estònia i als 17 anys a Grècia.¹⁴⁰

Els ex nens soldat tenien escasses possibilitats que se'ls concedís asil.¹⁴¹

Pressionaren perquè tots els programes de la UE s'ocupessin específicament de les necessitats de les nenes, perquè la responsabilitat sobre les qüestions relatives als nens soldat s'assumissin a nivell ministerial i perquè hi hagués una coordinació efectiva entre les Nacions Unides i la Unió Europea.¹⁴²

¹³⁶ *Ibidem.*

¹³⁷ *Ibidem.*

¹³⁸ *Ibidem.*

¹³⁹ *Ibidem.*

¹⁴⁰ *Ibidem.*

¹⁴¹ *Ibidem.*

¹⁴² *Ibidem.*

A Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica:

Hi havia nens soldat a Iraq, Iran, Israel i els Territoris Ocupats i Iemen.¹⁴³

Hi havia nens implicats a grups armats tribals a Iemen, on la proliferació d'armes lleugeres seguí sent motiu de preocupació.¹⁴⁴

Les organitzacions humanitàries i de drets humans trobaren grans dificultats per fer les seves investigacions. Les dificultats es devien en part a l'obstrucció del govern, però també a la impossibilitat d'aconseguir l'accés a extenses zones controlades per milícies tribals.¹⁴⁵

A Iran, menors de 18 anys podrien haver participat en enfrontaments armats entre les forces iranís i l'organització Mujahedeen Khalq el 2003.¹⁴⁶

La possible utilització de nens com a soldat a Israel i els Territoris Ocupats va ser objecte de considerable atenció de la comunitat internacional, els mitjans de comunicació i el públic en general. La participació activa d'aquests va ser una de les seves principals característiques.¹⁴⁷

Malgrat que les autoritats israelians afirmaren que nens palestins eren sotmesos a adoctrinament i coaccionats per actuar contra les forces israelianes, els dirigents palestins sostingueren que els seus nens eren oprimits i humiliats per les forces d'ocupació i privats dels seus drets fonamentals.¹⁴⁸

Es reberen informes sobre alguns casos de nens que havien estat utilitzats per grups armats palestins per cometre atacs suïcides amb bombes.¹⁴⁹

¹⁴³ Ibídem.

¹⁴⁴ Ibídem.

¹⁴⁵ Ibídem.

¹⁴⁶ Ibídem.

¹⁴⁷ Ibídem.

¹⁴⁸ Ibídem.

¹⁴⁹ Ibídem.

Almenys nou nens palestins feren atacs suïcides contra soldats i civils israelians l'octubre de 2000 i el març de 2004. Almenys 30 nens palestins moriren durant el mateix període mentre participaven activament en accions militars organitzades per grups polítics armats palestins.¹⁵⁰

Als nens palestins detinguts per les forces armades israelianes se'ls negà sistemàticament el dret a l'aplicació de les normes mínimes relatives a la detenció i la justícia de menors, i el recurs a la tortura va ser generalitzat. Alguns menors, inclosos nens que havien estat detinguts, foren obligats a col·laborar amb les forces israelianes i almenys en un cas s'utilitzà un nen com a escut humà. Continuà l'educació política i la instrucció militar per part d'Hezbollah (Partit de Déu) i la instrucció de grups palestins a camps de refugiats del Líban.¹⁵¹

La instrucció militar per menors de 18 anys estava molt estesa a la regió del golf Pèrsic. A Oman, els nens reberen instrucció quan tan sols tenien 14 anys, i als Emirats Àrabs Units i Bahrain als 15 anys. Alguns joves de 16 anys també rebien instrucció militar a Yibuti.¹⁵²

Diferents grups armats iraquians que combatien contra les forces d'ocupació utilitzaren nens.¹⁵³

Les ratificacions i firmes d'aquest Protocol Facultatiu van ser les següents:

- **Adhesió / ratificació:** Marroc/Sàhara Occidental, Qatar, Síria, Sudan i Tunísia.
- **Firmat:** Israel, Jordània, Líban.
- **No firmat:** Aràbia Saudita, Algèria, Bahrain, Egipte, Emirats Àrabs Units, Iraq, Iran, Kuwait, Líbia, Oman, Iemen i Yibuti.

¹⁵⁰ Ibídem.

¹⁵¹ Ibídem.

¹⁵² Ibídem.

¹⁵³ Ibídem.

2.7. Desmobilització i rehabilitació

Segons les paraules de Tamara Osorio i Mariano Aguirre:

Les ONG i el personal d'institucions internacionals i nacionals dedicades a la reconstrucció postbèl·lica es fixen com a meta assegurar que els nens de la guerra no repreguin les armes.¹⁵⁴

Jéhane Sedky-Lavandero comenta sobre aquest mateix assumpte:

Un cop firmada la pau, es dedueix que la desmobilització es fa sense resistència per part dels grups armats. Desafortunadament, els tractats de pau rarament inclouen la desmobilització de nens. (...) A nivell nacional, un dels primers passos en el llarg procés de rehabilitació és la desmobilització dels nens.¹⁵⁵

I afegeixen Ilene Cohn i Goodwin Gill en el seu llibre *Los niños soldados*:

En el moment de la desmobilització, hi ha un factor essencial que impedeix al nen deixar les armes: el temor al càstig i la incertesa sobre el seu futur. D'aquesta manera, els nens es senten més segurs en el grup armat que als carrers sense família i sense el suport de la seva comunitat.¹⁵⁶

El fet que sigui tan difícil trobar les famílies d'aquests nens és un altre dels factors que impedeix la seva rehabilitació.

Segons Sedky-Lavandero:

¹⁵⁴ OSORIO, Tamara i Mariano AGUIRRE. *Después de la Guerra. Manual de Reconstrucción de Posguerra*. Icaria/CIP, 1999.

¹⁵⁵ *Op. cit.* nota 4.

¹⁵⁶ COHN, Ilene i Guy GOODWIN-GILL. *Los niños soldados. Un estudio para el Instituto Henry Dunant, Ginebra*. Cruz Roja Juventud. Ed. Fundametos. Colección Ciencia, 1997.

En el cas ideal, els nens soldats retornen a casa dels seus pares o famílies i comencen programes de rehabilitació. Si els pares han mort, l'alternativa és traslladar a nens soldats des dels seus campaments fins a cases d'acollida on en petits grups comencen a rebre classes de capacitació, assistir a l'escola, o a treballar. Els nens de curta edat haurien d'anar a famílies "substitutives". Per altra banda, s'aconsella dividir els ex combatents adolescents i allunyar-los dels seus líders. Es tracta de controlar l'agressivitat i delinqüència per part d'alguns dels soldats desmobilitzats i de disminuir la seva influència sobre la resta del grup. A més a més, aquesta dispersió serveix per reduir la temptació de reprendre les armes.¹⁵⁷

Perquè aquesta rehabilitació tingui èxit, és imprescindible la participació de les seves comunitats durant la fase de transició i la figura dels adults com a models de conducta en temps de pau, que han d'acceptar-los dins les seves comunitats.

El problema és que aquestes circumstàncies no es donen. La guerra desmantella tota la infraestructura de les comunitats i la confiança establerta entre les persones i, per tant, la comunitat no està capacitada per ocupar-se d'aquests nens ex combatents, ja que es troba en un ambient de desconfiança mútua. Això fa que els programes de desmobilització no només hagin d'estar enfocats per aquests nens, sinó també a les comunitats on viuen, amb l'objectiu d'aconseguir altra vegada l'harmonia espiritual i reconstruir la confiança entre els nens i les seves comunitats.

Una vegada finalitzat el conflicte, la reconstrucció durant el període de desenvolupament no pot ser enfocada com un retorn a la normalitat, ja que és aquesta la que va causar el conflicte primerament, i ha de seguir atorgant poder a aquests grups vulnerables.

En el cas de les dones, per exemple, el repte és que no tornin al seu estatus d'abans de la guerra. El seu paper en la reconstrucció és especialment

¹⁵⁷ Op. cit. Nota 4.

important, ja que les mares representen una influència indubtable sobre el desenvolupament estable d'aquests nens, representen el 75% de la població de refugiats en les situacions de conflicte armat, i són les que han assumit el paper de cap de família. D'aquesta manera, s'han vist dotades per un seguit de noves responsabilitats.

“La tasca és utilitzar aquest període per realitzar canvis i consolidar el terreny guanyat durant la crisi.”¹⁵⁸

És extremadament important també, com es pot deduir, el paper de l'educació durant i després del conflicte, que permet als nens sentir-se més segurs i obtenir un sentit de continuïtat.

Com diu Sedky-Lavandero:

Més que res, les classes intenten que els adolescents tinguin una alternativa a les vies perilloses de la guerra, tals com l'allistament en grups armats, la prostitució infantil, mines i drogues. (...) Per aquest mateix fet, la Creu Roja va posar en marxa altres projectes dirigits als nens de la guerra i als professors de les escoles per ensenyar-los a tractar amb els efectes de la guerra.¹⁵⁹

Les rutines i tasques que resultin familiars, així com el fet d'integrar-se i relacionar-se amb altres nens, també creen seguretat en el nen i ajuden a la seva rehabilitació.

És important, també, sensibilitzar els pares per ajudar-los a comprendre les necessitats complexes dels seus fills i alhora sensibilitzar, divulgar, i fer prendre consciència de la causa d'aquests nens a tots els habitants.

A nivell individual, aquest nen que ha sobreviscut a la guerra i ha estat ex combatent necessita atenció especial per part d'un especialista.

¹⁵⁸ EADE, Deborah. *Desarrollo en estados de guerra*. Barcelona, Icaria/CIP/OXFAM/Interpón, 1998.

¹⁵⁹ *Op. cit.* nota 4.

“En una situació ideal les ONG o organitzacions internacionals estableixen programes d’entrenament de persones locals perquè els nens siguin tractats en un ambient familiar.”¹⁶⁰

És estrictament necessari per aquests nens parlar sobre les seves experiències, i essencial que es trobin en un entorn de confiança i estabilitat abans d’iniciar la rehabilitació. El nen necessita poder confiar en persones familiars o cuidadors que mantinguin una relació sòlida i continuada amb ell.

Aquesta tasca, no obstant, es fa difícil en moltes cultures en què parlar sobre la por i els sentiments íntims a persones fora de l’àmbit familiar és considerat tabú. A Rwanda, per exemple, diverses organitzacions humanitàries contractaven persones locals per tractar amb aquests nens, però el problema va ser que cap d’aquestes organitzacions va adonar-se que aquestes persones eren extremistes hutus, que eren els mateixos que havien realitzat el genocidi contra els tutsi, i això va comportar que els nens patissin una doble traïció.

Per concloure, segons paraules de Sedky-Lavandero:

Els tres nivells de suport al nen durant la fase de rehabilitació formen un triangle. És a dir, estan dirigits al nivell nacional, comunitari, i individual. Al nivell nacional, els programes de rehabilitació atorguen especial atenció a la desmobilització dels nens, desmantellament de mines, i al diàleg a nivell nacional per construir el sistema judicial, supervisar els drets humans, i establir mecanismes d’informació i tribunals per investigar les violacions dels drets del nen. (...) No obstant, no tots els nens aconseguiran fer la transició a la vida civil d’una manera eficaç. És a dir, aquest procés és per ells a vegades depriment, exasperant o abrusador, especialment si han passat tota la seva adolescència dins del grup armat. El segon nivell es dedica a la comunitat en general, oferint-li aigua, menjar, seguretat, serveis sanitaris i un refugi. Els esforços estan dirigits a una comunitat estable, és a dir, que s’obrin les escoles i es desenvolupin activitats pels adults i els nens. Per fi, l’últim nivell va dirigit al tractament del nen. Així projectes per

¹⁶⁰ *Op. cit.* nota 4.

entrenar persones locals són posats en marxa mentre els nens reben el suport d'un especialista. La rehabilitació de la societat de postguerra depèn de la presència de programes simultàniament orientats als tres nivells.¹⁶¹

2.7.1. ONG

Fins fa pocs anys no hi havia ningú que es fes càrrec dels nens combatents a Libèria, Sri Lanka, Guatemala, Israel, els territoris ocupats, Filipines, Sudan, Somàlia, Afganistan i Perú.

Segons Jéhane Sedky-Lavandero, les ONG són les que poden incrementar el paper de la societat civil centrant els seus esforços en:

- L'enfortiment del desenvolupament d'institucions democràtiques en tots els nivells, incloent el sistema judicial
- Promoure l'educació, especialment en el camp dels drets humans, relacions de gènere, salut, planificació familiar, nutrició dels pobres, problemes mediambientals i l'ús sostenible de l'agricultura i la terra.
- Enfortir els grups locals vulnerables, com minories ètniques, religioses, culturals, dones i nens.
- Generar relacions de confiança mútua entre diferents grups locals dins de la mateixa societat.
- Creació de mecanismes locals per "fer front" en el cas de que es retornés al conflicte.¹⁶²

¹⁶¹ *Op. cit.* nota 4.

¹⁶² *Op. cit.* nota 4.

La tasca d'aquestes organitzacions, juntament amb la de les organitzacions internacionals, és donar suport a la població civil i generar un estat de confiança entre els antics, i també els potencials, rivals per evitar que no tornin al camí de la violència. Per això, aquestes organitzacions han d'estar disposades a desafiar les accions injustes del govern, i han de ser percebudes com a responsables i receptives.

Són moltes les organitzacions no governamentals, juntament amb els organismes internacionals com l'ONU, que actuen per acabar amb aquesta situació i les seves arrels. Entre elles destaquen:

- UNICEF
- Save The Children
- ACNUR
- Amnistia Internacional
- L'organització Child Soldier
- Invisible Children
- La Creu Roja
- Alboan
- Mans Unides
- Entreculturas
- Fundación El Compromiso
- El Servicio Jesuita a Refugiados
- La IANSA
- Oxfam International
- The Ishmael Beah Foundation (IBF)

2.8. Mesures preses per la comunitat internacional i possibles solucions

Aquesta part del treball l'he pogut realitzar gràcies a l'ajuda de Miquel Montañá, a qui vaig tenir l'enorme plaer de fer-li una entrevista que trobareu a l'apartat 6.4. del treball pràctic. Ell va ser qui em va explicar quin és el principal instrument legal per lluitar contra la participació de nens en els conflictes armats, els problemes d'aquest, i, en conseqüència, les possibles solucions.

El principal instrument legal que existeix per acabar amb la participació de nens i nenes en les hostilitats és l'anomenat Protocol Facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de nens en els conflictes armats (podeu trobar l'original a l'annex).

Aquest Protocol, però, presenta una deficiència molt important, que és el mecanisme de supervisió per verificar que els estats compleixen amb el tractat internacional, que inclouen tots els tractats, i que en aquest cas és molt *light*. Consisteix simplement que els estats han d'enviar un informe al Comitè dels Drets del Nen explicant què és el que han fet per complir aquest Protocol, i això és tot. Els estats envien uns informes molt superficials, els que volen, i si volen, ja que no es produeix cap mena de sanció en el cas contrari; dient que tot va bé, i d'aquesta manera es renten les mans. El problema és que aquest mecanisme de supervisió és molt deficient, i també els pocs poders que s'atorguen a aquest Comitè dels Drets del Nen. En canvi, un altre tractat de la ONU, de la mateixa família que el Conveni dels Drets dels Nens: la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants, de l'any 1984 (que també podeu trobar a l'annex en format original), preveu un mecanisme de supervisió molt més eficaç i efectiu, i li dona moltes més facultats al Comitè. Com em mostra Miquel Montañá, l'article 8 del Protocol Facultatiu del Conveni dels Drets del Nen és igual que el 19 de la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants; però,

mentre que en el primer no s'atorga al Comitè més facultats que la de rebre aquest informe, al segon, se li dóna moltes més facultats i, en concret, l'article 20 preveu que un estat que hagi ratificat el Conveni de la Tortura pugui denunciar un altre estat per exercir-la, i l'article 21 preveu que qualsevol persona, física o jurídica, pugui denunciar un estat per torturar; ambdós articles que no es contemplen en el Protocol Facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de nens en els conflictes armats.

Aquest fet és el que fa que aquest Protocol sigui tan poc efectiu, ja que no s'imparteix cap càstig als estats que l'han ratificat i l'incompleixen; juntament amb el fet que encara hi ha molts països que no l'han ratificat i no hi estan vinculats (a l'apartat 2.6. del treball hi trobareu quins són).

Per tant, una de les possibles solucions que podria prendre la comunitat internacional perquè aquest Protocol Facultatiu sigues més efectiu seria copiar el règim de supervisió del Conveni de la Tortura, de manera que aquest Comitè no només tingués facultats per rebre aquests informes i, literalment, arxivar-los a un calaix, sinó que, a més a més, tingués facultats per rebre denúncies d'estats i de particulars que fan que, una vegada es reben, es pugui iniciar una investigació sobre el terreny per investigar si aquests països estan reclutant i utilitzant nens i nenes per a la seva participació en els conflictes armats. És el cas del mecanisme del Conveni de la Tortura, molt més operatiu i amb moltes més facultats que el dels Drets del nen, que desgraciadament, ara per ara, no serveix per gran cosa.

TREBALL PRÀCTIC

3. Treball Pràctic

Com ja he comentat prèviament a la Introducció, la falta de recursos de què he disposat ha delimitat bastant l'amplitud d'aquesta part del treball. Per aquesta mateixa raó m'he dedicat a fer una sèrie d'entrevistes a ONG i personalitats que estan en contacte amb aquesta situació, que m'han sigut de molta ajuda també per a l'elaboració del treball teòric.

3.1. Entrevista a UNICEF

Aquesta ha estat la primera ONG amb què he pogut posar-me en contacte. Vaig tenir la gran oportunitat de contactar amb Laia Ruich Ruiz, Responsable de Comunicació del Comitè de Catalunya d'UNICEF, que es va mostrar encantada d'ajudar-me. Després d'intercanviar-nos uns quants correus electrònics vaig enviar-li una sèrie de preguntes en forma d'entrevista (podeu trobar l'entrevista completa a l'apartat 6.1 de l'annex), que ella em respondria més tard per correu electrònic. Més endavant, però, em va respondre que la meva entrevista estava molt bé, però que contenia qüestions molt concretes que ella no em podia respondre ja que no era una experta en aquest tema, no obstant, va enviar-me un document amb algunes respostes, que ara adjunto a continuació tal i com ella em va enviar:

- **Acció d'UNICEF a favor dels infants víctimes de conflictes armats:**

Efectivament, els infants són qui s'emporten 'la pitjor part' en qualsevol conflicte armat (en general conflictes interns dins les fronteres). Es calcula que el percentatge de ferits en conflictes armats a l'actualitat és del 90%, dels quals la meitat es calcula que són infants.

Els nens també prenen part a les hostilitats: Es calcula que 300.000 nens menors de 18 anys estan participant en més de 30 conflictes armats a tot el món, ja sigui com a soldats, missatgers o esclaus sexuals. D'ells, s'estima

que 120.000 serveixen en les forces armades governamentals i en altres grups armats a Àfrica. Les nenes també corren un gran risc en aquest tipus de conflictes ja que són més vulnerables per la possibilitat d'ésser segrestades amb finalitats sexuals.

En qualsevol cas, els nens són molt vulnerables a causa de la seva immaduresa física i emocional. Segons els adults, els nens són molt bons soldats perquè són més obedients i se'ls pot manipular millor. En casos extrems, se'ls obliga a prendre drogues i a cometre atrocitats a altres persones per tal d'insensibilitzar-los vers la violència.

Existeixen diversos factors socio-polítics que faciliten l'ús dels nens com a soldats: la suspensió de l'educació i d'altres serveis socials, la falta d'oportunitats per trobar feina, la cultura d'impunitat per aquells que violen els drets dels infants, l'atracció de la idea i el desig de protegir les seves famílies i comunitats. Un altre factor amb molta repercussió és la disponibilitat cada cop major d'armes més econòmiques i lleugeres que poden fins i tot portar nens de 10 anys.

- **Què fa UNICEF per protegir els infants en conflictes armats?**

1. Alternatives al reclutament de nens com el foment de l'educació i la formació professional.
2. Establiment d'un registre de naixement per tots els nens, per tal de reconèixer la seva existència legalment i evitar que siguin reclutats.
3. Foment en les comunitats de la importància de protegir els nens pel que fa a la participació en conflictes armats fins a l'edat de 18 anys.
4. Promoció i foment de lleis i valors que englobin el respecte pels nens i els seus drets.

- **Les fonts de dret internacional aplicables al context dels infants en conflictes armats són :**

- Convenció sobre els drets dels infants (1989), Article 38

- Protocol facultatiu sobre la Convenció dels drets dels infants (2000)
- Convenció sobre la prohibició de l'ús, emmagatzematge, producció i distribució de mines antipersona (1997)
- Estatut de Roma sobre la Cort Penal Internacional
- Dret internacional humanitari:

L'edat legal establerta pel Protocol facultatiu per la participació d'infants en conflictes armats és de 18 anys tot i que deixa oberta la possibilitat d'allistament 'voluntari' i participació indirecta.

- **També pots trobar més informació sobre el tema i la feina d'UNICEF a la següent web:**

http://www.unicef.org/spanish/crc/index_30229.html

Per profunditzar encara més en la problemàtica, personalment et recomano la lectura del llibre 'jo vaig ser un nen soldat' escrit per Lucien Badjoko. Parla de l'experiència personal d'un nen soldat a la República Democràtica del Congo.

3.2. Entrevista a Amnistia Internacional

La següent ONG amb què vaig poder posar-me en contacte va ser Amnistia Internacional. Igual que amb UNICEF, vam intercanviar una sèrie de correus electrònics i vam realitzar l'entrevista via e-mail. Vaig tenir l'immens plaer de poder parlar amb l'Equip de Menors i Drets Humans del Secretariat Estatal d'aquesta organització, que de seguida es van mostrar molt interessats i em van felicitar pel meu interès en aquest tema i la meva iniciativa d'escriure'ls per profunditzar sobre el mateix. Van col·laborar amb mi de manera molt generosa i extremadament professional, i la seva ajuda ha estat d'un preu incalculable pel meu treball. A continuació adjunto l'entrevista i una petita introducció a la

temàtica dels nens soldat que ells mateixos van escriure'm, tot traduït del castellà al català (a l'annex trobareu tota la informació en el format original):

Estimada Raquel,

Inicialment ens agradaria demanar-te disculpes pel retard en l'enviament de les respostes a les preguntes que ens vas plantejar en el teu mail del passat 11 de setembre i que ens complau adjuntar-te en aquest correu. Esperem que et siguin d'ajuda i restem a la teva disposició per qualsevol dubte addicional o aclariment que precisis.

Com a introducció a la temàtica que et preocupa, ens agradaria explicar-te que el compromís amb els drets humans s'ha convertit en una tendència majoritària i habitual. No obstant, la defensa i promoció dels drets humans apunten a la realitat que hi ha darrere d'aquesta retòrica, posant al descobert l'esberranc existent entre el compromís teòric i la pràctica.

Els valors dels drets humans tenen el seu origen en la dignitat de l'ésser humà i per tant en nombroses cultures i religions. Els drets humans són universals, indivisibles i interdependents: significa que totes les persones neixen lliures i iguals en dignitat i drets en tot l'univers, independentment de la seva cultura, el lloc de residència i de si el seu país reconeix o no aquests drets.

La història de la lluita pels drets humans té arrels en tots els grans esdeveniments del món i evoluciona amb ells. L'afany d'universalització i la necessitat de detallar exactament què eren, com es protegien i exercien en concret cadascun d'aquests drets, contribuí, per una banda que les normes detallessin cada cop amb més precisió els diferents drets i, per altra banda, a construir mecanismes per vetllar pel seu respecte i compliment.

Després de les guerres mundials, els esdeveniments històrics i la lluita pels drets a nivell individual i col·lectiu precipitaren per part de la comunitat internacional el reconeixement i la necessitat de crear una organització que aglutinés els estats en matèria de drets humans amb caràcter obligatori, així sorgiren el 1945 Les Nacions Unides. Aquest afany culminà amb la Declaració Universal dels Drets Humans, adoptada per les Nacions Unides per unanimitat el 1948.

S'ha construït una impressionant estructura de lleis, tractats i institucions a nivell nacional i internacional dedicada a vetllar pels drets humans. El seu posterior desenvolupament en Pactes, Convenis i Tractats sobre drets específics juntament amb els mecanismes desenvolupats per protegir aquestes normes, obligant els estats a complir-les i facilitant als individus la seva denúncia i reparació si aquests drets són violats.

Milions de nens i nenes són víctimes de violacions de drets humans. Els menors són especialment vulnerables a l'engany i l'explotació, a causa de la seva edat, la seva immaduresa o a les seves carències educatives, a més a més, són sovint víctimes de traficants i ocupadors sense escrúpols.

Un dels abusos més preocupants és el reclutament de nens i nenes soldat. Els mecanismes de protecció específics desenvolupats per orquestrar una major protecció són la Convenció sobre els Drets del Nen, els seus dos protocols i el Comitè de vigilància corresponent així com els relators temàtics. Hi ha hagut grans avenços legislatius internacionals, en part impulsats per l'antiga Coalició de Nens Soldat de la qual AI formava part, que ha documentat i denunciat casos a tot el món.

*Principals abusos contra menors, els nens i nenes soldat:

A tot el món, nens i nenes estan subjectes a violència i abusos. A vegades se'ls tortura i assassina simplement perquè s'han vist atrapats en una guerra o en un conflicte. Molts són reclutats de manera il·legal, sotmesos a explotació sexual i laboral per exercir les pitjors formes de treball, incloent la mendicitat, la pornografia, la prostitució forçada, el tràfic de drogues, el reclutament per les forces armades o el treball domèstic en condicions anàlogues o l'esclavitud.

*Principals normes internacionals de protecció a la infància:

Les nenes i nens són titulars de tots els drets garantits a la Declaració i els diferents tractats i convencions internacionals que l'han desenvolupat. A més a més, els menors donada la seva vulnerabilitat han necessitat una protecció i cura especial, per la qual cosa tenen garantits certs drets específics que són formulats als següents instruments internacionals:

- Convenció sobre els Drets del Nen. En vigor el setembre 1990.

Constitueix un dels instruments de drets humans més complets de la legislació internacional i ha estat ratificat per tots els estats del món, excepte Somàlia i EUA.

- Protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de menors en els conflictes armats. Va entrar en vigor el febrer de 2002.
- Protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la venda de menors, la prostitució infantil i la seva utilització a la pornografia infantil. Va entrar en vigor el gener de 2002.
- El Comitè dels Drets del Nen és l'òrgan que supervisa l'aplicació de la Convenció i els dos protocols pels Estats Parts.

A més a més existeixen procediments especials que busquen protegir aquest col·lectiu com els relators, destacant:

- Relator Especial sobre el tracte de persones, especialment dones i nens.
- Relator Especial sobre la venda de nens, la prostitució infantil i l'ús de menors a la pornografia entre altres.

*El treball d'AI a favor de la protecció a la infància:

AI va formar part de la Coalició Internacional que va contribuir a l'elaboració de l'esborrany de la Convenció dels Drets del Nen i ja llavors exigia un respecte i reconeixement als drets dels més vulnerables. Hem treballat en particular sobre els casos de menors condemnats a pena de mort i també per garantir el seu accés a l'educació sense discriminació.

Com a membre de l'antiga Coalició per acabar amb l'ús de menors soldat, creada el 1998, treballem per posar fi al reclutament de menors en les forces armades i per reintegrar els ex nens i nenes soldats a la vida civil.

Una salutació cordial,

Equip de Menors i Drets Humans
Secretariat Estatal

En quins països es veuen involucrats nens soldat en conflictes armats en l'actualitat?

No hi ha dades disponibles sobre el nombre de nens i nenes soldats en el món, però governs o grups armats d'almenys 15 països segueixen reclutant menors a dia d'avui.

Afganistan, República Centrafricana, Txad, Colòmbia, Costa d'Ivori, República Democràtica del Congo, Índia, Iraq, Líban, Líbia, Myanmar, Nepal, Pakistan, Filipines, Síria, Somàlia, Sri Lanka, Sudan del Sud, Sudan, Territori Palestí ocupat i Israel, Tailàndia, Uganda i Iemen.

Amb quines dificultats es troben les ONG a l'hora d'accedir a aquests països en conflicte?

Normalment amb la negativa de col·laboració per part dels governs d'aquells països.

Ja és difícil la desmobilització i la reintegració d'un nen soldat que ha estat reclutat una vegada, però què passa amb aquests nens que després de ser desmobilitzats tornen a ser reclutats a la força?

La reintegració d'ex nens soldat és una tasca complexa i a llarg termini. El procés comença amb la negociació de l'alliberament dels nens i de la seva separació física de les forces i grups armats. L'etapa de localització i reunificació de les famílies que segueix és una tasca que porta molt temps i requereix molts recursos. Més enllà de la dificultat pràctica de localitzar les famílies i comunitats dels nens perduts, una reunificació eficaç porta aparellada la reconciliació satisfactòria dels nens i les seves comunitats, molt en especial en els casos en què els nens poguessin haver comès atrocitats en les seves comunitats natales. Per als nens que són de nou reclutats, el procés es torna a repetir.

Què passa amb aquells nens que van entrar a l'exèrcit sent menors, però ara ja han complert la majoria d'edat? Quines possibilitats tenen d'escapar de l'exèrcit?

Una vegada han complert la majoria d'edat ja deixen de ser nens soldat, però segueixen sent víctimes i s'implementarien totes les formes d'ajuda per la seva reinserció.

La majoria d'informació recent que he trobat sobre nens i nenes soldat es concentra entre els anys 2003 i 2008, però en canvi la informació que he trobat dels següents anys fins a l'actualitat és força escassa. Per què creuen que és així? Ja no s'escriu tant sobre nens soldat? Ha sigut una moda passatgera?

Pot ser degut al fet que la Coalició d'Organitzacions contra l'ús de nens i nenes soldat s'ha dissolt com a tal, ja que ha passat de ser una Coalició a ser una ONG independent i no ha tret informe al 2012. Actualment a Espanya l'agrupació d'associacions que formaven part de la Coalició i que lluiten contra l'ús de nens i nenes soldat està formada per Amnistia Internacional, Save the Children, Entreculturas, Alboan i Servicio Jesuita a Refugiados.

Creuen que la població mundial està conscienciada sobre aquest tema? Si no és així, què podem fer per canviar aquesta situació?

No el suficient, i per això la feina d'AI es basa principalment a conscienciar la població mundial del que està passant al món.

Existeixen mecanismes de control que intenten controlar i pressionar els governs perquè hi hagi una rendició de comptes a nivell mundial mitjançant un enfortiment del marc jurídic de protecció dels nens en conflicte armat i a l'enjudiciament dels autors dels delictes comesos contra ells. La Cort Penal Internacional, els Tribunals Penals Internacionals, etc.

Quines mesures ha pres la comunitat internacional per posar fi a la utilització de menors en els conflictes armats?

Tenint en compte el complex conjunt de factors que influeixen en el reclutament de nens, perquè les estratègies de prevenció tinguin èxit és necessari que s'adopti un enfocament global i que les portin a terme diferents agents en els plans local, nacional i internacional. Des d'una perspectiva més àmplia, cal mencionar tres estratègies de prevenció: els mecanismes efectius de prevenció de caràcter jurídic a nivell nacional els mecanismes d'enfortiment de la protecció de la comunitat a nivell local i l'oferiment d'alternatives als nens.

- *Desenvolupament, difusió i imposició de la llei:*

La tipificació com a delictes del reclutament de menors d'edat i la incorporació a la legislació nacional de les regles i normes internacionals contra el reclutament i la utilització de nens són mesures essencials per prevenir aquests comportaments. És fonamental que els Estats promulguin lleis per les quals quedin explícitament tipificats com a delictes en el codi penal el reclutament de menors de l'edat reglamentària i la utilització de nens per les forces i grups armats.

Les mesures encaminades a promoure la difusió de les lleis són també essencials per a la prevenció. Entre elles cal citar la creació dins les forces militars d'unitats encarregades de la protecció dels infants, unitats que han tingut un paper important en alguns països. Igualment importants a l'hora de promoure el coneixement i el compliment de les normes internacionals són els programes educatius destinats a informar les forces i grups armats de la protecció jurídica de què gaudeixen els nens durant els conflictes armats.

A nivell nacional, les investigacions i els processaments eficaços són instruments de prevenció que poden ser molt poderosos, però que segueixen sent febles. No investigar violacions greus dels drets de l'infant o no sancionar els responsables són sovint aspectes de problemes més amplis de rendició de comptes. A falta d'una activitat sistemàtica de processament, s'ha d'establir un sistema de dissuasió mitjançant l'enjudiciament dels infractors més persistents. A més, els governs poden aplicar mesures pràctiques que ajudin a prevenir el reclutament de menors de l'edat reglamentària, com la inscripció gratuïta dels

naixements o altres mecanismes per a la verificació de l'edat, a més d'adoptar polítiques per ordenar el reclutament i aplicar procediments obligatoris de verificació per vigilar el reclutament de nens pels exèrcits nacionals.

- Enfortiment dels mecanismes de protecció de la comunitat i la família:

L'establiment i enfortiment de mecanismes comunitaris de protecció i el foment de la sensibilització de les famílies, comunitats i els seus dirigents entorn del problema són altres factors fonamentals per a la prevenció. Les polítiques encaminades a protegir els nens i prevenir el seu reclutament és poc probable que funcionin en contextos en què la comunitat fomenta l'associació dels nens amb grups armats. Els nens també són més vulnerables al reclutament quan els sistemes de protecció de la comunitat i la família es debiliten. En alguns contextos, els nens s'uneixen a grups armats perquè les seves famílies o comunitats els encoratgen a fer-ho. També s'ha detectat que la violència domèstica és un factor fonamental en el reclutament de nens. Les famílies en què es cometen abusos empenyen els nens als carrers on són més vulnerables al reclutament, o els envien directament a les files dels grups armats. A Colòmbia per exemple, s'ha determinat que la decisió dels nens, principalment les nenes, d'escapar de casa i unir-se a un grup armat guarda una estreta relació amb l'explotació domèstica i els abusos físics i sexuals.

Les comunitats poden prevenir l'associació, voluntària o forçada, dels nens amb forces i grups armats de diverses maneres. Els sistemes comunitaris de protecció dels nens poden alertar de l'amenaça del reclutament o la repetició del reclutament. Allà on els grups armats depenen de la població local, les estructures comunitàries poden estar en situació de pressionar els comandants locals perquè alliberin els nens i donar suport per a la seva protecció. Les figures destacades de la comunitat, com la gent gran i els dirigents tradicionals, poden també influir en les parts no estatals per promoure l'adquisició de compromisos amb la protecció dels nens i prevenir el reclutament. A l'Afganistan, per exemple, la gent gran ha assolit en alguns casos acords amb els comandants locals per impedir el reclutament de nens. Els sistemes comunitaris de protecció dels nens poden també ajudar a reduir la vulnerabilitat general d'aquests i proporcionar protecció especial als que viuen i treballen als

carrers, els orfes i els que es troben separats de les seves famílies, que corren un especial risc de ser reclosos.

Per donar suport als sistemes locals de protecció dels nens i fomentar la seva capacitat és necessari realitzar una anàlisi de la situació de cada país per tal de determinar els avantatges i les deficiències d'aquests sistemes tant a nivell nacional com de les comunitats.

Les iniciatives encaminades a fomentar la sensibilització de la comunitat sobre els drets dels infants i les repercussions que la seva associació amb grups armats tenen a llarg termini i fomentar el canvi d'actituds o encoratjar la intervenció dels dirigents comunitaris i religiosos per posar fi al reclutament de nens, s'han de dur a terme en estreta col·laboració amb els pares, els dirigents comunitaris i religiosos, els mestres i els propis nens.

- *Millorar les perspectives dels nens oferint possibilitats d'obtenir educació, aptituds i mitjans de vida:*

En molts contextos, l'allistament a les forces o grups armats és una opció que uns nens que no tenen altres oportunitats ni d'un sentit o propòsit en la seva vida adopten deliberadament. És poc probable que els nens vulguin abandonar un grup armat o no tornin a allistar-s'hi si no han desaparegut els motius pels quals es van allistar en primer lloc.

Garantir l'accés dels nens a l'educació és en si mateix un poderós mitjà per protegir-los de la influència de les forces o grups armats en situacions fràgils o en països afectats per conflictes. Si els nens van a l'escola estaran ocupats i serà menys probable que s'uneixin a forces o grups armats perquè tindran altres alternatives.

Els indicis obtinguts en conflictes armats indiquen que hi ha una forta associació entre el reclutament en les forces o grups armats i la pobresa i la situació socialment desfavorida. S'ha determinat que la pobresa, sovint combinada amb l'exclusió social, accentua la frustració dels joves i els motiven

per allistar-se en grups armats. En moltes societats que es troben en una situació posterior a un conflicte, els joves tenen poques opcions que no siguin la desocupació o un treball a curt termini en condicions d'explotació. En aquestes circumstàncies, la principal prioritat de les estratègies nacionals de prevenció ha de ser proporcionar als nens i joves alternatives mitjançant una educació de qualitat, tant acadèmica com no acadèmica, i elaborar programes nacionals de creació d'ocupació i generació d'ingressos per als joves. Les mesures tendents a proporcionar mitjans de vida i la seguretat alimentària, dissenyades d'acord amb el context econòmic concret, juntament amb les activitats culturals i de suport psicosocial, poden contribuir també a prevenir el reclutament i la repetició del reclutament dels nens.

Podrien donar-me noms de senyors de la guerra que estiguin actualment desapareguts i perseguits per la justícia?

http://www.es.amnesty.org/campanas/justicia-internacional/fugitivos-de-la-justicia-internacional/?pk_campaign=rs&pk_kwd=fbk

(Podeu trobar tota la informació que conté aquest enllaç a l'apartat 2.3 del treball)

Quins programes ha posat en marxa Amnistia Internacional per acabar amb la participació de menors en les hostilitats? A quins països ha pogut accedir? I a quins no?

Amnistia Internacional com a tal no ha posat en marxa programes per acabar la participació dels nens en les hostilitats. Amnistia Internacional promou el respecte a la Convenció sobre els Drets del Nen, informem de casos de violacions d'aquesta Convenció i denunciem i combatem la impunitat en els casos en què els nens i nenes són víctimes.

Quina és la tasca duta a terme per Amnistia Internacional en aquests països?

La nostra missió és la de contribuir a fer que s'observin a tot el món els drets que estableix la Declaració Universal de Drets Humans i la Convenció dels Drets dels Infants. Cap nen al món hauria de ser privat dels seus drets fonamentals.

Una de les nostres tècniques d'acció és la denúncia i el donar a conèixer. Ens esforcem a donar la major difusió possible a la informació que tenim al nostre coneixement sobre les violacions dels Drets de la Infància. A més, llancem accions internacionals de mobilització per acabar amb la violació o abusos contra menors en diferents parts del món.

Amnistia Internacional també forma part de la Coalició Internacional contra la Utilització de Nens i Nenes soldat, des d'on treballem per posar fi al reclutament de menors d'edat, tant per part de les forces armades regulars com de grups armats d'oposició.

Si el reclutament de nens i nenes soldat està estrictament vinculat a la manca de control en el comerç d'armes, no s'hauria d'actuar per acabar amb aquesta situació per encaminar cap a una solució al problema? Quines mesures han pres els respectius governs? O no n'han pres cap? Quines dificultats suposa?

Efectivament, caldria actuar de forma immediata per acabar amb una solució establint una política internacional sobre el control d'armes.

La propagació de les armes de petit calibre és un greu problema mundial i exigeix una resposta urgent ja que estan en joc la vida i el futur dels nens i nenes. Aquestes armes han servit per acabar amb les vides dels joves més que per protegir-los.

El reclutament de nens i nenes soldat està estrictament vinculat a la manca de control en el comerç d'armes. L'abundància d'armes lleugeres i de munició afavoreix el reclutament de nens i nenes en disposar d'abundant material de guerra amb què equipar, és evident que si les armes fossin difícils d'aconseguir no es lliurarien més que a adults.

Les conseqüències per a aquests nens i nenes són enormes:

1 - Pèrdua de vides humanes, mutilacions a causa de les ferides en combat, seqüeles psicològiques ..

2 - Absència de vida familiar, cosa que afavoreix perpetrar la violència a mitjà i llarg termini per manca de cohesió social.

3 - Augment dels abusos sexuals.

4 - Alça de la criminalitat ja que els nens i nenes soldat no s'han format per resoldre els seus conflictes mitjançant el diàleg i l'escolta. El nen i nena soldat d'avui serà demà el cap d'una banda criminal.

5 - Disminució de l'impacte dels programes d'escolarització, sanitat i desmilitarització.

6 - Augment del consum de drogues i d'alcohol ja que s'hi van acostumar quan estaven amb l'exèrcit o els grups armats.

7 - L'ús de nens per a fins militars fa que tota la infància sigui considerada com sospitosa i en les operacions militars contra "rebels capaços de portar armes" la població infantil, en general, és un blanc prioritari i habitual.

Centenars de milers de nens i nenes de tot el planeta són reclutats cada dia per exèrcits, grups paramilitars, guerrilles i grups armats. Malgrat la seva curta edat, són obligats a servir a la resta de membres de la tropa, a treballar com espies, com a esclaus sexuals o morir a primera línia de batalla. Són menors que, sovint, pateixen violacions i agressions, a més de veure vulnerats els seus drets a un nivell de vida adequat, a l'educació i al benestar que legítimament els correspon. Menors als quals la manca de control en el comerç internacional d'armes els facilita l'accés a rifles, escopetes, bombes i municions.

Per això, una de les conseqüències que produeix la disponibilitat d'armes de petit calibre i lleugeres, i la seva consegüent utilització en els conflictes de tot el món, és l'ocupació intolerable de nens i nenes soldat. Resulta fàcil ensenyar a

aquests nens explotats i maltractats a manejar les armes petites. Uns 300.000 nens de tot el món lluiten en l'actualitat en guerres d'adults.

La seva procedència varia en funció dels factors socioeconòmics i polítics que es donin al seu país. Molts són segrestats al carrer, trets de les aules o de camps de refugiats. Són forçats a sortir de casa i col·legis a punta de pistola o se'ls captura mentre juguen al camp, als carrers, o caminen per la carretera. Altres s'uneixen als exèrcits i faccions armades de forma teòricament "voluntària", és a dir, obligats per unes circumstàncies que manipulen la seva voluntat. La desintegració de les famílies a causa dels conflictes, la pobresa, la manca de recursos familiars, la manca de serveis socials que es facin càrrec d'ells, són altres factors que incideixen en el reclutament de menors soldat.

Segons Amnistia Internacional, "60,9% de les violacions als drets humans són comeses amb armes petites en els 12 principals països afectats per la violència i conflicte armat".

Es calcula que, des de 1990, més de 2 milions de nens han mort en diverses guerres, 6 milions han resultat greument ferits i més de 22 milions han hagut de fugir dels seus habitatges. La gran majoria de les víctimes han estat relacionades directament a les conseqüències de les armes de petit calibre i lleugeres.

Per a més informació visita el web <http://www.controlarms.org/home/es>

La majoria de menors soldat són reclutats per guerrilles o pels propis governs? Per què solen lluitar aquestes guerrilles?

Amnistia Internacional no té un llistat de guerrilles al món però pots trobar la informació gràcies a buscadors de google.

Si no estic equivocada, la manca de control en aquests països no és només en les armes, sinó que també ho és en el tràfic de diamants, or ... És per aquesta raó que s'inicien la majoria de les guerres?

Depèn del país, en algun casos són per motius econòmics, altres per motius religiosos, ideològics, altres pel control de rutes de narcotràfic, etc.

Com es relacionen aquestes guerrilles amb el terrorisme? Quin paper exerceixen aquests nens en els actes terroristes?

En alguns països com Perú, hi ha la situació que cites de la utilització de nens en actes terroristes. La Convenció dels Drets dels Infants (CDN), i el seu Protocol Facultatiu "prohibeixen expressament la implicació i utilització de nens, nenes i adolescents en accions d'aquesta naturalesa, tant per part de grups armats com de forces armades".

"La utilització de nens i adolescents per part de qualsevol grup armat constitueix una violació de la CDN, i els col·loca davant d'una situació de vulnerabilitat extrema que afecta el seu desenvolupament emocional, social, cognitiu i físic"

Què podrien dir-me sobre les nenes soldat? Realment en l'actualitat segueixen sent un cas oblidat i estan desprotegides per la llei? Quines dificultats afegides es troben a l'hora de la seva rehabilitació?

Les nenes són vulnerables en situacions de conflicte armat i corren un gran risc de ser víctimes de la violència i explotació sexuals. Per tant, necessiten una atenció i protecció especials.

- Vulnerabilitat de les nenes:

En temps de guerra les nenes són violades i pateixen altres formes de violència sexual amb seqüeles negatives per a la seva salut física i mental. Quan estan vinculades amb un grup armat, les nenes són obligades a casar-se i a patir embarassos precoços. Fins i tot després d'haver-se compromès a posar en llibertat els nens i les nenes, els grups armats de vegades es neguen a lliurar les nenes, mantenint-les en captivitat com a "dones". Després d'estar vinculades durant anys amb un grup armat, les joves potser decideixin pel seu compte romandre-hi a causa dels seus llaços familiars i la dependència que han desenvolupat amb el temps. Això passa amb major freqüència encara en

situacions en què les nenes són rebutjades per les seves pròpies comunitats per haver estat vinculades a grups rebels, sobretot per la "taca" que suposa haver estat violades.

- Necessitats especials de les nenes:

Amb major freqüència en els programes de reintegració se sol fer cas omís de les nenes tot i que són elles les més necessitades d'atenció i de serveis. La raó és que moltes nenes no estan disposades a ser catalogades com a "concupines" o que els seus fills siguin considerats "fills de rebels". Encara que les nenes estan rebent a poc a poc més atenció, la comunitat d'organitzacions dedicades a la protecció del nen, en particular l'Oficina per als Nens i els Conflictes Armats, ha d'atendre encara més les necessitats especials de les nenes mitjançant una tasca eficaç de promoció i programes apropiats de reintegració.

Recentment l'ONG Invisible Children ha publicat un documental anomenat *Kony 2012*, el més vist de la història de Youtube, per promoure un moviment per fer famosos el senyor de la guerra Joseph Kony, mitjançant el seu eslògan "Stop Kony", amb la finalitat d'arrestar-lo abans de finalitzar aquest mateix any. Els experts en el tema, però, titllen al vídeo d'enganyós i de fins i tot fregar el racisme. Quina és la seva opinió respecte al vídeo? Què hi ha de veritat?

Amnistia Internacional no s'ha pronunciat respecte a aquest tema.

Finalment, els estaria molt agraïda si poguessin facilitar-me alguna lectura, documental, etc. per poder continuar informant-me sobre el tema, i, si pot ser, alguna manera de contactar amb testimonis o poder llegir-los de primera mà.

Las chicas de Aboke. Els de Temmerman. Niñas secuestradas en el norte de Uganda. Els De Temmerman. Editorial Mundo Negro . Madrid 84

Salvar a los niños soldados. La historia del misionero Chema Caballero en Sierra Leona. Gervasio Sánchez. Ed.Debate 2004

Peter, niño soldado. Testimonio de un niño forzado a combatir en Sierra Leona. Cruz Roja Española. Edic. MR 2004

Allah n'est pas obligé. Ahmadou Kourouma. Éditions du Seuil. 2000

Mi vida de niña soldado. Me quitaron a mi madre y me dieron un fusil. China Keitetsi. Ed. MAEVA 2002

Yo no quería hacerlo. Los niños forzados a ser soldados en Sierra Leona se expresan a través del dibujo. Fatima Miralles Sangro y Jose M. Caballero Caceres. Universidad Pontificia Comillas. 2002

Global Report 2004. International Coalition to Stop the use of Chile Soldiers.

Niños y niñas soldados. Informe Global 2004. Edición Abreviada en español. Coalición Española para acabar con la utilización de niños y niñas soldados.

Global Report 2008. International Coalition to Stop the use of Chile Soldiers.

Niños y niñas soldados. Informe Global 2008. Edición Resumida. Coalición Española para acabar con la utilización de niños y niñas soldados.

Razones y sinrazones sobre las niñas soldados. Gilda M. García Sotelo . SEPHA, Edición y Diseño, S.L. 2006

Niños y niñas no soldados. Lineamientos para el trabajo con niños y niñas soldados y otros menores vinculados con las fuerzas combatientes. Isabel McConnan y Sarah Uppard. Save the Children .2002

Alas Rotas: Niños y niñas en conflictos armados. Seminario de Save the Children 2005.

Los niños soldados. Un estudio para el Instituto Henry Dunant, Ginebra. Ilene Cohn y Guy Goodwin-Gill. Cruz Roja Juventud. Ed. Fundamentos. Colección Ciencia 1997

Niños soldado. Cuando los niños van a la Guerra. Jimmie Briggs. Ed. CCEANO 2005

Ni un solo niño en la guerra. Infancia y conflictos armados. Jehane Sedky-Lavandero. Icaria. Colección Antrazyt 1999

La participación de los niños en los conflictos armados. El Protocolo Facultativo a la Convención sobre los Derechos Humanos del Niño. Felipe Gómez Isa. Universidad de Deusto. Instituto de Derechos Humanos. 2000

República Democrática del Congo. Los niños de la guerra. Amnistía Internacional. 2003

Diamantes Sangrientos. Las piedras de la guerra. Grez Campbell. Paidós Historial Contemporánea. 2003

Guerras del Siglo XXI. Nuevos miedos, nuevas amenazas. Ignacio Ramonet. Mondadori. 2002

Las nuevas guerras en el mundo global. La convergencia entre desarrollo y seguridad. Mark Duffield. Edic. Catarata 2004

El negocio de las armas. Gideon Burrows. Dossiers para entender el mundo. Intermón Oxfam. 2003

Los efectos de las armas en la vida de las mujeres. Amnistía Internacional. IANSA. Intermón Oxfam. 2005

Ética de la Ayuda Humanitaria. Xavier Etxeberria. Edic. Desclée. Centros Universitarios de la Compañía de Jesús. 2004

3.3. Entrevista a Núria Juvanteny

He tingut la gran oportunitat de poder fer una entrevista a una monja de la Comunitat de les Carmelites Vedrunes que fa 24 anys que treballa a l'Àfrica i parlar amb ella durant uns dies que està passant per recuperar-se aquí a Catalunya, gràcies al contacte que una amiga de la meva tutora ens va proporcionar.

Ens trobem totes tres un dimecres a la tarda en una sala que molt amablement ens han deixat per a l'ocasió la Comunitat de Vedrunes de Granollers. Només asseure'ns, em dóna un munt d'informació que ella mateixa ha buscat a Internet i comença a explicar-me quina és la situació dels nens soldat a la República Democràtica del Congo, on està treballant actualment.

Núria Juvanteny és una monja carmelita nascuda a Sant Pere de Torelló, a la Plana de Vic, ja fa 65 anys.

Fins als 41 anys va estar treballant en diferents comunitats de carmelites, com a la de Granollers o a Girona.

El fet que la va fer decidir anar a l'Àfrica va ser quan va escoltar històries de monges que hi havien anat i més tard havien tornat a viure a Girona; va voler anar-hi, i es va adonar que havia de fer-ho, que era el seu deure a la vida.

La seva comunitat de monges treballa al Congo, a Guinea Equatorial, a Togo i a la República Democràtica del Congo. Té 65 anys i en fa 24 que viu i treballa a Àfrica.

Ha estat 17 anys vivint a Gabon, on un dels principals problemes són les nenes víctimes del tràfic. Les famílies, ignorants, pensen que fan un favor a les nenes venent-les, que tindran una vida millor, malgrat que no és així. En la majoria dels casos, aquestes nenes, amb només cinc anys, són venudes a famílies riques que les compren per fer de criades i són explotades i abusades

sexualment per l'amo de la casa. Molt maltractades, escapen d'aquestes famílies a les quals havien estat venudes i s'amaguen en llocs tan precaris com clavegueres. La feina que hi feia la Núria, juntament amb altres monges Vedrunes, era la de rehabilitar aquestes nenes. S'encarregaven d'esbrinar d'on eren, exigien a la mestressa que pagués el seu bitllet d'avió i les portaven de tornada al seu país. Fent aquesta feina corrien un gran risc, i havien vist noies de 16 i 17 anys morir als seus braços. Actualment, ja no queden gairebé nenes esclaves.

Després de la seva estada a Gabon, va traslladar-se a la República Democràtica del Congo, a Kinshasa, la capital, on va treballar durant sis anys coordinant les monges Vedrunes de l'Àfrica. Va ser una feina de molta dificultat, unes companyes seves fins i tot van haver de passar sis mesos en un camp de refugiats.

Al Congo hi ha tres comunitats de monges Carmelites Vedrunes i disposen d'un hospital gran i dues escoles. Una de les escoles és bastant gran, amb 800 alumnes de primària i secundària, i també disposen d'un dispensari, en condicions precàries. També s'encarreguen de lluitar pels nens del carrer, que la majoria de vegades són nens morts de gana i maltractats, i dels nens soldats. Ella, en especial, s'encarrega d'impartir classes en francès a nenes.

M'explica que treballa a la província de Kivu Septentrional, on és especialment greu la situació dels nens i les nenes soldat.

Seguidament, em comença a narrar el gran drama dels "telèfons amb sang".

Avui en dia ningú es planteja la procedència dels nostres telèfons mòbils, però per a fabricar-los és estrictament necessari l'extracció d'un mineral: el coltan.

Aquest mineral és causa de la majoria de les guerres a la RDC. Nens de molt curta edat són utilitzats a les mines com a esclaus per a extreure aquest mineral. Nens sense la força suficient, treballant jornades inhumanes sota el control de militars, els quals no dubten a apallissar-los quan no compleixen la

seva voluntat i prioritzen el seu treball per sobre de tot, deixant-los fins i tot sense menjar durant dies sencers.

“Al que jeu 5 minuts perquè està cansat el torturen”, m’aclareix la Núria.

Em comenta que d’aquesta història se n’ha fet un documental, amb el mateix nom de *Telèfons amb sang* (aquest documental es diu *Coltan: comerç sagnant*, i hi trobareu una breu ressenya a l’apartat 3.6.3. del treball).

Està fet per un belga que va arribar a poder penetrar en una d’aquestes mines de la zona de Kivu, i que miraculosament va poder sortir d’aquestes mines, ja que allà tot està extremadament controlat.

“Del Congo se’n saben molt poques coses de la realitat. No deixen que res surti a la llum pública perquè saben que Amnistia Internacional i altres organismes els poden denunciar. Per arribar a aquestes mines hi ha uns controls molt forts, no se sap com aquest periodista va poder-hi arribar. Tant és així que a Kinshasa l’església va aconseguir agafar aquest documental i el van projectar en dues grans reunions que va haver-hi al món de l’església, i immediatament després va desaparèixer.”

La seva gran sorpresa, em diu, va ser quan va arribar aquí i va veure, en uns programes de formació permanent que li havien enviat uns monjos jesuïtes, que entre les ponències que hi havia emetien aquesta pel·lícula.

“És un drama terrible. Després de saber totes les barbaritats que es fan allà per aconseguir el coltan tens ganes de llençar telèfons i no veure’n mai més cap.”

M’explica que el motiu de les guerres a l’est del Congo és principalment aquest.

“El Congo és un país extremadament ric en tot: ens trobem grans quantitats de minerals com són el coltan, l’or o la malaquita, i amb el gran llac que hi ha on tot és petroli... i això provoca gran quantitat de guerres.”

M'explica que com que Ruanda és un país molt petit, es voldria fer amb tota aquesta part de l'est del Congo, totes aquestes regions del Kivu, Goma, etc.

Les fronteres es varen fer malament en el seu moment, i ara reclamen tota aquesta part de l'est que, diuen, els pertany a ells.

A Burundi passa el mateix. Creuen que la part del nord els correspon a ells.

Com a conseqüència, es troben constantment en guerra.

Em parla de Counda, un terrible guerriller rwandès, que, després de molta pressió per part del món occidental, va ser detingut i actualment es troba retingut a Rwanda. Es troba a casa seva, juntament amb una dona que l'ajuda, però ja no pot seguir fent les barbaritats que va arribar a fer per aconseguir fer-se amb tota aquesta zona tan rica.

“Aquestes guerrilles i rebels estan recolzades pels mateixos governs, tant pel govern del Congo com pel govern de Rwanda i de Burundi, que són els que els proporcionen les armes. Els tres governs no estan els uns en contra dels altres sinó que estan extremadament units per aconseguir cadascú el que vol. A Rwanda, on hi va haver la coneguda guerra dels hutus contra tutsis, que va fer que quedés destruïda, tot i ser més pobra que el Congo, en molt pocs anys s'ha convertit en un paradís. La capital és una meravella. Tot això perquè estan robant tot el de l'est del Congo. Estan d'acord amb els americans i amb els belgues, de manera que tots aquests minerals que passen per Rwanda se'ls emporten després cap a Amèrica, Bèlgica o França, que són les tres grans potències que estan més ficades aquí.”

Em diu que ara s'han pogut assabentar que fins i tot els xinesos han comprat part d'aquest territori.

“Ja hem arribat al màxim de la misèria. Ja no se sap ben bé on anirem a parar.”

Quan van detenir aquest guerriller, en Counda, per un moment va semblar que aquesta part de l'est havia quedat lliure.

A Goma hi ha un gran camp de refugiats i els jesuïtes van fer tot el possible perquè tothom retornés als seus poblats.

Va desaparèixer el camp, però molt poc temps després va entrar un altre rebel al territori, i ara tota la història es repeteix.

Aquest rebel entra pel nord i a mida que va entrant va incendiant els poblats, i va fent fora, juntament amb els seus guerrillers, tot aquell que li fa nosa pel camí.

A continuació, m'explica afligida la història d'un nen soldat que ella mateixa va conèixer. Un testimoni que de cap manera seria capaç de deixar indiferent a ningú.

“Es deia Pitchu i vivia al Congo, a Kinshasa, amb els seus pares. El seu pare va abandonar la seva mare, i la mare, quan es va veure sola i amb el seu fill de 14 anys, va veure que es moririen de gana els dos. Quan ell va saber que hi havia tot aquest moviment dels nens soldats, va decidir marxar, i va pensar que anant allà li pagarien, era el que els deien. Va anar de Kinshasa a peu fins allà (a l'est), va caminar quilòmetres i quilòmetres... Va dir que havia estat sis mesos caminant, per la selva, menjant el que podia. Va arribar a un lloc i de seguida es va presentar i el van agafar. El van despollar i vestir amb el típic uniforme militar i automàticament després el van començar a drogar. Li van donar droga que ell ni coneixia. Ell tenia molta por, malgrat tot es va adonar que al cap de dos dies ja era capaç d'agafar una arma. Li van dir que havia de ser capaç d'entrar a un poble i que havia de matar a qui trobés, era igual. Des del primer moment pensava que ell això no ho faria, que no podia fer-ho, però després de molts dies prenent droga, aquests nens perden totalment la visió clara de les coses i anaven als poblats i eren capaços de fer el que el comandant els deia. Anaven a matar. Una vida per ells no importava res. Tant si era un nen petit, com una dona gran, com una família, era igual, ells mataven.

Quina impressió sentir-lo parlar, és impactant. Quan li preguntava com s'alimentaven em deia que menjaven un cop al dia, al vespre. Abans que el sol es pongués anaven a un lloc determinat on els convocaven i allà hi havia unes grans olles on hi havia sempre el mateix: un dia mongetes, l'altre dia una sopa, i a l'altre dia arròs.. però d'aquests tres aliments no passaven. Els donaven un culleró per nen. Molt poquet. Estaven tots en fila i en arribar a davant de l'olla els posaven el culleró directament a la boca. Estaven molt mal alimentats. Llavors ells, si tenien temps, corrien pels camps i buscaven animalets: llagostes, cucs i escarabats de tota mena, i herbes de les que poguessin, que entre ells ja es deien quines eren bones i quines no, per poder satisfer una mica el seu estómac. A més a més, aquest culleró que els donaven era tan calent que els cremava la llengua. Ell va dir que es va estar com unes tres setmanes sense poder parlar ni menjar perquè tenia tota la part interior del coll cremada, però els seus companys li buscaven tipus d'herbes que l'ajudaven a calmar aquestes cremades. Dins d'aquesta mateixa sopa ja els posaven droga, de manera que ells es sentien molt més valents. Aquest noi va viure així 5 anys, fins als 19. Va arribar a estar tan malament que no podia quedar-se, i al final, ell i els seus companys van començar a escapar-se. Amagaven l'arma i intentaven escapar-se en un moment de distracció dels seus responsables. Va aconseguir que no l'atrapessin una nit, juntament amb un altre noi. L'altre, en arribar a un riu, no va tenir força per travessar-lo, l'aigua se'l va endur, però ell va poder arribar a Kinshasa. Això sí, en una situació molt fràgil. La mare, que ja vivia molt malament, va fer els possibles perquè el seu fill sobrevisqués. Un dia va anar a casa nostra i ens va demanar ajuda. Nosaltres vam intentar fer el màxim per ajudar-lo, i quan ell va estar més bé, el vam agafar perquè ens acompanyés en els nostres viatges a l'interior, a Bandundu, a les nostres comunitats, per ajudar el xofer a fer-nos camí, ja que allà pràcticament no hi ha carreteres, i algú ha de tenir prou força per treure el cotxe quan es queda travat a terra. En aquests viatges ell ens anava explicant la seva història. En un dels viatges que vam haver de treballar molt a la carretera, vam veure com ell es cansava molt, que no estava bé. Quan vàrem arribar a l'hospital, on tenim una germana nostra que és metge, la Maria, vam demanar-li que li fes un examen i de seguida ens va dir que tenia tuberculosi i que estava molt malament. Li vam explicar d'on venia. Vam estar allà vuit dies, i aquesta doctora li va fer un gran

tractament i li va donar dos anys complets de repòs. Però és clar, una família amb una mare i amb un fill en aquestes condicions, no es podia mantenir. Vam haver de fer tots els possibles per cuidar-nos d'aquest noi, però ja no va poder tornar a venir a treballar amb nosaltres. Quan vam tenir l'escola del barri acabada el vàrem agafar com a vigilant als matins i a les tardes. No obstant, com que aquest noi estava acostumat a la droga, va arribar un moment en què es va començar a sentir més bé, ja que es prenia la medicació i nosaltres el controlàvem, però més tard vam descobrir que havia començat una altra vegada a prendre droga d'amagat. Nosaltres ho vam descobrir, ja que, després d'una època en què s'havia posat força bé, va fer una baixada tremendament forta i li vàrem fer dir la veritat. Va dir que sí, que ell sense prendre la seva dosi de droga no podia viure. Ells fan barreges d'herbes molt determinades que troben a la selva. Ho coneixia molt bé, aquests nens s'ho coneixen molt bé i les cullen molt fàcilment. A vegades caminava quilòmetres per collir la seva droga, i últimament, com que no podia caminar gaire, anava a Kinshasa i la comprava. Aquest noi ha acabat en una situació molt greu. Quan va marxar estava molt malament. Primer va ser la tuberculosi que li va afectar tot un pulmó i després, amb la barreja del tractament i la droga, ja no va poder curar-se, al contrari. Cada vegada anava prenent més droga perquè se sentia pitjor. Quan el vaig deixar pràcticament no caminava. Jo no sé si encara és viu.”

Tot i que ella no treballa directament amb nens soldat, coneix diferents comunitats de monges que són a l'est del país i treballen en la rehabilitació de nens i nenes soldat, on tenen centres especialitzats per acollir aquests nens.

El gran drama és què fer quan arriben. Primer, per desintoxicar-los, i després, per integrar-los a la societat.

“ Bé, allà no sé quina societat és ,si mai hi anessis, et quedaries espantada de veure com són aquests poblats”, m'aclareix.

És un treball immens. Les noies eren rebutjades, i quan estaven casades i tornaven, el seu marits ja no les volien veure més. Com que no poden tornar-hi, em posa de manifest que aquestes noies només tenen dues opcions: O bé

continuen exercint la prostitució i fent d'esclaves sexuals a aquests soldats, o bé s'escapen i se'n van a un altre poblat amb l'esperança d'aconseguir arribar a algun d'aquests centres on estan acollides i intenten seguir un tractament.

A la majoria no s'aconsegueix rehabilitar-les, perquè no cobreixen les necessitats especials que elles requereixen, i n'hi ha moltes que, a més a més, es neguen a anar-hi.

Si han pogut arribar allà és perquè han estat en un estat tan greu que no han tingut més remei que acostar-s'hi, si no hagués estat així no hi haguessin anat, ja que han estat tant maltractades que ja és com si fos normal per elles.

“No pensen que hi hagi un altra manera de viure. Llavors, tornen al bosc i continuen fent de prostitutes i si convé anar a matar, doncs van a matar.”

Coneix un col·lectiu de dones a Kinshasa que es preocupa moltíssim del dret de la dona. Són dones d'allà, no hi ha cap blanca, perquè cada vegada són més rebutjats els blancs.

“L'ONU, per exemple, ha fet grans disbarats a l'est. Ha abusat moltíssim de les dones i de les nenes. Els Cascos Blaus, escandalós. Tant com aquests guerrillers. Els mateixos cascos blaus quan arriben a un poblat arrasat, on hi queden 3 o 4 dones, i ells haurien de ser els salvadors, el que fan és aprofitar-se de la situació i se les emporten a Goma on les tindran sempre en una casa on són les seves esclaves. Aquestes dones no poden confiar en ningú. Algunes d'elles ja ho deien: “Només desitgem la mort.”

Aquest col·lectiu es preocupa moltíssim de les dones violades i de les nenes. I n'hi ha hagut algunes que han tingut la gran valentia d'anar a l'est, que com a africana és molt, molt perillós.

Va sentir en una conferència un testimoni d'una dona que els va estar explicant com havia arribat a un lloc d'aquests a la selva, on hi havia tot un col·lectiu de dones i nenes, com unes 300, i el que feien.

“Va anar-hi acompanyada d’un cotxe de l’ONU, però el cotxe es va quedar molt lluny, i ella, amb dues dones més, van disfressar-se de la manera més pobre que van poder, i van aconseguir entrar dins la selva i trobar-se un grup d’aquestes dones. Impressionant. Arribats a aquests punt, quan ens ho explicava, aquesta dona va començar a plorar de l’impacte que li havia fet. Deia: “Tu saps què és arribar a un lloc on potser hi havia 300 dones, cadascuna nua i amb unes ferides i llagues increïbles...” Algunes feien el menjar i les feines per als soldats, les nenes petites anaven i venien amb serps, llagostes, animalets... perquè era el menjar que havien de donar als soldats, i elles eren esquelètiques. Tenen molt poc temps de vida. Els fills que tenen, o moren, o els que arriben a viure, l’única vida que els espera és la de guerrillers, tot això si arriben a sobreviure. No van veure cap nen de més de 3 o 4 anys. No se’n poden sortir perquè no tenen res. No hi ha res. Aquestes senyores van sortir d’allà i van denunciar aquesta situació. Varen marxar d’allà i varen arribar a un altre poblat i els van preguntar què era el que desitjaven elles. “Sortir d’aquí, d’aquesta presó, d’aquesta esclavitud en què estem.” I com fer-les sortir? Van dir que parlarien amb el president i que intentarien fer-li arribar les seves veus per a veure com podrien resoldre aquest problema. Aleshores, van arribar a un hospital, i allà estava ple de dones en situacions dramàtiques. Quan dic un hospital em refereixo a una barraca, amb quatre pals i quatre fulles, i tothom estirat al terra, on tot el que els poden donar és un paracetamol o una aspirina, i totes estan en fase terminal. Deien: “No demanem més que la pau”. Aquestes senyores més tard van fer uns escrits molt forts denunciant tota aquesta situació de l’est. Algunes de les dones amb què s’havien trobat al poblat ja deien que només desitjaven la mort. Demanaven la pau, però elles mateixes deien que preferien morir, perquè la situació que vivien era un veritable infern. És un veritable infern. Llavors, aquestes dues senyores van anar a Bèlgica i jo ara els he perdut la pista. Varen fer un llibre, però jo encara no l’he pogut veure. Una de les dones és advocada i tenim una relació molt bona, així que segurament quan em posi en contacte amb ella em proporcionarà el llibre.”

Quan li pregunto sobre la tasca de les ONG m’explica el següent:

“Nosaltres sabem que hi ha ONG que segueixen allà, però no s’hi estan més de tres mesos, perquè aquesta situació no es pot suportar.”

Intenten fer tot el que poden i més, però el primer obstacle és la llengua i la cultura, que ho fa molt difícil.

En aquell moment entra la Carme, una de les monges amiga seva, a la sala on estem parlant, i en un acte de generositat ens ofereix uns sucs per berenar, que ens fan sentir molt acollides.

Reprenent la conversa, la Núria ens exposa que el seu gran problema és que la gent que hi va a treballar ho fa en períodes de molt poc temps, perquè ells mateixos entren en crisi al veure que poden fer molt poc per millorar la situació.

“És frustrant perquè si tu no entens aquella llengua et quedes amb una pena molt grossa ja que no has arribat a dir-los una paraula. Cada tribu té una llengua i un dialecte propi, i és molt difícil dominar bé l’idioma a no ser que t’hi estiguis un període llarg de temps.”

Continua explicant-nos coses sobre aquesta gent que realitza una feina heroica, que no obstant, els desborda.

“Aquests nens o s’escapen de casa, o són raptats a les escoles en redades, a punta de pistola. Estan obligats a seguir i una vegada els treuen fora del poblat els seus familiars els perden de vista i ells perden la noció de tot per la droga” em segueix explicant.

La majoria de les dones que treballen allà són congolese, que ja coneixen la problemàtica, i es necessiten moltes subvencions per poder mantenir tot això i tenir el centre mínimament condicionat amb personal.

“Aquestes subvencions són molt difícils d’aconseguir. S’han de fer projectes a la Unió Europea i a diferents institucions, però aquests projectes s’han de fer extremadament bé. Et demanen tants requisits que es necessiten persones

molt preparades per fer-ho, ja que si no, no et donen aquestes subvencions. Si és que te la donen, t'ho controlen tot. La causa més simple és fa molt difícil. Si has gastat mil francs congolesos has de justificar en què te'ls has gastat. Un euro allà equival a mil quatre-cents cinquanta francs congolesos. Amb 500 euros, per tant, pots fer moltes coses.”

Parla de la rehabilitació dels nens soldat:

“Quan els nens estan força rehabilitats, fan camps de blat de moro, de “mandongo”, cacauet, etc. i fan treballar els nens en la mesura que ells poden, cosa que a ells els va molt bé, ja que amb cacauet i plàtan el nen pràcticament pot viure. I si hi ha riu i pesquen, encara millor. Si poden tenir aquests tres aliments, juntament amb el blat de moro, poden sobreviure. Amb el que treuen d'allà mengen, ja que les subvencions moltes vegades no són suficients. Aquests són casos en què els nens ja estan pràcticament bé. El primer que fan en començar el tractament de rehabilitació és reduir de mica en mica el consum de droga. A vegades, els nens tenen uns atacs de bogeria tan grans, que han d'estar lligats i tenir un certs camps d'activitats per distreure's. La majoria que treballen en aquest tema actualment són congolesos o congregacions religioses com podrien ser les Vedrunes.”

“Jo ara tinc desitjos immensos d'anar-me a integrar en una comunitat de religioses com és el de Las Siervas de Dios, que tenen un centre que ajuda aquests nens, en tenen uns 300, i que funciona ja fa un temps. Tinc moltes ganes d'anar-hi, a l'est. Jo hi aniria i m'estaria en aquesta comunitat, i m'encantaria poder veure una mica què es fa, com treballen... Anar-m'hi integrant per així, si el dia de demà nosaltres tenim possibilitats, crear un altre centre, ens encantaria. Però primer has de veure-ho i saber com organitzar-ho bé, i no de manera que hagis de plegar al cap de quatre dies.” M'explica quan li pregunto pels seus plans de futur.

Mentre ens preguntem el perquè d'aquesta situació i la poca actuació per part del govern, que hi està implicat per complet, ella ens diu que al Congo és on hi ha les situacions més depriments actualment.

Em parla de la situació política:

“La problemàtica continua sent la mateixa que fa uns anys o pitjor. Interessa que el poble estigui completament adormit i afamat. No tenen els mitjans per revoltar-se encara que vulguin, no poden. Manipulen les eleccions i enganyen la població de manera que ells no poden fer res per canviar aquesta situació. Els governants tot el que volen és enriquir-se. Mor moltíssima gent perquè la situació és molt depriment”.

Llavors, tot es redueix als diners, altra vegada. A l'opressió injusta i contínua d'una població congoleesa sense cap recurs, i sense cap educació. A la qual és fàcil enganyar i també manipular reiterades vegades. Un munt de vides que per als governs tenen molt poc valor, i una societat dominada per molt pocs, on predominen l'ús de la força i la violència i purament els interessos econòmics.

Bé, és cert que moltes ONG i grups religiosos arriquen les seves vides dia rere dia per acabar amb aquesta situació, no obstant, hem sabut que països com els Estats Units, Bèlgica i França també hi estan implicats i treuen benefici de totes aquestes guerres, cosa que fa molt difícil que la feina d'aquesta gent que han entregat les seves vides a la causa, faci tan efecte com podria fer.

Quan li preguntem a la Núria com és que tot i sabent això continua arriscant la seva vida cada dia, ella ens respon:

“El risc hi és, però quan veus la misèria tan gran d'aquests nens penses que què importa donar la vida per ells. Més val haver rehabilitat 50 noies que cap.”

Aquesta és, sens dubte, l'actitud que hauríem de prendre tots respecte a injustícies com aquesta. Si tots posem el nostre gra de sorra, ben aviat tindrem una muntanya.

Sortim al carrer i ens acomiadem, ja que la Núria ha d'agafar el tren de tornada a casa.

Abans de marxar, però, em repeteix que per molt que ella em pugui explicar coses sobre el tema, veure el que està passant amb els meus propis ulls és l'única manera d'adonar-me'n de la terrible situació, i em diu que li encantaria que ho pogués veure, i em convida a posar-me en contacte amb ella en acabar els estudis i visitar la R.D. del Congo.

La veritat és que la seva enorme generositat i predisposició m'aclapara. És difícil trobar persones com ella avui en dia, que siguin capaces d'explicar la seva història sense esperar res a canvi, que sàpiga veure més enllà dels problemes del dia a dia, i d'entregar la seva vida a una causa més que justa. El seu testimoni m'ha estat tremendament útil per al meu treball, i les seves paraules no ens han deixat indiferents ni a la meva tutora ni a mi.

Mapa de la República Democràtica del Congo.

3.4. Entrevista a Miquel Montaña

Miquel Montaña és professor titular de Dret Internacional públic a ESADE. Va estudiar Dret i Periodisme a la Universitat Autònoma de Barcelona, compaginant els seus estudis amb la seva feina en l'empresa familiar, i seguidament va fer un LL.M, que és un Màster de dret, a la Universitat de Harvard, on també va començar la seva tesi doctoral, tot i que va llegir-la a la UAB. Més tard va fer unes oposicions de professor titular i va començar a treballar a l'empresa Clifford Chance, que és el despatx d'advocats més gran del món (consta de més de 3.000 advocats repartits arreu del món), on va ser una de les persones que van fundar l'oficina d'aquesta empresa a Barcelona, aquest any farà ja vint anys. Actualment combina la seva carrera de professor de Dret Internacional a ESADE amb la direcció d'aquesta oficina, on és el soci director.

Vaig poder posar-me en contacte amb ell gràcies a l'ajuda del meu tiet, que també va estudiar Dret, i després d'intercanviar-nos una sèrie de correus electrònics i trucades, ens hem pogut reunir a la seva oficina a Barcelona. A més a més, es va mostrar molt interessat en llegir l'esborrany del meu treball, i en fa forces referències a l'entrevista.

Ens trobem un dijous a la tarda en una sala de reunions de l'oficina de Clifford Chance a Barcelona, a l'Avinguda Diagonal. Em parla de què li ha semblat l'esborrany del treball i després em lliura informació sobre el Protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de nens en els conflictes armats, i la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants; que ha estat vital per a la redacció del punt 2.8 del treball.

El Dret Internacional, m'explica, regula les relacions entre els estats. Tot i que la seva feina d'advocat, per fortuna, em diu, no guarda cap relació amb els nens i nenes soldat, com a professor de Dret Internacional sí, ja que en aquesta assignatura tenen unes lliçons dedicades a la protecció internacional

dels Drets Humans, on expliquen les normes que hi ha, per exemple, els Convenis i els Protocols de Ginebra que regulen el tracte als presoners durant la guerra i el tipus d'armes que es poden utilitzar o no; i dins d'aquestes lliçons hi figura una part que toca el tema dels nens soldat, juntament amb el de la tortura, etc. Forma part del temari que expliquen a la Universitat.

Seguidament, li formulo una sèrie de preguntes, amb la intenció que m'aclareixi alguns aspectes que no acabo d'entendre sobre el tracte de la Llei i la Comunitat Internacional vers aquests nens i nenes involucrats en els conflictes armats:

Quines lleis estan especialment enfocades a la protecció i atenció dels nens?

L'ONU, al 1989, va fer una Convenció, que tu cites en el teu treball, que és el conveni de Drets dels Nens; i anys més tard es va fer un Protocol Facultatiu, que és com una mena de complement del Tractat, i, com el seu nom indica, és un Protocol que els estats tenen la voluntat d'acceptar o no acceptar, per això s'anomena Protocol Facultatiu. Té com a finalitat evitar que els estats reclutin obligatòriament nens per utilitzar-los com a nens soldat i, a més a més, el que s'intenta amb aquest Protocol és que en aquells casos en què nens menors de 18 anys es presentin com a suposats voluntaris, siguin realment voluntaris, ja que un dels problemes que suposa aquesta temàtica és que moltes vegades es fa passar per voluntaris nens que veritablement no ho són.

Així doncs, aquest Protocol Facultatiu del Conveni dels Drets del Nen és el principal instrument legal que existeix avui en dia per lluitar contra el problema dels nens soldat, però, malauradament, molts estats no l'han ratificat, i, fins i tot, els que l'han ratificat no el compleixen. Cal afegir, a més a més, que els mecanismes que supervisen l'acompliment del Conveni són molt febles.

Quines són les limitacions en l'abast del Dret Internacional Humanitari?

Són molt bones preguntes. (Riu) Les has fet tu? Jo pensava que us les havien donat ja... són molt bones, molt oportunes. Doncs mira, la principal limitació del

Dret Internacional Humanitari és que la carta de l'ONU (que és el Tractat més important del món, es va fer l'any 1945, quan es va crear l'ONU, i és un Tractat Internacional que es va fer, fins ara amb èxit, per intentar evitar una Tercera Guerra Mundial) inclou un dels principis que és la llibertat sobirana d'estats (que és un principi que es troba a l'article 2 de l'apartat primer de la carta de la ONU). Això vol dir que tots els estats són sobirans i que cap estat pot interferir amb el que faci un altre dins del seu territori, i que també, la pròpia ONU, no pot intervenir en els assumptes interns dels estats (que és un altre principi de l'article dos de la carta). Només pot intervenir quan algun estat fa alguna actuació que posi en perill la pau i la seguretat internacionals, però no en qüestions internes, i, malauradament, el tema dels nens soldat, quan s'utilitzen en guerres internes, com a Colòmbia, és un tema purament intern on l'ONU no hi pot intervenir. Ara hi ha un debat dins l'ONU per intentar permetre que les Organitzacions Internacionals, i en particular l'ONU, puguin intervenir quan hi hagi una calamitat humanitària, com està passant ara a Síria, i d'alguna manera es vol intentar flexibilitzar aquests principis de la carta que impedeixen a la Comunitat Internacional intervenir en assumptes interns, el que passa és que, i aquí he de fer un parèntesi, el consell de Seguretat de l'ONU, que és l'òrgan de l'ONU que té la responsabilitat de mantenir la pau i seguretat internacionals i l'únic que pot autoritzar l'ús de la força per part dels membres de l'ONU; està format per els Estats Units, Anglaterra, Xina, França i Rússia; i el problema és que França i els Estats Units estan intentant flexibilitzar aquests principis de la carta per permetre que l'ONU intervingui en la crisi humanitària de Síria i, en canvi, Xina i Rússia s'hi oposen a mort, perquè diuen que l'ONU no és ningú per intervenir en els assumptes interns d'un estat; i és això el que està impedit que pugui intervenir en tots aquests països on hi ha la problemàtica dels nens soldat.

De quina manera es podria prevenir el reclutament o la participació de nens a les hostilitats?

Primer, a través de l'educació, com menciones en el teu treball, i del propi desenvolupament d'aquests països, el problema dels quals és que la majoria de països on hi ha nens soldat, deixant de banda el cas de Colòmbia, es

caracteritzen per la manca de desenvolupament. També el fet que, com tu comentes a les teves entrevistes, hi hagi famílies que venen els seus fills pensant que això serà bo per ells, és un tema de pura ignorància, i aleshores l'única manera que hi ha de lluitar contra això és l'educació i el propi desenvolupament d'aquests estats, juntament amb el fet que la comunitat internacional ajudi al desenvolupament d'aquests.

Hi ha lleis que estiguin especialment enfocades a la protecció de les nenes que participen en aquests conflictes? Si es així, quines són?

Hi ha un altre Tractat de l'ONU per evitar la discriminació de la dona, però, honestament, no me l'he repassat per veure si incideix d'alguna manera en aquest camp. Podria ser que indirectament incidís, però la principal norma és aquest Protocol Facultatiu que òbviament s'ha aplicat tant a nens com a nenes. També els Protocols de Ginebra que et comentava abans, s'apliquen als adults però òbviament prohibeixen els maltractaments i el tracte no digne als presoners, que òbviament inclou qualsevol mena de violació i tota la temàtica específica que afecta les nenes. També incideixen indirectament en la situació d'aquestes nenes soldat, si bé no recordo que continguin cap norma específica sobre les nenes soldat.

Què es pot fer per fomentar la desmobilització d'aquests nens?

Una mica el que et deia abans, invertir en educació des del primer món i un compromís més gran per contribuir en el desenvolupament d'aquests països. En el propi Protocol Facultatiu es diu que els estats que el ratifiquin hauran de prendre les mesures necessàries per facilitar la desmobilització i la reinserció social dels nens que hagin estat nens soldat, tot i que a la realitat tot això és pura literatura i pura retòrica si no va acompanyat de diners, que al final és el que permet desenvolupar els països i que tinguin les infraestructures que els permetin desenvolupar-se. No té sentit que es facin aquests tractats, que tot són bones paraules, si darrera no hi ha un esforç de la comunitat internacional per ajudar al desenvolupament d'aquests països i facilitar llocs de treball a les persones desmobilitzades.

Quins programes s'han posat en marxa per acabar amb el reclutament de nens i nenes soldat i amb la seva participació en els conflictes armats?

Em sembla que el Protocol preveu que es creï un fons per ajudar aquests països a reinserir els nens que participen en aquests conflictes armats, però ara mateix de memòria no et sabria dir exemples concrets de programes que s'hagin posat en marxa amb èxit, si és que se n'ha posat algun, perquè, moltes vegades, els esforços dels estats a l'hora de fer aquests tractats internacionals s'acaben en el moment en què es firma el tractat, quan sembla que s'ha aconseguit l'objectiu que es volia, i no s'adonen de que la firma d'un tractat d'aquests no és un punt d'arribada, sinó que hauria de ser un punt de partida, i sovint tot queda en molt bones paraules però després no fan res.

A nivell jurídic, quines són les conseqüències per aquests nens? Què em podria dir sobre els nens presoners de guerra?

Depèn de cada situació, de si s'han allistat voluntàriament o de si no s'han allistat voluntàriament. En els casos en què han estat forçats a allistar-se, depèn de si han estat forçats per l'exèrcit d'un estat o per un grup rebel, perquè una altra de les limitacions d'aquest Protocol és que diu que als grups rebels els està prohibit reclutar nens soldat forçosament, però és clar, els rebels no han ratificat aquest tractat, només l'han ratificat els estats. La situació jurídica també dependrà del dret intern de cada estat, perquè una de les coses que se'ls obliga a fer als estats amb aquest Protocol Facultatiu és modificar la seva legislació interna per prohibir el reclutament forçós dels nens soldat, aleshores, els nens dels estats que hagin complert amb aquesta obligació estarien en una situació il·legal, i llavors dependrà una mica del que hagi fet cada estat per complir amb el Conveni.

Quins són els anomenats crims de guerra i contra la humanitat?

Aquests són uns conceptes molt nous del Dret Internacional que van néixer sobretot arran de les atrocitats dels nazi a la Segona Guerra Mundial, i que es

van aplicar per primera vegada al tribunal de Núremberg que va condemnar els criminals de guerra nazi en acabar la Segona Guerra Mundial. Va haver-hi dos tribunals, un més conegut que l'altre, el de Núremberg, que va condemnar els alemanys; i el de Tokio, que va condemnar una sèrie de comandants japonesos que també havien fet crims contra la humanitat. Es considera crims contra la humanitat aquells actes particularment greus en que es produeix una violació massiva de drets humans, com per exemple els actes de genocidi. Si resulta que un col·lectiu utilitza la força armada per acabar amb un grup, com va passar, per exemple, amb els armenis; o durant la guerra de l'ex Iugoslàvia. Són les violacions greus de drets humans que no afecten una sola persona, sinó un col·lectiu, i que presenten un abast particularment greu. Durant molts anys, l'ONU ha estat treballant en un codi per tipificar tot aquest grup de crims, i al final s'ha arribat a una classificació que comprèn tres conceptes: els crims contra la humanitat; que et deia fa un moment; els crims de guerra, que estan relacionats però són diferents, i que consisteixen en els actes d'infracció particularment greus de les normes que regulen el dret de la guerra, el que et deia abans dels Protocols de Ginebra de l'any 1949, per exemple, utilitzar armes químiques o l'ús de nens soldat de manera massiva; i els crims contra la pau, que és quan un estat fa un acte d'agressió contra un altre estat, com per exemple, a l'agost de 1990, quan Iraq va envair Kuwait.

Amb quines limitacions es troben les ONG i Organitzacions Internacionals a l'hora d'accedir en aquests països en conflicte?

La limitació és que Metges Sense Fronteres, Amnistia Internacional, etc. són empreses privades que per poder anar a un estat necessiten que aquest els admeti, i negociar amb l'estat on hi ha un conflicte si poden anar-hi o no, i en quines condicions. Si per exemple treballen en un territori on hi ha rebels, també han de negociar amb ells, i la principal limitació és aquesta, sumant-hi el fet que han de fer entendre als rebels que van a ajudar i no a espionar. Últimament aquestes organitzacions tenen la feina molt difícil, perquè, no sé si ho saps, però els Estats Units per capturar Osama Bin Laden van fer veure que estaven fent una campanya de vacunació a Pakistan i Afganistan, i feien servir uns espies de la CIA que es feien passar per metges per recollir l'ADN de la

gent en posar la suposada vacuna, i així és com van aconseguir saber on era Bin Laden; i això ha dificultat molt la tasca d'algunes ONG, perquè ara hi ha molts grups islamites, sobretot, que tenen molta desconfiança envers Metges Sense Fronteres i altres ONG.

Quines mesures ha pres o hauria de prendre la comunitat internacional per acabar amb el comerç il·legal d'armes?

Aquesta és una pregunta que té una resposta molt complicada, perquè, a la comunitat internacional hi ha molta hipocresia, i d'una banda hi ha molts estats que ratifiquen aquests tractats, però després s'inflen a vendre armes. Espanya mateix, és una gran exportadora d'armes i al govern espanyol no li fa res autoritzar la venda d'armes a països d'aquests on després s'acaben utilitzant contra els nens i contra qui faci falta; i el mateix amb França, i Anglaterra, no és que a Espanya siguin particularment dolents en aquest sentit, sinó que per una banda la diplomàcia s'esforça a fer aquests tractats, però, per l'altra, els interessos d'aquestes empreses acaben fent que s'acabin venent armes a tot arreu i l'única manera d'intentar evitar això seria que els estats es comprometessin a no vendre armes segons a qui, fet que és molt complicat, perquè el món està dividit en blocs ideològics diferents, no tant com a l'època de la Guerra Freda, però encara queda d'un cantó els Estats Units i els seus aliats i de l'altre, Xina, Rússia... cada una d'aquestes potències té el seu cercle d'influències a qui els interessa vendre armes i jo crec que seria poc realista pensar que els estats es podrien posar d'acord per decidir a quins estats vendre armes i a quins no, per exemple, perquè fan servir nens soldat; ho veig molt complicat.

Perquè creus que la problemàtica d'aquests nens és pot coneguda per la població?

Bé, jo no sé si es poc coneguda, jo sé que de tant en tant se'n parla, una qüestió diferent és que al món occidental li importi poc el que passi al Tercer Món, és a dir, per mi, la problemàtica dels nens soldat és un problema menor comparat amb el problema de la fam, per exemple. Per cada nen soldat que es

mor, en moren mil de fam, i diguem que del problema de la fam al Tercer Món se'n parla de tant en tant, però tampoc estem tots cada dia preocupats per quanta gent s'ha mort de fam al Tercer Món. Jo crec que és més un problema de manca de sensibilitat del món Occidental cap als països del Tercer Món en general, que cap al problema concret de la problemàtica dels nens soldat. I crec que per això no se'n parla tant, perquè es deu considerar que els països amb aquesta problemàtica són països desestructurats i que això és simplement un efecte col·lateral més d'aquesta desestructuració i d'aquesta manca de desenvolupament, deixant de banda el tema de Colòmbia, que és un tema molt més complex i específic, i que òbviament no té res a veure amb el Sudan, amb Mali, ni amb cap dels països que menciones en el teu treball.

Un cop respostes les preguntes m'explica amb més detall el Protocol Facultatiu (que trobareu en format original a l'annex), els seus problemes principals, i les pertinents solucions a aquests, la qual cosa ha estat imprescindible per a la realització de l'apartat 2.8. del treball, que tracta les mesures preses per la comunitat internacional i possibles solucions al problema.

Li comento que li enviaré el treball definitiu, i em diu que l'ensenyarà l'any vinent als seus alumnes. També em diu que, si em queden temps i ganes d'entrevistar algú més, podria parlar amb un gran amic seu del col·legi, Nicolás Valle Morea, corresponsal de TV3 a les guerres de Síria i Líbia, entre d'altres, perquè li pugui fer també una entrevista. Per desgràcia, com que falta menys d'una setmana pel lliurament definitiu del treball, no podré fer-la, tot i que hauria estat, sens dubte, un immens privilegi. No obstant, m'explica que ha escrit un llibre anomenat *Secrets de Guerra*, on explica la seva vida com a corresponsal de guerra, i que de ben segur intentaré llegir, ja que està directament relacionat amb el que m'agradaria fer en un futur.

Acabem parlant dels estudis futurs i del Periodisme, i m'insta a estudiar allò que m'agrada, tot dient-me que he de ser flexible amb els meus objectius i prendre-m'ho amb calma, ja que, al cap i a la fi, la vida dona mil voltes, i no hi ha mal que per bé no vingui.

En definitiva ha estat un veritable plaer realitzar aquesta entrevista, molt interessant, amb un home d'extraordinària intel·ligència, que no només s'ha prestat que li fes una entrevista sinó que s'ha abocat, interessat i involucrat en el meu treball, i al qual estic infinitament agraïda per tota l'ajuda que m'ha prestat, i tots els esforços i temps que hi ha dedicat.

3.5. El Soroll dels Ossos quan Cruixen

“Vull que els meus records siguin útils...
Vull dir a aquells que fan la guerra
que si el fusell mata el cos del que té por,
també mata l'ànima de qui el porta”.

Protagonitzada per Sonia Espinosa, Adelina Flaun i Eva Parets, escrita per Suzanne Lebeau, i dirigida per Quique Culebras; El Soroll dels Ossos quan Cruixen és una intrigant i commovedora obra de teatre que narra l'experiència d'Elikia, una nena de 12 anys, com a nena soldat, i de la seva aventura al costat de Joseph, de només 8, en busca de la llibertat i del poble d'origen d'aquest últim.

Dirigida a tots als públics a partir de 14 anys, i en paraules que trobareu a la seva web (www.almaradas.com):

Està escrita i creada per sensibilitzar a la protecció de les infàncies, sovint destruïdes per les aberracions dels qui es van oblidar que abans van ser nens. "S'ha de saber, han de saber, quan sàpiguen pararan tot això."

Elikia, que va ser segrestada amb només 10 anys per a convertir-se en nena soldat i esclava sexual, porta tres anys en el campament rebel quan coneix a

Joseph, que acaba de ser allistat i sent la mateixa por d'aquell que és innocent i es troba indefens davant del perill, i decideix fugir per poder salvar-lo.

Junts, inicien un duríssim viatge, encoratjat per l'esperança, en busca de la llibertat i la seva dignitat i la de tots els nens que pateixen aquesta situació; i acaben retrobant-les, juntament amb la seva humanitat.

Aconsegueixen arribar a l'hospital infantil de Kina i, l'Angelina, una de les infermeres que hi treballa, els atén.

Després de la inevitable mort de la nena, causada pel seu extremadament feble estat de salut, la infermera que l'havia atès, Angelina, pren el diari que la nena havia escrit relatant la seva experiència com a nena soldat, i se'n va a testificar davant d'un tribunal internacional, on el testimoni de la nena importa més aviat poc.

Tot i les limitacions que imposa el teatre, aquesta és una obra commovedora i que reflexa de manera molt clara la injusta i dura situació d'aquests nens i nenes, i que porta al darrere, a més a més, un missatge de difusió i solidaritat molt evident.

No és només una obra de teatre, és tot un projecte creat per ALMARADAS (una companyia nascuda al 2011 de la connexió artística de les tres actrius protagonistes), i recolzat per Amnistia Internacional. Amb ell, la companyia pretén denunciar la situació de milers de nens i nenes soldat arreu del món, i donar-los veu gràcies al text de Suzanne Lebeau.

Com expliquen a la seva web:

Amb la representació d'aquesta obra volem denunciar la situació que viuen milions de nens i nenes al món, especialment en les parts més desfavorides del planeta. Volem denunciar l'abús i les injustícies que sofreixen tants nens a causa del tràfic d'armes, guerres fratricides, contraban de diamants i drogues, generalment orquestrats, consentits i silenciats pel "primer món".¹⁶³

Gràcies a la meva tutora, vaig assabentar-me de que s'estava representant al Teatre de Ponent de Granollers, i de seguida la vaig anar a veure.

Un cop finalitzada l'obra, vaig tenir el plaer de poder entrar al camerino de les actrius i poder parlar amb elles. Allà, els vaig explicar que estava fent un treball de recerca sobre els nens i les nenes soldat, i de seguida van interessar-se per aquest. Em van aclarir alguns dels dubtes que tenia, van recomanar-me algunes pel·lícules i documentals que em podrien servir d'ajuda pel treball, i una de les actrius, la Sonia, va facilitar-me el seu correu perquè em pogués posar en contacte amb ella i així enviar-me el text de l'obra completa perquè pogués incloure alguns fragments en el treball.

A continuació n'adjunto uns quants que m'han semblat especialment representatius, dits per els tres protagonistes:

ELÍKIA

Dormien com porcs,
roncaven com porcs,
fins i tot en Rambo dormia,
cada vespre s'omplien la panxa
i bevien com cosacs.
Vaig posar cànnabis a l'arròs,
una mica d'arròs en el meu plat i res en el plat del petit.
El vaig posar a dormir al meu costat
colpejant-lo per no aixecar sospites.
(...)
La negra nit també ens podia fer ensopegar i caure...

¹⁶³ www.almaradas.com

Me'l vaig carregar a l'esquena per fer el primer tram, els més perillós.
Vaig fer una passa...
El petit tenia l'instint de la fugida.
Confonia la seva respiració amb el vent i gairebé no se'l sentia.
Vaig fer un segona passa.
Un peu suspès sobre el buit i l'altre gairebé sense tocar terra.
El temps em pesava sobre les espatlles com una garrafa d'oli.
El meu cor batejava com un tam-tam.
Em feia por que els batecs embogits despertessin en Killer que m'espiaava fins i tot dormint.
El petit va creuar les mans sobre el meu cor que es va calmar...
Deixant en la nit un concert de roncs...
Vaig fer algunes passes més ràpides més segures.
Havíem marxat.

JOSEPH

Em va deixar sobre un tou d'herba.
I, lleugera com una fulla, va tornar al campament per esborrar les petjades.
Jo l'esperava, immòbil...
Vaig sentir l'esbufec d'unes herbes aixafades.
I era allà, al meu costat.
Em va agafar la mà i va arrencar a córrer,
a córrer com una boja.
(...)

ELÍKIA

Calla! Vols que et matin?
Que t'apallissin fins a la mort com a un gos rabiós?
Quan troben els fugitius, i els troben sempre...
Són vint garrotades per cap.
Vint cops fins que sagnen, i qui no pega fort
també és colpejat fins a la mort.
És això el que vols?
(...)

ANGELINA:

Cada dia, veig els infants arribar més destrossats,

cada dia veig els petits cossos embolicats en llençols blancs sortir per la porta del darrera, enlloc de veure els nens sortir per la porta del davant per tornar a l'escola...

(...)

ELÍKIA:

Cridava tan fort que un dels rebels el va agafar per una cama,
li va trencar el coll per fer-lo callar i el va llençar com un sac de fesols.

El silenci va tallar la nit com una destrala massa esmolada.

Després van forçar la meua mare... un darrera l'altre... davant meu
sobre la terra on jo seia a la nit per comptar estels.

Van esquarterar el meu pare a cops de matxet
quan es va llençar a defensar la meua mare.

Ens ho van prendre tot.

Abans de marxar, em van donar la torxa amb la que s'il·luminaven
i em van obligar a calar foc a tot el que quedava.

Vaig cremar els deu primers anys de la meua vida
sota la mirada de ma mare

i els que l'havien humiliat es van convertir en els meus germans.>>

(...)

Quan en Rambo em va dir: "et vull a tu,
tu seràs la meua esposa",

la mirada dels homes va canviar.

Ja ningú tenia dret de tocar-me.

Jo pertanyia al líder i tenia una arma.

Tenia un kalàixnikov.

Podia fer-los callar,
castigar-los.

Qui té una arma sempre té raó.

Vaig comprendre perquè els rebels estimen tant les seves armes.

Jo també... jo estimava el meu kalàixnikov.

El portava sempre sobre les espatlles.

A la nit, em despertava per sentir-lo contra el meu pit.

Sense ell, em sentia petita, tan fràgil... un ocell...

Un petit ocell a la mà del qui té gana

Amb el soroll dels ossos quan cruixen."

(...)

ANGELINA

Conec les condicions de vida de les noies en els camps dels rebels pel quadern de l'Elíkià,

però és difícil de resumir.

És l'acumulació d'humiliacions quotidianes,
maltractes,

càstigs injustos que generen terror.

El caràcter imprevisible dels maltractes és insuportable.

Els nens mai poden preveure el que mereix un càstig.

L'Elíkià va ser colpejada,

trenta cops de fuet en públic

perquè havia menjat les restes que s'anaven a llençar

mentre els homes havien marxat a robar...

L'Elíkià tenia el cos cosit de cicatrius...

Se les tapava quan la curàvem

i no m'allargaré sobre els abusos sexuals que podeu imaginar perfectament.

Hi havia cinc nenes per cinquanta homes.

L'Elíkià no volia parlar de les agressions que havia patit

ni de les que ella havia infringit.

Escrivia.

(...)

Què podíem fer amb una nena de tretze anys que no estava malalta?

No podíem deixar-la al hospital.

No teníem llits per a ella.

Va dormir sota el llit d'en Joseph les dues setmanes que ell va passar a l'hospital.

En Joseph va compartir amb ella l'aigua i el menjar.

Ella li canviava les benes.

Era ella qui va anar a avisar al seva família i que, un cop curat, el va acompanyar fins casa seva.

Llavors va començar amb la diarrea.

Una petita diarrea... que pensàvem curar fàcilment.

Però que no es va curar.

Els anàlisis de sang van confirmar que l'Elíkià es va infectar del virus, com tants i tantes altres.

Ja tenia el seu lloc a l'hospital...

Hi romandria fins a la seva mort.

Disculpin, m'he deixat endur...

L'Elíxia hauria pogut viure més temps amb una medicació adequada?
Podria haver tingut una vida més o menys normal durant alguns anys?
Si hagués viscut...

Com hagués viscut, ella, que no tenia ni passat, ni família,
ni ofici, ni formació?

I els altres, tots els altres,
els nens i les nens de set anys, deu anys, quinze anys a qui traiem les armes,
on els hem d'enviar?

A l'escola o a la presó per crims de guerra?

Com s'han de tractar?

Com a víctimes o com a botxins?

Aquestes preguntes, són les que vostès haurien de fer-se en els seus informes...

I a les que haurien de trobar respostes i solucions.

(...)

Els membres de la comissió van arribar a temps pel petit dinar que havien encarregat
en un petit restaurant a la vora del mar.

No els hi vaig deixar el quadern com m'havia demanat Elíxia.

"No es redacten informes oficials basats en declaracions de nens."

És el que em van dir.

El vaig portar de nou a l'hospital.

El rellegeixo per comprendre els nens que hi arriben
cada dia més nombrosos i cada dia més malalts
i per comprendre com curar les ferides que no sagnen.

L'Elíxia no escrivia per denunciar, perseguir, castigar.

No donava noms.

Al contrari, els callava

per tallar la cadena de la violència que crida la violència
i enverina la vida.

Escrivia

per que els nens del seu país no vegin el que ella havia vist
no visquin el que ella havia viscut

segrestada amb deu anys,

soldat fins els tretze

i morta als quinze .

Abans de morir em va dir:

"Saps, Angelina, 'Elíxia' significa 'esperança'.

Només tenia una vida per viure, una sola i ja s'ha acabat.

Ha estat curt.”

És una obra de teatre que, sens dubte, val molt la pena anar a veure. Deixa en evidència, entre altres coses, la situació d'aquests nens i nenes; les dures condicions de la fugida d'aquests campaments i el perill que aquestes suposen; la gana que pateixen aquests nens i nenes i també els traumes psicològics; i la desconfiança que els mateixos tenen envers tothom.

Veure-la va ser una experiència molt interessant i que recomano a tothom, i el fet de poder parlar amb les actrius que la protagonitzen, una oportunitat única i que aprofito per, una vegada més, agrair.

3.6. Pel·lícules i documentals relacionats

3.6.1. Senyor de la Guerra (Lord of War)

“El mal preval quan els homes de bé no actuen”

És una pel·lícula basada en fets reals, escrita i dirigida per Andrew Niccol, i amb Nicolas Cage (que també va produir-la), Jared Leto, Bridget Moynahan i Ethan Hawke com a protagonistes; estrenada l'any 2005.

Explica la història d'un home polonès anomenat Yuri Orlov, interpretat per Nicolas Cage, que en la seva recerca de fortuna i poder s'introdueix al negoci del tràfic il·legal d'armes, i s'acaba convertint en el traficant d'armes més important i reclamat del món, el que implica que també és el més buscat.

Els detalls de la trama estan estretament basats en històries reals, i el seu protagonista, Yuri Orlov, està basat en Víktor But, un traficant d'armes que és considerat per molts el major del món i es conegut com el "mercader de la mort"; i també comparteix trets del caràcter de Sarkis Soghanalian, un altre comerciant d'armes que va guanyar fama per ser el comerciant d'armes més gran de la Guerra Freda i va vendre armes i armes de foc a l'ex govern d'Iraq sota la supervisió de Sadam Hussein durant la dècada del 1980; i de Semion Mogilevich, un suposat cervell del crim organitzat a Rússia, nascut a Ucraïna.

Ens situa en l'època del final de la Guerra Freda. Per a algunes persones, les guerres constitueixen l'escenari perfecte per enriquir-se. I és quan aquestes acaben que milers d'armes queden exposades davant el tràfic. A la fi de la Guerra Freda és quan comença l'època "vermella" o més àlgida del tràfic d'armes. Es manipulen els inventaris i els traficants s'abasteixen de milers d'armes que van directes al mercat negre. Els compradors no són precisament petits guerrillers o criminals, sinó els homes més influents del món: presidents i dictadors que s'amaguen darrere dels principals conflictes bèl·lics.

És a l'Àfrica on hi trobem el mercat principal d'aquestes armes. Allà s'hi troben 11 grans conflictes que esquitxen 32 països en menys d'una dècada, conflictes als quals Occident els dona l'esquena.

Les principals armes que es trafiquen són les ja conegudes Kalasnikov, també anomenades AK-47. Aquestes són les veritables armes de destrucció massiva: 9 de cada 10 víctimes moren pels fusells d'assalt i les armes lleugeres. Fins i tot un nen les pot manipular i, de fet, ho fa.

A més a més, aquestes armes no són només remunerades amb diners, sinó que també ho són molt sovint amb cocaïna i diamants, que obren les portes a aquests grans traficants a altres mercats il·legals. Els diamants són la moneda corrent a l'Àfrica Occidental, són els anomenats diamants de sang, ja que són els que financen el vessament de sang.

A la pel·lícula també hi apareix el nom d'Andre Baptiste, un gran dictador que és comprador habitual del protagonista i utilitza nens a les seves tropes. Aquest personatge es basa parcialment en Charles Taylor, president de Libèria fins el 2003.

També coneixem el Doble Pols: una barreja de cocaïna i pólvora que es dona als nens abans de la batalla.

Al final de la pel·lícula se'ns descobreix la finalitat d'aquestes armes: són les que fan possible les matances de poblats sencers i totes les guerres actives actualment.

Darrere de tot plegat hi trobem un mal tan poderós com invencible: els caps d'Estat, en especial els Estats Units, que fan impossible la detenció d'homes com el que la pel·lícula ens presenta, ja que són ells mateixos els principals compradors i els principals interessats a mantenir-se ocults.

La pel·lícula, en definitiva, ens revela altre vegada una realitat poc coneguda i sovint desplaçada a un segon pla. Ja que els governs del primer món són els primers implicats, també són els primers interessats a mantenir aquesta situació dins l'oblit i fora del coneixement de la població.

3.6.2. Diamant de Sang (Blood diamond)

Aquesta pel·lícula, nominada 5 vegades als Oscar, és una pel·lícula dirigida per Edward Zwick i protagonitzada per Leonardo DiCaprio, Jennifer Connelly i Djimon Hounsou, estrenada l'any 2006.

Es situa a Sierra Leone a l'any 1999, en un país immers en una Guerra Civil pel control de diamants. Milers de persones han perdut la vida i hi ha milers de refugiats. Cap d'elles ha vist en la seva vida un diamant.

Narra la increïble història de dos homes: un, pare de família i pescador Mende (interpretat per Djimon Hounsou) que perd la seva família quan els rebels del Front Unit Revolucionari (FUR) massacren el seu poblat; i l'altre, un traficant de diamants i ex mercenari nascut a Zimbabwe (interpretat per Leonardo DiCaprio), que va perdre els seus pares d'una manera tràgica amb només 9 anys i va allistar-se a l'exèrcit amb 19. Aquests dos homes s'associen per recuperar un diamant rosa d'incalculable valor, i trobar la família del pescador i al seu fill, que ha estat reclutat per les forces dels rebels FRU (Front Revolucionari Unit, sigles en anglès RUF) per convertir-lo en nen soldat.

La pel·lícula revela les matances dels poblats, com es cremen i es maten els seus habitants, ja siguin nens, dones o homes, sense cap tipus de commiseració; com els rebels amputen les extremitats als homes i com se'ls emporten a treballar a les mines de Kono per extreure diamants; com els rebels segresten nens per convertir-los en soldats; com són despullats; apallissats; ensenyats a manejar les armes (AK-47); com els renten el cervell; com els hi diuen que amb una arma a les mans seran temuts i respectats; com els fan matar un home amb els ulls embenats; com droguen aquests nens i els diuen que és una medicina que els farà més forts i, fins i tot, invisibles davant dels ulls de l'enemic; com aquests nens fumen i beuen; com culpen els estrangers del problema i un seguit de frases que diuen aquests nens: “Jo sóc un nen assassí!”, “Jo sóc el gran cap del desastre!”, “Jo sóc el cas perdut!”, “Jo sóc nen invisible!”.

També veiem de quina manera es viu la Guerra Civil a Sierra Leone; com lluiten nens a ambdós costats del conflicte i maten, i com són els civils els que surten més perjudicats.

A la vegada hi veiem la situació dels refugiats: “Un país sencer en la mendicitat”.

Al principi de la pel·lícula hi apareix també la Conferència del G8 sobre diamants a Ambres, a Bèlgica. Un dels conferencians intenta explicar als altres que s'ha de prohibir la importació directa o indirecta de tots els diamants

provinents d'aquestes zones en conflicte. Se'ns revela que els Estats Units són els responsables de dos terços de la compra de diamants mundial i que aquests minerals il·legals només representen una petita part de tot el negoci legal de diamants, crucial per a l'economia de moltes nacions emergents. Aquesta petita part, no obstant, representa el 15% i centenars de milions de dòlars, i són les empreses del primer món fan que aquesta guerra sigui rendible.

És una pel·lícula que val molt la pena veure i il·lustra molt bé quina és la situació d'aquests nens. Tot i que compta amb escenes molt dures, és una pel·lícula que t'atrapa i et commou des de principi a fi, acompanyada, a més a més, d'una interpretació excel·lent.

3.6.3. Coltan: Comerç Sagnant (Blood Coltán)

Aquest és un documental, realitzat per Patrick Forestier, que vaig descobrir gràcies a l'entrevista que vaig fer-li a la Nuria Juvanteny (la trobareu a l'apartat 3.3. del treball), i que exposa clarament quina és la situació de la República Democràtica del Congo avui en dia, dominat pel comerç sagnant, o el que és el mateix, pel comerç del coltan, que fa vessar la sang de molts dels seus habitants.

Ens situa a l'est de la R.D.C, on hi actua la guerrilla FDLR (nom del moviment rebel, vinguts de la Rwanda veïna). Molts dels seus alts càrrecs estan buscats per la justícia internacional. Són coneguts com els "interamoé". Van ser els mateixos que van cometre el genocidi de 1994 a Rwanda (on 800.000 tutsis van ser massacrats pels milicians utus). Quan la situació a Rwanda va prendre el sentit contrari, van haver de travessar la frontera fins al Congo per por de ser massacrats pels tutsis. Va ser tot un exèrcit que va traspasar al Congo amb armes i equips.

Quan els habitants de la zona tornen de les mines carregant el coltan, els rebels els cobren una enorme quantitat de tasses, juntament amb els soldats del propi exèrcit congolès, que fan xantatge als seus compatriotes, i no hi estan autoritzats.

Quan aquests habitants arriben a Rana (un poblat on es concentra tot el coltan) havent caminat fins a 4 dies carregant el mineral, reben 15€ per la tasca realitzada.

Segons l'alcalde d'aquest poblat, Joseph, aquestes zones mineres estan ocupades pels estrangers i els serveixen com a finançament. El problema té dos aspectes: el polític, perquè segueixen havent estrangers en terres congoleeses; i l'econòmic, ja que aquests estrangers s'estan enriquint robant allò que els pertany als congolesos.

La mina és en realitat com una cantera. A les seves cavitats s'hi troben adolescents que treballen com esclaus. No saben ni perquè serveix aquest mineral. Tots els joves vàlids del poblat es dediquen a excavar en aquesta mina i no tenen elecció, ja que és el que els permet viure. Algunes són només nens, i nens molt petits.

Aquest coltan es cobejat pels grups armats. Fa temps, guerrilles com la FDLR, van anar a robar-lo a aquests poblats a punta de pistola. També s'apropen a les vores dels poblats per robar les cabres, les vaques, etc.

Un petit pot de conserva omplert amb aquest mineral és recompensat amb 7€, i representa varis dies de treball per els miners. Aquest metall, a més a més, és un dels més densos del món.

Els rebels utus segresten els homes i els nens per treballar a les mines i a nenes i dones com esclaves sexuals. A qui està molt cansat per treballar-hi li tallen el coll, vius, a cops de matxet.

“Allà la violació és una arma de destrucció massiva.”

I aquestes violacions a més a més van acompanyades d'innombrables infeccions.

“Aquí, les dones queden totalment desmoralitzades, destruïdes. Es realitzen violacions, rituals als nadons, a les ancianes... ningú es lliura, ni tan sols els nens.”

“Són , a més a més, violacions que van acompanyades d'una gran violència amb l'objectiu de destruir. Volen destruir la pila de la societat, que és la dona. Perquè no ens fan el favor, per dir-ho així, de violar-nos normalment? Ens introdueixen baionetes, pals, plàstics calents... i a més a més estan les violacions a causa de l'explotació minera. Tots els homes que treballen allà tenen necessitats, i es serveixen de la població.”

Al genocidi de Rwanda es van produir una gran quantitat de terribles atrocitats: nens morts, sense compassió; les panxes de les dones embarassades esbudellades; persones indefenses degollades amb ganivets, etc.

“El que manté aquests grups armats és el fet de que poden accedir al capital gràcies als minerals que recullen i després venen. Quan es veuen aquestes coses: un es pregunta: els que compren el mineral, tenen consciència? Mireu el que fan.”

Tothom prospera gràcies al comerç d'aquest mineral. El preu del coltan per l'explotació és al voltant d'uns 70€ el quilo, i són els bancs els que fixen el preu.

No hi ha dubte de que són els diners que s'obtenen a través de la venda del coltan el que finança les guerrilles que actuen en l'actualitat al país.

Walikale (Kivu del Nord) vessa de minerals i és presonera d'una rebel·lió. A més a més, el volcà Iracundo, en activitat, domina la ciutat. Les restes de l'última erupció al 2002 són encara visibles. Però Goma està amenaçada per els caps dels rebels com Counda. Es tracta d'un congolès d'ètnia tutsi que

actua en contra del govern i que s'ha encarat amb l'exèrcit congolès en varies ocasions al 2004, 2006 i 2007. Se'l busca per crims de guerra i a les seves tropes se'ls imputen massacres i extorsions. Al setembre, 40.000 persones es van veure obligades a fugir de la zona de combat que ells ocupen.

Aquesta guerrilla és la CNDP (Congrés Nacional per la Defensa del Poble) i, el general, s'atribueix a ell mateix el paper de Moisès, ja que es considera un fill de Déu. Deu el seu recolzament al general Paul Kagame, tutsi com ell i president de Rwanda. Però amb això no és suficient per mantenir a 6.000 soldats, dins els territoris d'aquests rebels s'hi troben nombroses mines d'estany, or i coltan. Ell, però, nega totalment aquesta relació. Un periodista local, no obstant, rebel·la la veritat: recullen el coltan i l'exporten a l'exterior del país.

L'ONU ha denunciat aquesta situació. Hi ha 18.000 cascos blaus desplegats al Congo. Una dona, encarregada per la missió per les Nacions Unides, explica les greus violacions dels drets humans imputades als seus homes, i que segueix reclutant a nens en les seves tropes que ell mateix s'encarrega d'apuntar. Tenen casos d'assassinats, massacres i persones sospitoses de col·laborar amb soldats rwandesos. Ella no té dubtes: el que finança aquest estat de guerra és el comerç de minerals. D'aquí la importància del restabliment del control de l'estat i del control de l'estat sobre aquestes mines.

La MPC és una companyia il·legal de transport de minerals. Utilitzava les sigles de l'ONU per transportar les matèries i aquesta no hi va poder fer res al respecte.

Quatre anys després de l'informe de l'ONU no s'ha solucionat res.

“És necessari actuar contra ells per poder acabar amb la situació. És una vergonya per aquest país que els seus recursos naturals siguin explotats i robats a la població per comprar armes.” Diu un diplomàtic de la ONU. El que aquest no diu és que darrere aquestes guerres hi ha tot una sèrie d'interessos econòmics.

Tot i les recomanacions de boicot per part de la ONU, l'empresa no té cap problema per vendre el mineral a l'estranger. En aquest moment, poden vendre fins a 5 tones al mes. "La demanda del producte és tal que no podem satisfer-la", diuen.

A la realitat no hi ha cap boicot al mineral congolès, en especial quan parlem de Bèlgica.

Traxys és el seu principal soci, i figura a les llista de l'informe de l'any 2003 de l'ONU per finançar directament les guerres civils al Congo, en especial a l'est i nord del país. Va ser comprada per dos fons d'inversió americans i disposa d'una vintena d'oficines per tot el món, amb seu a Bèlgica. Diuen que el coltan que ells compren no és comprat al Congo i no provindria en cap cas de les zones en guerra, no obstant, el seu propi proveïdor ho desmenteix.

Després de l'informe, res ha canviat, i tampoc s'ha aturat a ningú que formi part d'aquest negoci de comprar coltan congolès.

Aquest mineral va a la Xina, també. No els hi fa res d'on vingui. Dels 1.000 milions de telèfons mòbils produïts cada any al món, 500 milions, la meitat, es produeixen a la Xina i, la major part de les marques internacionals, com Motorola o Nokia, tracten allà la seva producció.

Però aquest no és l'únic país implicat, ni molt menys. L'economia està globalitzada, i no podem diferenciar entre les empreses occidentals, Xina i els demés sectors. Tot és interdependent.

Marco Libier German i la seva organització cristiana estan molt presents en tot el món, i submergit en aquest afer des de fa 6 anys. Vol doblar a les empreses de telefonia mòbil.

Els dirigents d'aquestes empreses neguen que utilitzin coltan que vingui de la R.D.C pels seus productes, però mai han pogut aportar proves de que s'hagin posat en marxa controls efectius.

Al 2007, any en que es realitza aquest documental, milers de persones continuen morint al voltant de les mines de coltan. Això és immoral, i hauria de ser intolerable.

Aquest és, sense cap dubte, un documental que és imprescindible veure per entendre la situació de la R.D.C avui en dia, i algunes causes d'aquestes guerres, guerrilles, i el fet de que aquestes continuïn reclutant i explotant nens i nenes, i que remou la consciència de qui el mira per complet.

3.7. Conclusions

Aquesta part del treball m'ha servit per confirmar moltes de les coses que havia esbrinat fent el marc teòric, i també per assabentar-me'n de noves i resoldre alguns dels dubtes que tenia pendents. M'ha agradat molt el fet d'haver realitzat entrevistes i haver pogut posar-me en contacte amb persones i ONG que estan tant familiaritzades amb la problemàtica dels nens i les nenes soldat, que m'han tractat amb tanta gentilesa i professionalitat.

Efectivament, els nens i les nenes són els que surten més perjudicats a les guerres, són especialment vulnerables a l'engany i a l'explotació i sovint víctimes de traficants i ocupadors sense escrúpols; i aquells que violen els seus drets gaudeixen molt sovint d'impunitat.

Tot i que existeixen mecanismes per frenar el reclutament i alistament d'aquests nens i la seva participació en els combats, tal i com UNICEF, Amnistia Internacional i Miquel Montañá m'expliquen, aquests són molt

deficients, i no compten amb suficients recursos per garantir que aquells països que han ratificat el Protocol Facultatiu el compleixin.

En aquest mateix tractat també s'estableix que l'edat legal per la participació en conflictes armats és de 18 anys, tot i que deixa oberta la possibilitat d'allistament "voluntari" i participació indirecta.

Les nenes són especialment vulnerables, i la situació que pateixen participant en les hostilitats encara és més violenta que la dels nens. No obstant, no existeixen lleis de protecció que estiguin enfocades especialment a aquestes nenes soldat i, amb major freqüència, en els programes de reintegració se'ls sol fer cas omís, tot i que són les més necessitades d'atenció i serveis. Encara que comencen a rebre més atenció, s'han d'atendre encara més les seves necessitats.

Tal i com diu Amnistia Internacional, els drets humans s'han convertit en una tendència majoritària i habitual, no obstant, el compromís amb aquests nens i nenes soldat continua sent molt baix, i la població mundial no està suficientment conscienciada. És per això que és tan important donar a conèixer la situació d'aquests nens i conscienciar als habitants de tot el món, en especial a aquells del primer món, ja que són els que disposen de la majoria de recursos econòmics. Tot i que la majoria d'informació es concentra entre els anys 2003 i 2008, he comprovat com també s'han fet varies pel·lícules i documentals que estan directament relacionats amb aquesta problemàtica i com en aquest mateix any s'està representant una obra de teatre que relata la història d'una nena soldat.

Sens dubte una de les solucions més importants a la participació de nens i nenes en els conflictes armats, tal i com diuen UNICEF i Miquel Montañá, és el foment de l'educació i la formació professional, que constitueix una sòlida alternativa al seu reclutament. Així com diu Amnistia Internacional, també cal establir un sistema de dissuasió mitjançant l'enjudiciament dels infractors més persistents i és molt necessari enfortir aquells mecanismes fonamentals per la prevenció.

A més a més, és difícil accedir a aquests països ja que els governs d'aquests molt sovint es neguen a col·laborar amb ONG i altres organismes internacionals, i es requereix de molts recursos per posar en marxa tots aquests programes de desmobilització i reintegració.

Per acabar, caldria actuar de forma immediata per establir una política internacional sobre el comerç d'armes, en especial les de petit calibre, ja que és aquest comerç il·legal, juntament amb la immensa quantitat de municions i armes que es troben actualment en circulació, el que proporciona els recursos perquè es mantinguin totes aquestes guerres, i el fet de que siguin tant abundants i fàcils d'aconseguir, el causant de la participació de milers de nens i nenes en les mateixes.

4. Conclusions finals

Després de tota la recerca feta, he arribat a unes conclusions amb les quals penso que puc resoldre de manera satisfactòria les qüestions que m'havia plantejat en un primer moment i que constituïen la meva hipòtesi.

Com ja intuïa des d'un bon principi, el fet que la majoria de la població no estigui assabentada de la situació d'aquests nens i nenes no és perquè s'hagi deixat d'escriure o d'investigar sobre aquest tema. Hi ha centenars d'articles que parlen sobre aquesta situació i és relativament fàcil trobar-los una vegada et poses a investigar sobre el tema i a buscar informació. També s'han fet varies pel·lícules, documentals i, fins i tot, obres de teatre. No obstant, a no ser que es tracti d'una notícia de molta actualitat, com podria ser el judici contra el senyor de la guerra Thomas Lubanga, aquests articles rarament apareixen per televisió o impresos als diaris, i romanen principalment a les versions digitals d'aquests o circulant per la xarxa. Això es deu, en part, al fet que no és un tema puntual o de molta actualitat, sinó una situació que es manté activa ja fa molts anys i roman sense solució. Per altra banda, ja des de fa uns anys, la crisi econòmica acapara tota l'atenció de la població, i deixa les temàtiques com és la dels nens i les nenes soldat reduïts a un segon pla. Per tant, puc afirmar que no s'ha deixat de parlar de nens i nenes soldat al 2012, però és una problemàtica que queda eclipsada per altres notícies de més actualitat.

Per aquests motius, molta de la informació que conté aquest treball no és coneguda per la majoria de la població mundial, ja que rarament els arriba, i és necessari un fort moviment de difusió per avançar cap a la resolució del problema.

Però amb això no n'hi ha prou. Aquesta és una problemàtica molt més complexa del que podria semblar en un primer moment, i al darrere d'ella s'hi amaga una encara més complexa infraestructura, una veritable cadena de

corrupció i manipulació d'uns a altres que es mou i es manté purament per interessos econòmics, com ja m'imaginava des de bon principi.

Per començar, aquests nens i nenes són reclutats majoritàriament per guerrilles rebels que s'alcen en contra del govern, per defensar una determinada religió o ideologia, per controlar una zona d'interès econòmic o una ruta pel control del narcotràfic, etc. Aquestes guerrilles estan finançades gràcies a la venda de minerals, que obtenen de les zones que controlen, a l'estranger, i són els diners que obtenen d'aquestes vendes que els permeten finançar-se i adquirir les armes. Aquestes armes són comprades a traficants il·legals d'armes, i són extremadament fàcils d'aconseguir, especialment quan parlem de AK-47 o Kalshnikov. Gràcies a aquests traficants, les guerrilles poden proveir-se de manera molt fàcil i ràpida. És per això que les armes són lliurades també a nens. Si aquestes armes fossin molt cares i difícils d'aconseguir no les donarien als nens, sinó als adults, ja que donar-les a nens seria massa arriscat.

A més a més, si aquests governs estrangers, com són diferents països d'Occident i els Estats Units, no es dediquessin a comprar aquests minerals i materials prominents de zones en conflicte, aquestes guerrilles es quedarien sense diners amb què finançar-se i, per tant, no podrien mantenir un exèrcit sencer, i molt menys format per nens.

Per desgràcia, molts d'aquests governs, juntament amb moltes empreses del primer món, no estan disposats a acabar amb aquesta situació, ja que en treuen molts beneficis econòmics. Es dediquen a explotar uns terrenys que no els pertanyen i a més a més en treuen profit.

A més, aquests traficants d'armes posseeixen en molts casos una mena d'immunitat davant la llei, ja que són els propis governs els seus principals compradors i els principals interessats a mantenir els seus noms ocults. Per tant, també els interessa a que la situació segueixi sent desconeguda per la majoria de la població.

La solució per acabar amb aquest problema, per tant, comença per la conscienciació de tota la població mundial, i per la sortida a la llum de tot aquest seguit d'assumptes tèrbols. Això per desgràcia és extremadament difícil, i requereix molts esforços a gran escala. Sí, és cert que la petita aportació de totes aquestes persones que dediquen les seves vides per ajudar aquests nens i nenes involucrats en la situació és extremadament rellevant, però, no obstant, insuficient per lluitar contra aquest "enemic" molt més gran i poderós.

És important col·laborar amb les ONG, però això per desgràcia no és suficient per solucionar el problema. Cal que tots els estats en contra d'aquesta situació s'alcin i s'involucrin de veritat i amb totes les seves armes en la resolució d'aquesta situació i que adquireixin un compromís molt més fort que l'actual, començant, per exemple, per deixar de comprar els productes que aquests altres estats obtenen maliciosament de zones en conflicte. Això, és clar, també és molt difícil de saber.

Tampoc cal oblidar l'important paper de l'educació per resoldre aquesta situació. Com més educada estigui una societat, menys fàcilment podran els seus habitants ser manipulats i utilitzats com a titelles per aquesta sèrie de governs estrangers i òbviament pels seus mateixos, i disposaran de més recursos a part de la violència, que com s'ha demostrat no va enlloc, per intentar resoldre el problema, ja que, a més a més, la majoria són països increïblement rics en recursos naturals i que podrien sortir-se'n molt bé si es trobessin en altres circumstàncies.

Aquest treball ha estat sens dubte un dels reptes més difícils de la meua trajectòria acadèmica. Malgrat la seva dificultat i la gran quantitat d'hores de feina que ha requerit, puc afirmar que ha estat una experiència molt enriquidora i molt útil per a la determinació dels meus estudis futurs. A més a més, m'ha ajudat a madurar en molts aspectes, des de la millora en la meua manera d'expressar-me i la meua ortografia, fins a un creixement més personal.

Estic molt satisfeta també del tema que he triat, ja que, tot i ser un tema força dur, m'ha resultat interessant des del primer fins a l'últim moment. He après

una infinitat de coses que probablement mai no hauria esbrinat sense fer aquest treball, i ha estat fascinant.

També m'he trobat amb més d'una complicació, tal i com he comentat prèviament a la introducció. La falta de recursos dels que he disposat, juntament amb la manca de temps, han fet que aquest treball no hagi pogut adquirir les dimensions que hauria volgut.

No obstant, i per concloure, espero haver remogut alguna que altra consciència, i haver col·laborat en la mesura possible a donar a conèixer aquesta situació tan alarmant. És a les nostres mans la possibilitat de rentar les d'aquests nens, tacades per sempre.

5. Bibliografía

Llibres

COHN, Ilene i Guy GOODWIN-GILL. *Los niños soldados. Un estudio para el Instituto Henry Dunant, Ginebra*. Cruz Roja Juventud. Ed. Fundametos. Colección Ciencia, 1997.

SEDKY-LAVANDERO, Jéhane. *Ni un solo niño en la guerra*. Icaria, 1999. Col·lecció Antrazyt.

AMNISTÍA INTERNACIONAL. *República Democràtica del Congo. Los niños de la guerra*. Amnistía Internacional, 2003.

SÁNCHEZ, Gervasio. *Salvar a los niños soldados. La historia del misionero Chema Caballero en Sierra Leona*. Ed. Debate, 2004.

Informes

COALICIÓN ESPAÑOLA PARA ACABAR CON LA UTILIZACIÓN DE NIÑOS Y NIÑAS SOLDADO. *Niños y niñas soldados. Informe Global 2004. Edición Resumida*.

COALICIÓN ESPAÑOLA PARA ACABAR CON LA UTILIZACIÓN DE NIÑOS Y NIÑAS SOLDADO. *Niños y niñas soldados. Informe Global 2008. Edición Resumida*.

Publicacions periòdiques (de diaris en paper i digitals)

EUROPA PRESS. “El drama de los niños soldado”. *El país*, 12 de febrer de 2006.

SOROLLA, José A. “60 países demanen actuar contra el drama de 250.000 nens soldat”. *El periódico*, núm. 10, dimarts 6 de febrer de 2007: 10-11.

ASSONE, Paola. “La peor estrategia de una guerra”. *Mundo Hispano*, núm. 14, juliol 2007.

“Atrocities haunt DRC child soldiers”. *Aljazeera*, 24 d'octubre de 2009.

“#Kony2012, ¿Una verdad a medias sobre los niños-soldado en Uganda?”. *La Vanguardia*, 9 de març de 2012.

VALENZUELA, Javier. “Kony y otras ‘guerras sucias’”. *El país*, 18 de març de 2012.

CALATAYUD, José Miguel. “Los ‘otros Kony’ de África”. *El país*, 20 d'abril de 2012.

REUTERS L'Haia. “Condemna al senyor de la guerra del Congo pel reclutament de nens soldat”. *Ara*, 10 de juliol de 2012.

AFP. “La prueba que demuestra que en Siria se usan niños soldados”. *El mundo*, 6 de juliol de 2012.

Webgrafia

[Consultat: 18/06/2012]

<http://www.es.amnesty.org/camps/ns/mapa.php>

[Consultat 18/06/2012]

http://www.es.amnesty.org/camps/ns/mapa_posicion.php

[Consultat 18/06/2012]

<http://mansunides.org/es/noticia/ni%C3%B1os soldados?gclid=CKDf4d6q1rACFdK>

[Consultat 18/06/2012]

<http://elmundo.es/blogs/elmundo/cronicasdeundiplomaticojubilado/.../ladesconocida-africa-y-los-ninos.html>

[Consultat 18/9/12]

http://sociedad.elpais.com/sociedad/2008/02/13/actualidad/1202857201_850215.html

[Consultat 18/9/12]

http://internacional.elpais.com/internacional/2006/02/12/actualidad/1139698805_850

[Consultat 18/9/12]

<http://www.es.amnesty.org/camps/ns/mapa.php>

[Consultat 18/9/12]

http://www.es.amnesty.org/camps/ns/mapa_posicion.php

[Consultat 18/9/12]

http://internacional.elpais.com/internacional/2012/03/16/actualidad/1331912306_999

[Consultat 18/9/12]

<http://www.lavanguardia.com/internacional/20120309/54266291840/kony2012-verda>

[Consultat 18/9/12]

http://internacional.elpais.com/2012/04/20/actualidad/1334917397_800

[Consultat 18/9/12]

<http://www.periodismohumano.com/mujer/6926>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/publicaciones/ninos-y-ninas-soldado>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/china-keitetsi%C2%ABayudar-los-ninos-soldado-es-responsabilidad-de-tod>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/acabar-con-el-reclutamiento-de-ninos-soldado>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/el-proceso-en-el-caso-de-ninos-soldado-es-un-hito-en-la-proteccion>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/sala-prensa/la-republica-centroafricana-firma-un-acuerdo-que-permitira-la-reintegracion-de-los-ninos>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/por-primer-vez-se-considera-el-reclutamiento-de-ninos-soldado-un->

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/soldados-que-vuelven-ser-ninos-en-uganda>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/en-medio-del-conflicto-ninos-soldado-obtienen-su-libertad>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/sala-prensa/reclutamiento-de-ninos-en-somalia-comunicado-conjunto-del-director-ejecutivo-de-unicef-y>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/publicaciones/guia-del-protocolo-facultativo-sobre-la-participacion-de-nino>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/avances-para-evitar-el-reclutamiento-de-ninos-en-conflictos-armado>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/secuestrados-y-rescatados-la-dificil-vuelta-casa-de-45-ninos-ugand>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/los-ninos-y-ninas-atrapados-por-la-guerra-en-la-republica-democrat>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/ninos-y-ninas-en-armas>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/avances-en-la-convencion-sobre-los-derechos-del-nino>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/la-situacion-de-los-ninos-y-ninas-de-darfur-es-desesperada>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/los-ninos-y-ninas-atrapados-por-la-guerra-en-la-republica-democr-0>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/sala-prensa/unicef-subraya-el-deterioro-de-la-situacion-de-los-ninos-y-las-mujeres-en-el-este-de-la->

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/una-promesa-que-aun-esta-en-pie-garantizar-el-cumplimiento-de-la-c>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/la-violencia-contra-mujeres-y-ninas-incrementa-la-incidencia-del-v>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/actualidad-documentacion/noticias/violencia-sexual-un-terrible-legado-de-la-guerra-en-la-republica-d>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.unicef.es/infancia/emergencias-ayuda-humanitaria>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.childsoldierrelief.org/about-child-soldiers/overview/>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.childsoldiersglobalreport.org/content/congo-democratic-republic>

[Consultat 6/10/2012]

<http://www.aljazeera.com/news/africa/2009/10/2009102410921830912.html>

[Consultat 6/10/2012]

<http://childrenandarmedconflict.un.org/effects-of-conflict/the-most-grave-violations/>

[Consultat 6/10/2012]

<http://childrenandarmedconflict.un.org/effects-of-conflict/the-most-grave-violations/child-soldiers/>

[Consultat 6/10/2012]

<http://childrenandarmedconflict.un.org/effects-of-conflict/the-changing-nature-of-conflict/>

[Consultat 6/10/2012]

<http://childrenandarmedconflict.un.org/effects-of-conflict/internally-displaced-and-refugee-children/>

[Consultat 6/10/2012]

<http://childrenandarmedconflict.un.org/effects-of-conflict/girl-child/>

[Consultat 6/10/2012]

<http://childrenandarmedconflict.un.org/effects-of-conflict/children-in-detention/>

[Consultat 6/10/2012]

<http://childrenandarmedconflict.un.org/effects-of-conflict/small-arms-landmines-and-unexploded-ordinance/>

[Consultat 6/10/2012]

<http://childrenandarmedconflict.un.org/effects-of-conflict/landmines-cluster-munitions-and-unexploded-ordonances/>

[Consultat 12/12/12]

http://www.es.amnesty.org/campanas/justicia-internacional/fugitivos-de-la-justicia-internacional/?pk_campaign=rs&pk_kwd=fbk

[Consultat 12/12/2012]

http://www.bbc.co.uk/mundo/noticias/2012/05/120515_congo_terminator_yv.shtml

Pel·lícules

El senyor de la guerra (Lord of War)

Diamant de Sang (Blood Diamond)

Documentals

Coltan: comerç sagnant (Blood Coltan)

6. Annexos

6.1. Entrevista original a UNICEF

1. En quins països es veuen involucrats nens soldats en conflictes armats en l'actualitat?
2. Amb quines dificultats us trobeu les ONG a l'hora d'accedir a aquests països en conflicte?
3. Vuit anys després de la conferència de París, patrocinada per França i UNICEF, quins avenços s'han fet? A quins compromisos es va arribar? Quins s'han complert?
4. Ja és difícil la desmovilització i la reintegració d'un nen soldat que ha estat reclutat una vegada, però que passa amb aquests nens que després de ser desmovilitzats tornen a ser reclutats a la força?
5. Què passa amb aquells nens que van entrar a l'exèrcit sent menors, però ara ja han complert la majoria d'edat? Quines possibilitats tenen d'escapar de l'exèrcit?
6. La majoria d'informació recent que he trobat sobre nens i nenes soldat es concentra entre els anys 2003 i 2008, però en canvi la informació que he trobat dels següents anys fins l'actualitat és força escassa. Perquè creus que és així? Ja no s'escriu tant sobre nens soldat? Ha sigut una moda passatgera?

7. Em podries donar noms de senyors de la guerra que estiguin actualment desapareguts i perseguits per la justícia?
8. Quins programes ha posat en marxa UNICEF per acabar amb la participació de nens en les hostilitats? A quins països ha pogut accedir? I a quins no?
9. Si el reclutament de nens i nenes soldat està estrictament vinculat amb la falta de control en el comerç d'armes, no s'hauria d'actuar per acabar amb aquesta situació per encaminar-nos cap a una solució al problema? Quines mesures han pres els respectius governs? O no n'han pres cap? Quines dificultats suposa?
10. La majoria de nens soldat són reclutats per guerrilles o pels governs? Perquè solen lluitar aquestes guerrilles?
11. Si no m'equivoco, la falta de control en aquests països en guerra no és només en les armes, sinó també en el tràfic de diamants, or... és per això que s'inicien la majoria de les guerres?
12. Amb que es relacionen aquestes guerrilles amb el terrorisme? Quin paper tenen aquests nens en els actes terroristes?
13. Que em podries dir sobre les nenes soldat? Realment en l'actualitat segueixen sent un cas oblidat i estant desprotegides per la llei? Quines dificultats afegides us trobeu a l'hora de la seva rehabilitació?
14. Recentment la ONG Invisible Children ha publicat un documental anomenat "Kony 2012" , el més vist de la història de Youtube, per promoure un moviment per fer famós al senyor de la guerra Joseph Kony, mitjançant el seu eslògan "Stop Kony" , amb el fi d'arrestar-lo abans de que finalitzi l'any. Els experts en el tema en canvi, acusen a la organització de que el vídeo és enganyós, i fins i tot arriba a ser racista. Quina és la teva opinió sobre el vídeo? Què hi ha de veritat en ell?

15. Per últim, t'estaria molt agraïda si em poguessis facilitar alguna lectura, documental, etc. per continuar informant-me sobre el tema, i a poder ser, alguna manera de contactar amb testimonis o llegir-ne de primera mà.

6.2. Entrevista original a Amnistía Internacional **(en castellà)**

¿En qué países se ven involucrados niños soldado en conflictos armados en la actualidad?

No hay datos disponibles sobre el número de niños y niñas soldados en el mundo, pero gobiernos o grupos armados de al menos 15 países siguen reclutando menores a día de hoy.

Afganistan. Republica Centroafricana. Chad, Colombia, Côte d'Ivoire, Republica Democrática del Congo, India, Iraq, Libano, Libia, Myanmar, Nepal, Paquistán, Filipinas, Siria, Somalia, Sri Lanka, Sudan Del Sur, Sudán, Territorio Palestino ocupado e Israel, Tailandia, Uganda y Yemen.

¿Con que dificultades se encuentran las ONG para poder acceder a estos países en conflicto?

Normalmente con la negativa de colaboración por parte de los Gobiernos de esos países.

Ya es difícil la desmovilización i la rehabilitación de un niño soldado que ha sido reclutado una vez, pero ¿qué pasa con esos niños que una vez desmovilizados vuelven a ser reclutados a la fuerza

La reintegración de ex niños soldados es una labor compleja y a largo plazo. El proceso comienza con la negociación de la liberación de los niños y su separación física de las fuerzas y grupos armados. La etapa de localización y reunificación de las familias que sigue es una tarea que lleva mucho tiempo y requiere muchos recursos. Más allá de la dificultad práctica de localizar a las familias y comunidades de los niños perdidos, una reunificación eficaz lleva aparejada la reconciliación satisfactoria de los niños y sus comunidades, muy en especial en los casos en que los niños pudieran haber cometido atrocidades en sus localidades natales. Para los niños que son de nuevo reclutados, el proceso se vuelve a repetir.

¿Qué pasa con aquellos niños que entraron en el ejército siendo menores, pero ahora ya han cumplido la mayoría de edad? ¿Qué posibilidades tienen ellos de escapar del ejército?

Una vez han cumplido la mayoría de edad ya dejan de ser niños soldado, pero siguen siendo víctimas y se implementarían todas las formas de ayuda para su reinserción.

La mayoría de información reciente que he podido encontrar sobre niños soldado se concentra mayoritariamente entre los años 2003 y 2008, pero en cambio la información que he encontrado de los años posteriores hasta la actualidad es más bien escasa. ¿Por qué creen que es así? ¿Ya no se escribe tanto sobre ellos? ¿Ha sido una moda pasajera?

Puede ser debido a que la Coalición de Organizaciones contra la utilización de niños soldados se ha disuelto como tal, ya que ha pasado de ser una Coalición a ser una ONG independiente y no ha sacado informe en 2012. Actualmente en España la agrupación de asociaciones que formaban parte de la Coalición y que luchan contra la utilización de niños y niñas soldados está formada por Amnistía Internacional, Save the Children, Entreculturas, Alboan y

servicio Jesuita a Refugiados.

¿Creen que la población mundial esta concienciada sobre este tema? Si no es así, ¿qué podemos hacer para cambiar ésta situación?

No lo suficiente, y por eso el trabajo de AI se basa principalmente en concienciar a la población mundial de lo que está ocurriendo en el mundo.

Existen Mecanismos de control que intentan controla y presionar a los Gobiernos para que exista una rendición de cuentas a nivel mundial mediante un fortalecimiento del marco jurídico de protección de los niños en conflicto armado y al enjuiciamiento de los autores de los delitos cometidos contra ellos. La Corte Penal Internacional, Los Tribunales Penales Internacional, etc.

¿Qué medidas ha tomado la comunidad internacional para poner al fin a la utilización de menores en los conflictos armados?

Teniendo en cuenta el complejo conjunto de factores que influyen en el reclutamiento de niños, para que las estrategias de prevención tengan éxito es necesario que se adopte un enfoque global y que las lleven a cabo diversos agentes en los planos local, nacional e internacional. Desde una perspectiva amplia, cabe mencionar tres estrategias de prevención: los mecanismos efectivos de prevención de carácter jurídico a nivel nacional, los mecanismos de fortalecimiento de la protección de la comunidad a nivel local y el ofrecimiento a alternativas a los niños.

Desarrollo, difusión e imposición de la ley.-

La tipificación como delito del reclutamiento de menores de edad y la incorporación a la legislación nacional de la reglas y normas internacionales contra el reclutamiento y la utilización de niños son medidas esenciales para prevenir esos comportamientos. Es fundamental que los Estados promulguen leyes por las que queden explícitamente tipificados como delitos en el código

penal el reclutamiento de menores de la edad reglamentaria y la utilización de niños por las fuerzas y grupos armados.

Las medidas encaminadas a promover la difusión de las leyes son también esenciales para la prevención. Entre ellas cabe citar la creación dentro de las fuerzas militares de unidades encargadas de la protección de los niños, unidades que han desempeñado un papel importante en algunos países. Igualmente importasen a la hora de promover el conocimiento y el cumplimiento de las normas internacionales son los programas educativos destinados a informar a las fuerzas y grupos armados de la protección jurídica de que gozan los niños durante los conflictos armados.

A nivel nacional, las investigaciones y los procesamientos eficaces son instrumentos de prevención que pueden ser muy poderosos, pero que siguen siendo débiles. No investigar violaciones graves de los derechos del niño o no sancionar a los responsables son a menudo aspectos de problemas más amplios de rendición de cuentas. A falta de una actividad sistemática de procesamiento ,debe establecerse un sistema de disuasión mediante el enjuiciamiento de los infractores más persistentes. Además, los gobiernos pueden aplicar medidas prácticas que ayuden a prevenir el reclutamiento de menores de la edad reglamentaria, como la inscripción gratuita de los nacimientos u otros mecanismos para la verificación de la edad, además de adoptar políticas para ordenar el reclutamiento y aplicar procedimientos obligatorios de verificación para vigilar el reclutamiento de niños por los ejércitos nacionales.

Fortalecimiento de los mecanismos de protección de la comunidad y la familia.-

El establecimiento y fortalecimiento de mecanismos comunitarios de protección y el fomento de la sensibilización de las familias, comunidades y sus dirigentes en torno al problema son otros factores fundamentales para la prevención. Las políticas encaminadas a proteger a los niños y prevenir su reclutamiento es poco probable que funcionen en contextos en los que la comunidad fomenta la asociación de los niños con grupos armados. Los niños también son más

vulnerables al reclutamiento cuando los sistemas de protección de la comunidad y la familia se debilitan. En algunos contextos, los niños se unen a grupos armados porque sus familias o comunidades les alientan a hacerlo. También se ha detectado que la violencia doméstica es un factor fundamental en el reclutamiento de niños. Las familias en las que se cometen abusos empujan a los niños a las calles donde son más vulnerables al reclutamiento, o los envían directamente a las filas de los grupos armados. En Colombia por ejemplo, se ha determinado que la decisión de los niños, principalmente las niñas, de escapar de casa y unirse a un grupo armado guarda una estrecha relación con la explotación doméstica y los abusos físicos y sexuales.

Las comunidades pueden prevenir la asociación, voluntaria o forzada, de los niños con fuerzas y grupos armados de varias maneras. Los sistemas comunitarios de protección de los niños pueden alertar de la amenaza del reclutamiento o la repetición del reclutamiento. Allá donde los grupos armados dependen o material de la población local, las estructuras comunitarias pueden estar en situación de presionar a los comandantes locales para que liberen a los niños y prestar apoyo para su protección. Las figuras destacadas de la comunidad, como los ancianos y los dirigentes tradicionales, pueden también influir en las partes no estatales para promover la adquisición de compromisos con la protección de los niños y prevenir el reclutamiento. En el Afganistán, por ejemplo, los ancianos han alcanzado en algunos casos acuerdos con los comandantes locales para impedir el reclutamiento de niños. Los sistemas comunitarios de protección de los niños pueden también ayudar a reducir la vulnerabilidad general de estos y proporcionar protección especial a los que viven y trabajan en las calles, los huérfanos y los que se encuentran separados de sus familias, que corren un especial riesgo de ser recluidos.

Para prestar apoyo a los sistemas locales de protección de los niños y fomentar su capacidad es necesario realizar un análisis de la situación de cada país a fin de determinar las ventajas y las deficiencias de esos sistemas tanto a nivel nacional como de las comunidades.

Las iniciativas encaminadas a fomentar la sensibilización de la comunidad acerca de los derechos de los niños y las repercusiones que su asociación con grupos armados tienen a largo plazo y fomentar el cambio de actitudes o alentar la intervención de los dirigentes comunitarios y religiosos para poner fin al reclutamiento de niños, deben llevarse a cabo en estrecha colaboración con los padres, los dirigentes comunitarios y religiosos, los maestros y los propios niños.

Mejorar las perspectivas de los niños ofreciéndoles posibilidades de obtener educación, aptitudes y medios de vida.-

En muchos contextos, el alistamiento en las fuerzas o grupos armados es una opción que unos niños que carecen de otras oportunidades y de un sentido o propósito en su vida adoptan deliberadamente. Es poco probable que los niños quieran abandonar un grupo armado o no vuelvan a alistarse a él a menos que hayan desaparecido los motivos por los que se alistaron en primer lugar.

Garantizar el acceso de los niños a la educación es en sí mismo un poderoso medio para protegerlos de la influencia de las fuerzas o grupos armados en situaciones frágiles o en países afectados por conflictos. Si los niños asisten a la escuela estarán ocupados y será menos probable que se unan a fuerzas o grupos armados porque tendrán otras alternativas.

Los indicios obtenidos en conflictos armados indican que hay una fuerte asociación entre el reclutamiento en las fuerzas o grupos armados y la pobreza y la situación socialmente desfavorecida. Se ha determinado que la pobreza, a menudo combinada con la exclusión social, acentúa la frustración de los jóvenes y los motiva para alistarse en grupos armados. En muchas sociedades que se encuentran en una situación posterior a un conflicto, los jóvenes tienen pocas opciones que no sean el desempleo o un trabajo a corto plazo en condiciones de explotación. En esas circunstancias, la principal prioridad de las estrategias nacionales de prevención debe ser proporcionar a los niños y jóvenes alternativas mediante una educación de calidad, tanto académica como no académica, y elaborar programas nacionales de creación

de empleo y generación de ingresos para los jóvenes. Las medidas tendientes a proporcionar medios de vida y la seguridad alimentaria, diseñadas con arreglo al contexto económico concreto, junto con las actividades culturales y de apoyos psicosocial, pueden contribuir también a prevenir el reclutamiento y la repetición del reclutamiento de los niños.

¿Podrían darme nombres de señores de la guerra que estén actualmente desaparecidos y perseguidos por la justicia?

http://www.es.amnesty.org/campanas/justicia-internacional/fugitivos-de-la-justicia-internacional/?pk_campaign=rs&pk_kwd=fbk

¿Qué programas ha puesto en marcha Amnistía Internacional para acabar con la participación de menores en las hostilidades? ¿A que países ha podido acceder? ¿Y a cuáles no?

Amnistía Internacional como tal no ha puesto en marcha programas para acabar la participación en hostilidades. Amnistía Internacional promueve el respeto a la Convención sobre los Derechos del Niño, informamos de casos de violaciones de la misma y denunciarnos y combatimos la impunidad en los casos en los que los niños y niñas son víctimas.

¿Cuál es la labor llevada a cabo por Amnistía Internacional en estos países?

Nuestra misión es la de contribuir a que se observen en todo el mundo los derechos que establece la Declaración Universal de Derechos Humanos y la Convención de los Derechos del Niño. Ningún niño en el mundo debería ser privado de sus derechos fundamentales.

Una de nuestras técnicas de acción es la denuncia y el dar a conocer. Nos esforzamos en dar la mayor difusión posible a la información que tenemos en nuestro conocimiento acerca de las violaciones de los Derechos de la Infancia. Además, lanzamos acciones internacionales de movilización para acabar con la violación o abusos contra menores en diferentes partes del mundo.

Amnistía Internacional también forma parte de la Coalición Internacional contra la Utilización de Niños y Niñas soldado, desde donde trabajamos para poner fin al reclutamiento de menores de edad, tanto por parte de las fuerzas armadas regulares como de grupos armados de oposición.

Si el reclutamiento de niños y niñas soldado está estrictamente vinculado a la falta de control en el comercio de armas, ¿no se debería actuar para acabar con esta situación para encaminarnos hacia una solución al problema? ¿Qué medidas han tomado los respectivos gobiernos? ¿O no han tomado ninguna? ¿Qué dificultades supone?

Efectivamente, se debería actuar de forma inmediata para acabar con una solución estableciendo una política internacional sobre el control de armas.

La propagación de las armas de pequeño calibre es un grave problema mundial y exige una respuesta urgente debido a que están en juego al vida y el futuro de los niños y niñas. Estas armas han servido para acabar con las vidas de los jóvenes más que para protegerlos.

El reclutamiento de niños y niñas soldado está estrictamente vinculado a la falta de control en el comercio de armas. La abundancia de armas ligeras y de munición favorece el reclutamiento de niños y niñas al disponerse de abundante material de guerra con el que equiparlos; es evidente que si las armas fuesen difíciles de conseguir no se entregarían más que a adultos.

Las consecuencias para estos niños y niñas son enormes:

- 1- Pérdida de vidas humanas, mutilaciones a causa de las heridas en combate, secuelas psicológicas..
- 2- Ausencia de vida familiar, lo que favorece el perpetuar la violencia a medio y largo plazo por falta de cohesión social.
- 3- Aumento de los abusos sexuales.
- 4- Alza de la criminalidad ya que los niños y niñas soldado no se han formado para resolver sus conflictos mediante el diálogo y la escucha. El niño y niña soldado de hoy será mañana el jefe de una banda criminal.
- 5- Disminución del impacto de los programas de escolarización, sanidad y desmilitarización.
- 6- Aumento del consumo de drogas y de alcohol ya que a eso fueron acostumbrados “en filas”.
- 7- El uso de niños para fines militares hace que toda la infancia sea considerada como sospechosa y en las operaciones militares contra “rebeldes capaces de llevar armas” la población infantil, en general, es un blanco prioritario y habitual.

Cientos de miles de niños y niñas de todo el planeta son reclutados a diario por ejércitos, grupos paramilitares, guerrillas y grupos armados. Pese a su corta edad, son obligados a servir al resto de miembros de la tropa, a trabajar como espías, como esclavos sexuales o a morir en primera línea de batalla. Son menores que, con frecuencia, sufren violaciones y agresiones, además de ver vulnerados sus derechos a un nivel de vida adecuado, a la educación y al bienestar que legítimamente les corresponde. Menores a los que la falta de control en el comercio internacional de armas les facilita el acceso a rifles, escopetas, bombas y municiones.

Por esto, una de las consecuencias que produce la disponibilidad de armas de pequeño calibre y ligeras, y su consiguiente utilización en los conflictos de todo el mundo, es el empleo intolerable de niños y niñas soldado. Resulta fácil enseñar a estos niños explotados y maltratados a manejar las armas pequeñas. Unos 300.000 niños de todo el mundo luchan en la actualidad en guerras de adultos.

Su procedencia varía en función de los factores socioeconómicos y políticos que se den en su país. Muchos son secuestrados en la calle, sacados de las aulas o de campos de refugiados. Son forzados a salir de sus casas y colegios a punta de pistola o se les captura mientras juegan en el campo, en las calles, o caminan por la carretera. Otros se unen a los ejércitos y facciones armadas de forma teóricamente “voluntaria”, es decir, obligados por unas circunstancias que manipulan su voluntad. La desintegración de las familias a causa de los conflictos, la pobreza, la falta de recursos familiares, la carencia de servicios sociales que se hagan cargo de ellos, son otros factores que inciden en el reclutamiento de menores soldados.

Según Amnistía Internacional, “60,9% de las violaciones a los derechos humanos son cometidas con armas pequeñas en los 12 principales países afectados por la violencia y conflicto armado”.

Se calcula que, desde 1990, más de 2 millones de niños han muerto en diversas guerras, 6 millones han resultado gravemente heridos y más de 22 millones han tenido que huir de sus viviendas. La gran mayoría de las víctimas se deben directamente a las consecuencias de las armas de pequeño calibre y ligeras.

Para más información visita la web <http://www.controlarms.org/home/es>

¿La mayoría de menores soldados son reclutados por guerrillas o por los propios gobiernos? ¿Por qué suelen luchar estas guerrillas?

Amnistía Internacional no cuenta con un listado de guerrillas en el mundo pero puedes encontrar la información mediante buscador de google.

Si no estoy equivocada, la falta de control en estos países no es solo en las armas, sino que también lo es en el tráfico de diamantes, oro... ¿Es por ésta razón que se inician la mayoría de las guerras?

Depende del país, en alguno casos son por motivos económicos, otros por motivos religiosos, ideológicos, otros por control de rutas de narcotráfico...etc.

¿Cómo se relacionan éstas guerrillas con el terrorismo? ¿Qué papel ejercen éstos niños en los actos terroristas?

En algunos países como Perú, existe la situación que citas de la utilización de niños en actos terroristas. La Convención de los Derechos del Niño (CDN), y su Protocolo Facultativo “prohíben expresamente la involucración y utilización de niños, niñas y adolescentes en acciones de esta naturaleza, tanto por parte de grupos armados como de fuerzas armadas”.

“La utilización de niños y adolescentes por parte de cualquier grupo armado constituye una violación de la CDN, y los coloca frente a una situación de vulnerabilidad extrema que afecta su desarrollo emocional, social, cognitivo y físico”

¿Qué podrían decirme sobre las niñas soldado? ¿Realmente en la actualidad siguen siendo un caso olvidado y estando desprotegidas por la ley? ¿Qué dificultades añadidas se encuentran a la hora de su rehabilitación?

Las niñas son vulnerables en situaciones de conflicto armado y corren un gran riesgo de ser víctimas de la violencia y explotación sexuales. Por lo tanto, necesitan una atención y protección especiales.

Vulnerabilidad de las niñas

En tiempos de guerra las niñas son violadas y padecen otras formas de violencia sexual con secuelas negativas para su salud física y mental. Cuando están vinculadas con un grupo armado, las niñas son obligadas a contraer

matrimonio y a sufrir embarazos precoces. Incluso después de haberse comprometidos a poner en libertad a los niños y las niñas, los grupos armados a veces se niegan a entregar a las niñas, manteniéndolas en cautiverio como “esposas”. Después de estar vinculadas durante años con un grupo armado, las jóvenes tal vez decidan por su cuenta permanecer debido a sus lazos familiares y la dependencia que han desarrollado con el tiempo. Esto sucede con mayor frecuencia aún en situaciones en que las niñas son rechazadas por sus propias comunidades por haber estado vinculadas a grupos rebeldes, sobre todo por la “mancha” que supone haber sido violadas.

Necesidades especiales de las niñas

Con mayor frecuencia en los programas de reintegración se suele hacer caso omiso de las niñas a pesar de que son ellas las más necesitadas de atención y de servicios. La razón es que muchas niñas no están dispuestas a ser catalogadas como “concubinas” o a que sus hijos sean considerados “hijos de rebeldes”. Aunque las niñas vienen recibiendo poco a poco mayor atención, la comunidad de organizaciones dedicadas a la protección del niño, en particular la Oficina para los Niños y los Conflictos Armados, debe atender aún más las necesidades especiales de las niñas mediante una labor eficaz de promoción y programas apropiados de reintegración.

Recientemente la ONG Invisible Children ha publicado un documental nombrado “Kony 2012”, el más visto de la historia de Youtube, para promover un movimiento para hacer famoso al señor de la guerra Joseph Kony, mediante su eslogan “Stop Kony”, con la finalidad de arrestarlo antes de finalizar éste mismo año. Los expertos en el tema sin embargo, tachan al video de engañoso y de incluso rozar el racismo. ¿Cuál es su opinión respecto al video? ¿Qué hay de verdad en él?

Amnistía Internacional no se ha pronunciado con respecto a este tema.

Por último, les estaría muy agradecida si pudieran facilitarme alguna lectura, documental, etc. para poder continuar informándome sobre el tema, y, a poder ser, alguna manera de contactar con testimonios o poder Leerlos de primera mano.

Las chicas de Aboke. Els de Temmerman. Niñas secuestradas en el norte de Uganda. Els De Temmerman. Editorial Mundo Negro . Madrid 84

Salvar a los niños soldados. La historia del misionero Chema Caballero en Sierra Leona. Gervasio Sánchez. Ed.Debate 2004

Peter, niño soldado. Testimonio de un niño forzado a combatir en Sierra Leona.Cruz Roja Española. Edic. MR 2004

Allah n'est pas oblige. Ahmadou Kourouma. Éditions du Seuil. 2000

Mi vida de niña soldado. Me quitaron a mi madre y me dieron un fusil. China Keitetsi. Ed. MAEVA 2002

Yo no quería hacerlo. Los niños forzados a ser soldados en Sierra Leona se expresan a través del dibujo. Fatima Miralles Sangro y Jose M. Caballero Caceres. Universidad Pontificia Comillas.2002

Global Report 2004. International Coalition to Stop the use of Chile Soldiers.

Niños y niñas soldados. Informe Global 2004. Edición Abreviada en español.Coalición Española para acabar con la utilización de niños y niñas soldados.

Global Report 2008. International Coalition to Stop the use of Chile Soldiers.

Niños y niñas soldados. Informe Global 2008. Edición Resumida.Coalición Española para acabar con la utilización de niños y niñas soldados.

Razones y sinrazones sobre las niñas soldados. Gilda M. García Sotelo .
SEPHA, Edición y Diseño, S.L. 2006

Niños y niñas no soldados. Lineamientos para el trabajo con niños y niñas
soldados y otros menores vinculados con las fuerzas combatientes. Isobel
McConnan y Sarah Uppard. Save the Children .2002

Alas Rotas: Niños y niñas en conflictos armados. Seminario de Save the
Children 2005.

Los niños soldados.Un estudio para el Intituto Henry Dunant, Ginebra. Ilene
Cohn y Guy Goodwin-Gill. Cruz Roja Juventud. Ed. Fundamentos. Colección
Ciencia 1997

Niños soldado. Cuando los niños van a la Guerra. Jimmie Briggs. Ed.CCEANO
2005

Ni un solo niño en la guerra. Infancia y conflictos armados. Jéhane Sedky-
Lavandero. Icaria. Colección Antrazyt 1999

La participación de los niños en los conflictos armados. El Protocolo Facultativo
a la Convención sobre los Derechos Humanos del Niño. Felipe Gómez Isa.
Universidad de Deusto.Instituto de Derechos Humanos.2000

República Democrática del Congo. Los niños de la guerra. Amnistía
Internacional.2003

Diamantes Sangrientos. Las piedras de la guerra. Grez Campbell. Paidós
Historial Contemporánea.2003

Guerras del Siglo XXI. Nuevos miedos, nuevas amenazas. Ignacio Ramonet.
Mondadori. 2002

Las nuevas guerras en el mundo global. La convergencia entre desarrollo y seguridad. Mark Duffield. Edic. Catarata 2004

El negocio de las armas. Gideon Burrows. Dossiers para entender el mundo. Intermón Oxfam. 2003

Los efectos de las armas en la vida de las mujeres. Amnistía Internacional. IANSA. Intermón Oxfam. 2005

Ética de la Ayuda Humanitaria. Xavier Etxeberria. Edic. Desclée. Centros Universitarios de la Compañía de Jesús. 2004

6.3. Correu original d'Amnistía Internacional (a forma d'introducció a l'entrevista i també en castellà)

Estimada Raquel,

Inicialmente quisiéramos pedirte disculpas por el retraso en el envío de las respuestas a las preguntas que nos planteaste en tu mail del pasado 11 de septiembre y que nos complace adjuntarte en este correo. Esperamos que te sean de ayuda y quedamos a tu disposición para cualquier duda adicional o aclaración que precisas.

Como introducción a la temática que te preocupa, nos gustaría explicarte que el compromiso con los derechos humanos se ha convertido en una tendencia mayoritaria y habitual. Sin embargo, la defensa y promoción de los derechos humanos apuntan a la realidad que hay detrás de esta retórica, poniendo al descubierto la brecha existente entre el compromiso teórico y la práctica.

Los valores de los derechos humanos tienen su origen en la dignidad del ser humano y por tanto en numerosas culturas y religiones. Los derechos humanos son universales, indivisibles e interdependientes: significa que todas las personas nacen libres e iguales en dignidad y derechos en todo el universo, independientemente de su cultura, del lugar de residencia y de si su país reconoce o no esos derechos.

La historia de la lucha por los derechos humanos tiene raíces en todos los grandes acontecimientos del mundo y evoluciona con ellos. El afán de universalización y la necesidad de detallar exactamente qué eran, cómo se protegían y ejercían en concreto cada uno de estos derechos, contribuyó, por un lado a que las normas detallaran cada vez con más precisión los distintos derechos y, por otro lado, a construir mecanismos para velar por su respeto y cumplimiento.

Tras las guerras mundiales; los eventos históricos y la lucha por los derechos a nivel individual y colectivo precipitaron por parte de la comunidad internacional el reconocimiento y la necesidad de crear una organización que aglutinara a los estados en materia de derechos humanos con carácter obligatorio, así surgieron en 1945 Las Naciones Unidas. Este afán culminó con la Declaración Universal de los Derechos Humanos, adoptada por las Naciones Unidas por unanimidad en 1948.

Se ha construido una impresionante estructura de leyes, tratados e instituciones a nivel nacional e internacional dedicada a velar por los derechos humanos. Su posterior desarrollo en Pactos, Convenios y Tratados sobre derechos específicos junto con los mecanismos desarrollados para proteger estas normas, obligando a los estados a cumplirlas y facilitando a los individuos su denuncia y reparación si estos derechos son violados.

Millones de niños y niñas son víctimas de violaciones de los derechos humanos. Los menores son especialmente vulnerables al engaño y a la explotación, debido a su edad, su inmadurez o a sus carencias educativas,

además, son a menudo víctimas de traficantes y empleadores sin escrúpulos.

Los menores son especialmente vulnerables al engaño y a la explotación, debido a su edad, su inmadurez o a sus carencias educativas. Uno de los abusos más preocupantes es el reclutamiento de niños y niñas soldado. Los mecanismos de protección específicos desarrollados para orquestar una mayor protección son la Convención sobre los Derechos del Niño, sus dos protocolos y el Comité de vigilancia correspondiente así como los relatores temáticos. Ha habido grandes avances legislativos internacionales, en parte impulsados por la antigua Coalición de Niños Soldados de la que AI formaba parte, que ha documentado y denunciado casos en todo el mundo.

* Principales abusos contra menores, los niños y niñas soldado

En todo el mundo, niños y niñas están sujetos a violencia y abuso. A veces se les tortura y asesina simplemente porque se han visto atrapados en una guerra o en un conflicto. Muchos son reclutados de forma ilegal, sometidos a explotación sexual y laboral para desempeñar las peores formas de trabajo, incluyendo la mendicidad, la pornografía, la prostitución forzada, el tráfico de drogas, el reclutamiento para las fuerzas armadas o el trabajo doméstico en condiciones análogas a la esclavitud.

* Principales normas internacionales de protección a la infancia

Las niñas y niños son titulares de todos los derechos garantizados en la Declaración y los diferentes tratados y convenciones internacionales que la han desarrollado. Además, los menores dada su vulnerabilidad han necesitado una protección y cuidado especial, por lo que tienen garantizados ciertos derechos específicos que son los formulados en los siguientes instrumentos internacionales:

- Convención sobre los Derechos del Niño. En vigor en septiembre 1990. Constituye uno de los instrumentos de derechos humanos más completos de la legislación internacional y ha sido ratificado por todos los estados del mundo, excepto Somalia y EEUU.

- Protocolo facultativo de la Convención sobre los Derechos del Niño relativo a la participación de menores en los conflictos armados. Entró en vigor en febrero de 2002.

- Protocolo facultativo de la Convención sobre los Derechos del Niño relativo a la venta de menores, la prostitución infantil y su utilización en la pornografía infantil. Entró en vigor en enero de 2002.

- El Comité de los Derechos del Niño es el órgano que supervisa la aplicación de la Convención y los dos protocolos por los Estados Partes.

Además existen procedimientos especiales que buscan proteger este colectivo como los relatores, destacando:

- Relator Especial sobre la trata de personas, especialmente mujeres y niños
- Relator especial sobre la venta de niños, la prostitución infantil y la utilización de menores en la pornografía entre otros.

* El trabajo de AI a favor de la protección de la infancia

AI formó parte de la Coalición Internacional que contribuyó a la elaboración del borrador de la Convención de los Derechos del Niño y ya entonces exigía un respeto y reconocimiento a los derechos de los más vulnerables. Hemos trabajado en particular sobre los casos de menores condenados a pena de muerte y también para garantizar su acceso a la educación sin discriminación.

Como miembro de la antigua Coalición Internacional para Acabar con la Utilización de menores soldados, creada en 1998, trabajamos para poner fin al reclutamiento de menores en las fuerzas armadas y para reintegrar a los ex niños y niñas soldados en la vida civil.

Un cordial saludo,

Equipo de Menores y Derechos Humanos
Secretariado Estatal
Amnistía Internacional

6.4. Protocol Facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de nens en els conflictes armats (en castellà)

Protocolo facultativo de la Convención sobre los Derechos del Niño relativo a la participación de niños en los conflictos armados

Asamblea General - Resolución A/RES/54/263 del 25 de mayo de 2000

Entrada en vigor: 12 de febrero de 2002

Los Estados Partes en el presente Protocolo,

Alentados por el inmenso apoyo de que goza la Convención sobre los Derechos del Niño¹, que demuestra que existe una voluntad general de luchar por la promoción y la protección de los derechos del niño,

Reafirmando que los derechos del niño requieren una protección especial y que, para ello, es necesario seguir mejorando la situación de los niños sin distinción y procurar que éstos se desarrollen y sean educados en condiciones de paz y seguridad,

Preocupados por los efectos perniciosos y generales que tienen para los niños los conflictos armados, y por sus consecuencias a largo plazo para la paz, la seguridad y el desarrollo duraderos,

Condenando el hecho de que en las situaciones de conflicto armado los niños se conviertan en un blanco, así como los ataques directos contra bienes protegidos por el derecho internacional, incluidos los lugares donde suele haber una considerable presencia infantil, como escuelas y hospitales,

Tomando nota de la aprobación del Estatuto de Roma de la Corte Penal Internacional, en particular la inclusión entre los crímenes de guerra en conflictos armados, tanto internacionales como no internacionales, del reclutamiento o alistamiento de niños menores de 15 años o su utilización para participar activamente en las hostilidades,

Considerando en consecuencia que para seguir promoviendo la realización de los derechos reconocidos en la Convención sobre los Derechos del Niño es necesario aumentar la protección de los niños con miras a evitar que participen en conflictos armados,

Observando que el artículo 1 de la Convención sobre los Derechos del Niño precisa que, para los efectos de esa Convención, se entiende por niño todo ser humano menor de 18 años de edad, salvo que, en virtud de la ley que le sea aplicable, haya alcanzado antes la mayoría de edad,

Convencidos de que un protocolo facultativo de la Convención por el que se eleve la edad mínima para el posible reclutamiento de personas en las fuerzas armadas y su participación en las hostilidades contribuirá eficazmente a la aplicación del principio de que el interés superior del niño ha de ser una consideración primordial en todas las decisiones que le conciernan,

Tomando nota de que en diciembre de 1995 la XXVI Conferencia Internacional de la Cruz Roja y de la Media Luna Roja recomendó, entre otras cosas, que las partes en conflicto que tomaran todas las medidas viables para que los niños menores de 18 años no participaran en hostilidades,

Tomando nota con satisfacción de la aprobación unánime, en junio de 1999, del Convenio No. 182 de la Organización Internacional del Trabajo sobre la prohibición de las peores formas de trabajo infantil y la acción inmediata para su eliminación, en el que se prohíbe, entre otros, el reclutamiento forzoso u obligatorio de niños para utilizarlos en conflictos armados,

Condenando con suma preocupación el reclutamiento, adiestramiento y utilización dentro y fuera de las fronteras nacionales de niños en hostilidades por parte de grupos armados distintos de las fuerzas armadas de un Estado, y reconociendo la responsabilidad de quienes reclutan, adiestran y utilizan niños de este modo,

Recordando que todas las partes en un conflicto armado tienen la obligación de observar las disposiciones del derecho internacional humanitario,

Subrayando que el presente Protocolo se entenderá sin perjuicio de los propósitos y principios enunciados en la Carta de las Naciones Unidas, incluido su Artículo 51, y las normas pertinentes del derecho humanitario,

Teniendo presente que, para lograr la plena protección de los niños, en particular durante los conflictos armados y la ocupación extranjera, es indispensable que se den condiciones de paz y seguridad basadas en el pleno respeto de los propósitos y principios de la Carta y se observen los instrumentos vigentes en materia de derechos humanos,

Reconociendo las necesidades especiales de los niños que están especialmente expuestos al reclutamiento o utilización en hostilidades, contra lo dispuesto en el presente Protocolo, en razón de su situación económica o social o de su sexo,

Conscientes de la necesidad de tener en cuenta las causas económicas, sociales y políticas que motivan la participación de niños en conflictos armados,

Convencidos de la necesidad de fortalecer la cooperación internacional en la aplicación del presente Protocolo, así como las actividades de rehabilitación física y psicosocial y de reintegración social de los niños que son víctimas de conflictos armados,

Alentando la participación de las comunidades y, en particular, de los niños y de las víctimas infantiles en la difusión de programas de información y de educación sobre la aplicación del Protocolo,

Han convenido en lo siguiente:

Artículo 1

Los Estados Partes adoptarán todas las medidas posibles para que ningún miembro de sus fuerzas armadas menor de 18 años participe directamente en hostilidades.

Artículo 2

Los Estados Partes velarán por que no se reclute obligatoriamente en sus fuerzas armadas a ningún menor de 18 años.

Artículo 3

1. Los Estados Partes elevarán la edad mínima, contada en años, para el reclutamiento voluntario de personas en sus fuerzas armadas nacionales por encima de la fijada en el párrafo 3 del artículo 38 de la Convención sobre los Derechos del Niño¹, teniendo en cuenta los principios formulados en dicho artículo, y reconociendo que en virtud de esa Convención los menores de 18 años tienen derecho a una protección especial.

2. Cada Estado Parte depositará, al ratificar el presente Protocolo o adherirse a él, una declaración vinculante en la que se establezca la edad mínima en que permitirá el reclutamiento voluntario en sus fuerzas armadas nacionales y se ofrezca una descripción de las salvaguardias que haya adoptado para asegurarse de que no se realiza ese reclutamiento por la fuerza o por coacción.

3. Los Estados Partes que permitan el reclutamiento voluntario en sus fuerzas armadas nacionales de menores de 18 años establecerán medidas de salvaguardia que garanticen, como mínimo, que:

a) Ese reclutamiento sea auténticamente voluntario;

b) Ese reclutamiento se realice con el consentimiento informado de los padres o de quienes tengan la custodia legal;

c) Esos menores estén plenamente informados de los deberes que supone ese servicio militar;

d) Esos menores presenten pruebas fiables de su edad antes de ser aceptados en el servicio militar nacional.

4. Cada Estado Parte podrá ampliar su declaración en cualquier momento mediante notificación a tal efecto dirigida al Secretario General de las Naciones Unidas, el cual informará a todos los Estados Partes. La notificación surtirá efecto desde la fecha en que sea recibida por el Secretario General.

5. La obligación de elevar la edad según se establece en el párrafo 1 del presente artículo no es aplicable a las escuelas que las fuerzas armadas de los Estados Partes administren o tengan bajo su control, de conformidad con los artículos 28 y 29 de la Convención sobre los Derechos del Niño.

Artículo 4

1. Los grupos armados distintos de las fuerzas armadas de un Estado no deben en ninguna circunstancia reclutar o utilizar en hostilidades a menores de 18 años.
2. Los Estados Partes adoptarán todas las medidas posibles para impedir ese reclutamiento y utilización, con inclusión de la adopción de las medidas legales necesarias para prohibir y tipificar esas prácticas.
3. La aplicación del presente artículo no afectará la situación jurídica de ninguna de las partes en un conflicto armado.

Artículo 5

Ninguna disposición del presente Protocolo se interpretará de manera que impida la aplicación de los preceptos del ordenamiento de un Estado Parte, de instrumentos internacionales o del derecho humanitario internacional cuando esos preceptos sean más propicios a la realización de los derechos del niño.

Artículo 6

1. Cada Estado Parte adoptará todas las medidas jurídicas, administrativas y de otra índole necesarias para garantizar la aplicación efectiva y la vigilancia del cumplimiento efectivo de las disposiciones del presente Protocolo dentro de su jurisdicción.
2. Los Estados Partes se comprometen a difundir y promover por los medios adecuados, entre adultos y niños por igual, los principios y disposiciones del presente Protocolo.
3. Los Estados Partes adoptarán todas las medidas posibles para que las personas que estén bajo su jurisdicción y hayan sido reclutadas o utilizadas en hostilidades en contradicción con el presente Protocolo sean desmovilizadas o separadas del servicio de otro modo. De ser necesario, los Estados Partes prestarán a esas personas toda la asistencia conveniente para su recuperación física y psicológica y su reintegración social.

Artículo 7

1. Los Estados Partes cooperarán en la aplicación del presente Protocolo, en particular en la prevención de cualquier actividad contraria al mismo y la rehabilitación y

reintegración social de las personas que sean víctimas de actos contrarios al presente Protocolo, entre otras cosas mediante la cooperación técnica y la asistencia financiera. Esa asistencia y esa cooperación se llevarán a cabo en consulta con los Estados Partes afectados y las organizaciones internacionales pertinentes.

2. Los Estados Partes que estén en condiciones de hacerlo prestarán esa asistencia mediante los programas multilaterales, bilaterales o de otro tipo existentes o, entre otras cosas, mediante un fondo voluntario establecido de conformidad con las normas de la Asamblea General.

Artículo 8

1. A más tardar dos años después de la entrada en vigor del presente Protocolo respecto de un Estado Parte, éste presentará al Comité de los Derechos del Niño un informe que contenga una exposición general de las medidas que haya adoptado para dar cumplimiento a las disposiciones del Protocolo, incluidas las medidas adoptadas con objeto de aplicar las disposiciones relativas a la participación y el reclutamiento.

2. Después de la presentación del informe general, cada Estado Parte incluirá en los informes que presente al Comité de los Derechos del Niño de conformidad con el artículo 44 de la Convención información adicional sobre la aplicación del presente Protocolo. Los demás Estados Partes en el Protocolo presentarán un informe cada cinco años.

3. El Comité de los Derechos del Niño podrá pedir a los Estados Partes más información sobre la aplicación del presente Protocolo.

Artículo 9

1. El presente Protocolo estará abierto a la firma de todo Estado que sea Parte en la Convención o la haya firmado.

2. El presente Protocolo está sujeto a la ratificación y abierto a la adhesión de todos los Estados. Los instrumentos de ratificación o de adhesión se depositarán en poder del Secretario General de las Naciones Unidas.

3. El Secretario General, en su calidad de depositario de la Convención y del Protocolo, informará a todos los Estados Partes en la Convención y a todos los Estados que

hayan firmado la Convención del depósito de cada uno de los instrumentos de declaración en virtud del artículo 3.

Artículo 10

1. El presente Protocolo entrará en vigor tres meses después de la fecha en que haya sido depositado el décimo instrumento de ratificación o de adhesión.

2. Respecto de los Estados que hayan ratificado el presente Protocolo o se hayan adherido a él después de su entrada en vigor, el Protocolo entrará en vigor un mes después de la fecha en que se haya depositado el correspondiente instrumento de ratificación o de adhesión.

Artículo 11

1. Todo Estado Parte podrá denunciar el presente Protocolo en cualquier momento mediante notificación escrita dirigida al Secretario General de las Naciones Unidas, quien informará de ello a los demás Estados Partes en la Convención y a todos los Estados que hayan firmado la Convención. La denuncia surtirá efecto un año después de la fecha en que la notificación haya sido recibida por el Secretario General. No obstante, si al concluir ese plazo de un año el Estado Parte denunciante está interviniendo en un conflicto armado, la denuncia no surtirá efecto hasta que termine dicho conflicto.

2. Esa denuncia no eximirá al Estado Parte de las obligaciones que le incumban en virtud del presente Protocolo respecto de todo acto que se haya producido antes de la fecha en que aquélla surta efecto. La denuncia tampoco obstará en modo alguno para que el Comité de los Derechos del Niño prosiga el examen de cualquier asunto iniciado antes de esa fecha.

Artículo 12

1. Todo Estado Parte podrá proponer enmiendas y depositarlas en poder del Secretario General de las Naciones Unidas. El Secretario General comunicará las enmiendas propuestas a los Estados Partes, pidiéndoles que le notifiquen si desean que se convoque una conferencia de Estados Partes con el fin de examinar las propuestas y someterlas a votación. Si dentro de los cuatro meses siguientes a la fecha de esanotificación un tercio, al menos, de los Estados Partes se declaran en favor de tal conferencia, el Secretario General la convocará con el auspicio de las

Naciones Unidas. Toda enmienda adoptada por la mayoría de los Estados Partes presentes y votantes en la conferencia será sometida a la aprobación de la Asamblea General de las Naciones Unidas.

2. Toda enmienda adoptada de conformidad con el párrafo 1 del presente artículo entrará en vigor cuando haya sido aprobada por la Asamblea General y aceptada por una mayoría de dos tercios de los Estados Partes.

3. Las enmiendas, cuando entren en vigor, serán obligatorias para los Estados Partes que las hayan aceptado; los demás Estados Partes seguirán obligados por las disposiciones del presente Protocolo y por toda enmienda anterior que hubiesen aceptado.

Artículo 13

1. El presente Protocolo, cuyos textos en árabe, chino, español, francés, inglés y ruso son igualmente auténticos, será depositado en los archivos de las Naciones Unidas.

2. El Secretario General de las Naciones Unidas enviará copias certificadas del presente Protocolo a todos los Estados Partes en la Convención y a todos los Estados que hayan firmado la Convención.

6.5. Convención contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumanes o Degradants (en castellà)

Convención contra la Tortura y Otros Tratos o Penas Crueles, Inhumanos o Degradantes

Adoptada y abierta a la firma, ratificación y adhesión por la Asamblea General en su resolución 39/46, de 10 de diciembre de 1984

Entrada en vigor: 26 de junio de 1987, de conformidad con el artículo 27 (1)

Los Estados Partes en la presente Convención,

Considerando que, de conformidad con los principios proclamados en la Carta de las Naciones Unidas, el reconocimiento de los derechos iguales e inalienables de todos los miembros de la familia humana es la base de la libertad, la justicia y la paz en el mundo,

Reconociendo que estos derechos emanan de la dignidad inherente de la persona humana,

Considerando la obligación que incumbe a los Estados en virtud de la Carta, en particular del Artículo 55, de promover el respeto universal y la observancia de los derechos humanos y las libertades fundamentales,

Teniendo en cuenta el artículo 5 de la Declaración Universal de Derechos Humanos y el artículo 7 del Pacto Internacional de Derechos Civiles y Políticos, que proclaman que nadie será sometido a tortura ni a tratos o penas crueles, inhumanos o degradantes,

Teniendo en cuenta asimismo la Declaración sobre la Protección de Todas las Personas contra la Tortura y Otros Tratos o Penas Crueles, Inhumanos o Degradantes, aprobada por la Asamblea General el 9 de diciembre de 1975,

Deseando hacer más eficaz la lucha contra la tortura y otros tratos o penas crueles, inhumanos o degradantes en todo el mundo,

Han convenido en lo siguiente:

Parte I

Artículo 1

1. A los efectos de la presente Convención, se entenderá por el término "tortura" todo acto por el cual se inflija intencionadamente a una persona dolores o sufrimientos graves, ya sean físicos o mentales, con el fin de obtener de ella o de un tercero información o una confesión, de castigarla por un acto que haya cometido, o se sospeche que ha cometido, o de intimidar o coaccionar a esa persona o a otras, o por cualquier razón basada en cualquier tipo de discriminación, cuando dichos dolores o sufrimientos sean infligidos por un funcionario público u otra persona en el ejercicio de

funciones públicas, a instigación suya, o con su consentimiento o aquiescencia. No se considerarán torturas los dolores o sufrimientos que sean consecuencia únicamente de sanciones legítimas, o que sean inherentes o incidentales a éstas.

2. El presente artículo se entenderá sin perjuicio de cualquier instrumento internacional o legislación nacional que contenga o pueda contener disposiciones de mayor alcance.

Artículo 2

1. Todo Estado Parte tomará medidas legislativas, administrativas, judiciales o de otra índole eficaces para impedir los actos de tortura en todo territorio que esté bajo su jurisdicción.

2. En ningún caso podrán invocarse circunstancias excepcionales tales como estado de guerra o amenaza de guerra, inestabilidad política interna o cualquier otra emergencia pública como justificación de la tortura.

3. No podrá invocarse una orden de un funcionario superior o de una autoridad pública como justificación de la tortura.

Artículo 3

1. Ningún Estado Parte procederá a la expulsión, devolución o extradición de una persona a otro Estado cuando haya razones fundadas para creer que estaría en peligro de ser sometida a tortura.

2. A los efectos de determinar si existen esas razones, las autoridades competentes tendrán en cuenta todas las consideraciones pertinentes, inclusive, cuando proceda, la existencia en el Estado de que se trate de un cuadro persistente de violaciones manifiestas, patentes o masivas de los derechos humanos.

Artículo 4

1. Todo Estado Parte velará por que todos los actos de tortura constituyan delitos conforme a su legislación penal. Lo mismo se aplicará a toda tentativa de cometer tortura y a todo acto de cualquier persona que constituya complicidad o participación en la tortura.

2. Todo Estado Parte castigará esos delitos con penas adecuadas en las que se tenga en cuenta su gravedad.

Artículo 5

1. Todo Estado Parte dispondrá lo que sea necesario para instituir su jurisdicción sobre los delitos a que se refiere el artículo 4 en los siguientes casos:

a) Cuando los delitos se cometan en cualquier territorio bajo su jurisdicción o a bordo de una aeronave o un buque matriculados en ese Estado;

b) Cuando el presunto delincuente sea nacional de ese Estado;

c) Cuando la víctima sea nacional de ese Estado y éste lo considere apropiado.

2. Todo Estado Parte tomará asimismo las medidas necesarias para establecer su jurisdicción sobre estos delitos en los casos en que el presunto delincuente se halle en cualquier territorio bajo su jurisdicción y dicho Estado no conceda la extradición, con arreglo al artículo 8, a ninguno de los Estados previstos en el párrafo 1 del presente artículo.

3. La presente Convención no excluye ninguna jurisdicción penal ejercida de conformidad con las leyes nacionales.

Artículo 6

1. Todo Estado Parte en cuyo territorio se encuentre la persona de la que se supone que ha cometido cualquiera de los delitos a que se hace referencia en el artículo 4, si, tras examinar la información de que dispone, considera que las circunstancias lo justifican, procederá a la detención de dicha persona o tomará otras medidas para asegurar su presencia. La detención y demás medidas se llevarán a cabo de conformidad con las leyes de tal Estado y se mantendrán solamente por el período que sea necesario a fin de permitir la iniciación de un procedimiento penal o de extradición.

2. Tal Estado procederá inmediatamente a una investigación preliminar de los hechos.

3. La persona detenida de conformidad con el párrafo 1 del presente artículo tendrá toda clase de facilidades para comunicarse inmediatamente con el representante correspondiente del Estado de su nacionalidad que se encuentre más próximo o, si se trata de un apátrida, con el representante del Estado en que habitualmente resida.

4. Cuando un Estado, en virtud del presente artículo, detenga a una persona, notificará inmediatamente tal detención y las circunstancias que la justifican a los Estados a que se hace referencia en el párrafo 1 del artículo 5. El Estado que proceda a la investigación preliminar prevista en el párrafo 2 del presente artículo comunicará sin dilación sus resultados a los Estados antes mencionados e indicará si se propone ejercer su jurisdicción.

Artículo 7

1. El Estado Parte en el territorio de cuya jurisdicción sea hallada la persona de la cual se supone que ha cometido cualquiera de los delitos a que se hace referencia en el artículo 4, en los supuestos previstos en el artículo 5, si no procede a su extradición, someterá el caso a sus autoridades competentes a efectos de enjuiciamiento.

2. Dichas autoridades tomarán su decisión en las mismas condiciones que las aplicables a cualquier delito de carácter grave, de acuerdo con la legislación de tal Estado. En los casos previstos en el párrafo 2 del artículo 5, el nivel de las pruebas necesarias para el enjuiciamiento o inculpación no será en modo alguno menos estricto que el que se aplica en los casos previstos en el párrafo 1 del artículo 5.

3. Toda persona encausada en relación con cualquiera de los delitos mencionados en el artículo 4 recibirá garantías de un trato justo en todas las fases del procedimiento.

Artículo 8

1. Los delitos a que se hace referencia en el artículo 4 se considerarán incluidos entre los delitos que dan lugar a extradición en todo tratado de extradición celebrado entre Estados Partes. Los Estados Partes se comprometen a incluir dichos delitos como caso de extradición en todo tratado de extradición que celebren entre sí en el futuro.

2. Todo Estado Parte que subordine la extradición a la existencia de un tratado, si recibe de otro Estado Parte con el que no tiene tratado al respecto una solicitud de extradición, podrá considerar la presente Convención como la base jurídica necesaria para la extradición referente a tales delitos. La extradición estará sujeta a las demás condiciones exigibles por el derecho del Estado requerido.

3. Los Estados Partes que no subordinen la extradición a la existencia de un tratado reconocerán dichos delitos como casos de extradición entre ellos, a reserva de las condiciones exigidas por el derecho del Estado requerido.

4. A los fines de la extradición entre Estados Partes, se considerará que los delitos se han cometido, no solamente en el lugar donde ocurrieron, sino también en el territorio de los Estados obligados a establecer su jurisdicción de acuerdo con el párrafo 1 del artículo 5.

Artículo 9

1. Los Estados Partes se prestarán todo el auxilio posible en lo que respecta a cualquier procedimiento penal relativo a los delitos previstos en el artículo 4, inclusive el suministro de todas las pruebas necesarias para el proceso que obren en su poder.

2. Los Estados Partes cumplirán las obligaciones que les incumben en virtud del párrafo 1 del presente artículo de conformidad con los tratados de auxilio judicial mutuo que existan entre ellos.

Artículo 10

1. Todo Estado Parte velará por que se incluyan una educación y una información completas sobre la prohibición de la tortura en la formación profesional del personal encargado de la aplicación de la ley, sea éste civil o militar, del personal médico, de los funcionarios públicos y otras personas que puedan participar en la custodia, el interrogatorio o el tratamiento de cualquier persona sometida a cualquier forma de arresto, detención o prisión.

2. Todo Estado Parte incluirá esta prohibición en las normas o instrucciones que se publiquen en relación con los deberes y funciones de esas personas.

Artículo 11

Todo Estado Parte mantendrá sistemáticamente en examen las normas e instrucciones, métodos y prácticas de interrogatorio, así como las disposiciones para la custodia y el tratamiento de las personas sometidas a cualquier forma de arresto, detención o prisión en cualquier territorio que esté bajo su jurisdicción, a fin de evitar todo caso de tortura.

Artículo 12

Todo Estado Parte velará por que, siempre que haya motivos razonables para creer que dentro de su jurisdicción se ha cometido un acto de tortura, las autoridades competentes procedan a una investigación pronta e imparcial.

Artículo 13

Todo Estado Parte velará por que toda persona que alegue haber sido sometida a tortura en cualquier territorio bajo su jurisdicción tenga derecho a presentar una queja y a que su caso sea pronta e imparcialmente examinado por sus autoridades competentes. Se tomarán medidas para asegurar que quien presente la queja y los testigos estén protegidos contra malos tratos o intimidación como consecuencia de la queja o del testimonio prestado.

Artículo 14

1. Todo Estado Parte velará por que su legislación garantice a la víctima de un acto de tortura la reparación y el derecho a una indemnización justa y adecuada, incluidos los medios para su rehabilitación lo más completa posible. En caso de muerte de la víctima como resultado de un acto de tortura, las personas a su cargo tendrán derecho a indemnización.

2. Nada de lo dispuesto en el presente artículo afectará a cualquier derecho de la víctima o de otra persona a indemnización que pueda existir con arreglo a las leyes nacionales.

Artículo 15

Todo Estado Parte se asegurará de que ninguna declaración que se demuestre que ha sido hecha como resultado de tortura pueda ser invocada como prueba en ningún procedimiento, salvo en contra de una persona acusada de tortura como prueba de que se ha formulado la declaración.

Artículo 16

1. Todo Estado Parte se comprometerá a prohibir en cualquier territorio bajo su jurisdicción otros actos que constituyan tratos o penas crueles, inhumanos o degradantes y que no lleguen a ser tortura tal como se define en el artículo 1, cuando

esos actos sean cometidos por un funcionario público u otra persona que actúe en el ejercicio de funciones oficiales, o por instigación o con el consentimiento o la aquiescencia de tal funcionario o persona. Se aplicarán, en particular, las obligaciones enunciadas en los artículos 10, 11, 12 y 13, sustituyendo las referencias a la tortura por referencias a otras formas de tratos o penas crueles, inhumanos o degradantes.

2. La presente Convención se entenderá sin perjuicio de lo dispuesto en otros instrumentos internacionales o leyes nacionales que prohíban los tratos y las penas crueles, inhumanos o degradantes o que se refieran a la extradición o expulsión.

Parte II

Artículo 17

1. Se constituirá un Comité contra la Tortura (denominado en lo que sigue el Comité), el cual desempeñará las funciones que se señalan más adelante. El Comité estará compuesto de diez expertos de gran integridad moral y reconocida competencia en materia de derechos humanos, que ejercerán sus funciones a título personal. Los expertos serán elegidos por los Estados Partes teniendo en cuenta una distribución geográfica equitativa y la utilidad de la participación de algunas personas que tengan experiencia jurídica.

2. Los miembros del Comité serán elegidos en votación secreta de una lista de personas designadas por los Estados Partes. Cada uno de los Estados Partes podrá designar una persona entre sus propios nacionales. Los Estados Partes tendrán presente la utilidad de designar personas que sean también miembros del Comité de Derechos Humanos establecido con arreglo al Pacto Internacional de Derechos Civiles y Políticos y que estén dispuestas a prestar servicio en el Comité constituido con arreglo a la presente Convención.

3. Los miembros del Comité serán elegidos en reuniones bienales de los Estados Partes convocadas por el Secretario General de las Naciones Unidas. En estas reuniones, para las cuales formarán quórum dos tercios de los Estados Partes, se considerarán elegidos para el Comité los candidatos que obtengan el mayor número de votos y la mayoría absoluta de los votos de los representantes de los Estados Partes presentes y votantes.

4. La elección inicial se celebrará a más tardar seis meses después de la fecha de entrada en vigor de la presente Convención. Al menos cuatro meses antes de la fecha

de cada elección, el Secretario General de las Naciones Unidas dirigirá una carta a los Estados Partes invitándoles a que presenten sus candidaturas en un plazo de tres meses. El Secretario General preparará una lista por orden alfabético de todas las personas designadas de este modo, indicando los Estados Partes que las han designado, y la comunicará a los Estados Partes.

5. Los miembros del Comité serán elegidos por cuatro años. Podrán ser reelegidos si se presenta de nuevo su candidatura. No obstante, el mandato de cinco de los miembros elegidos en la primera elección expirará al cabo de dos años; inmediatamente después de la primera elección, el presidente de la reunión a que se hace referencia en el párrafo 3 del presente artículo designará por sorteo los nombres de esos cinco miembros.

6. Si un miembro del Comité muere o renuncia o por cualquier otra causa no puede ya desempeñar sus funciones en el Comité, el Estado Parte que presentó su candidatura designará entre sus nacionales a otro experto para que desempeñe sus funciones durante el resto de su mandato, a reserva de la aprobación de la mayoría de los Estados Partes. Se considerará otorgada dicha aprobación a menos que la mitad o más de los Estados Partes respondan negativamente dentro de un plazo de seis semanas a contar del momento en que el Secretario General de las Naciones Unidas les comunique la candidatura propuesta.

7. Los Estados Partes sufragarán los gastos de los miembros del Comité mientras éstos desempeñen sus funciones.

Artículo 18

1. El Comité elegirá su Mesa por un período de dos años. Los miembros de la Mesa podrán ser reelegidos.

2. El Comité establecerá su propio reglamento, en el cual se dispondrá, entre otras cosas, que:

a) Seis miembros constituirán quórum;

b) Las decisiones del Comité se tomarán por mayoría de votos de los miembros presentes.

3. El Secretario General de las Naciones Unidas proporcionará el personal y los servicios necesarios para el desempeño eficaz de las funciones del Comité en virtud de la presente Convención.

4. El Secretario General de las Naciones Unidas convocará la primera reunión del Comité. Después de su primera reunión, el Comité se reunirá en las ocasiones que se prevean en su reglamento.

5. Los Estados Partes serán responsables de los gastos que se efectúen en relación con la celebración de reuniones de los Estados Partes y del Comité, incluyendo el reembolso a las Naciones Unidas de cualesquiera gastos, tales como los de personal y los de servicios, que hagan las Naciones Unidas conforme al párrafo 3 del presente artículo.

Artículo 19

1. Los Estados Partes presentarán al Comité, por conducto del Secretario General de las Naciones Unidas, los informes relativos a las medidas que hayan adoptado para dar efectividad a los compromisos que han contraído en virtud de la presente Convención, dentro del plazo del año siguiente a la entrada en vigor de la Convención en lo que respecta al Estado Parte interesado. A partir de entonces, los Estados Partes presentarán informes suplementarios cada cuatro años sobre cualquier nueva disposición que se haya adoptado, así como los demás informes que solicite el Comité.

2. El Secretario General de las Naciones Unidas transmitirá los informes a todos los Estados Partes.

3. Todo informe será examinado por el Comité, el cual podrá hacer los comentarios generales que considere oportunos y los transmitirá al Estado Parte interesado. El Estado Parte podrá responder al Comité con las observaciones que desee formular.

4. El Comité podrá, a su discreción, tomar la decisión de incluir cualquier comentario que haya formulado de conformidad con el párrafo 3 del presente artículo, junto con las observaciones al respecto recibidas del Estado Parte interesado, en su informe anual presentado de conformidad con el artículo 24. Si lo solicitara el Estado Parte interesado, el Comité podrá también incluir copia del informe presentado en virtud del párrafo 1 del presente artículo.

Artículo 20

1. El Comité, si recibe información fiable que a su juicio parezca indicar de forma fundamentada que se practica sistemáticamente la tortura en el territorio de un Estado Parte, invitará a ese Estado Parte a cooperar en el examen de la información y a tal fin presentar observaciones con respecto a la información de que se trate.

2. Teniendo en cuenta todas las observaciones que haya presentado el Estado Parte de que se trate, así como cualquier otra información pertinente de que disponga, el Comité podrá, si decide que ello está justificado, designar a uno o varios de sus miembros para que procedan a una investigación confidencial e informen urgentemente al Comité.

3. Si se hace una investigación conforme al párrafo 2 del presente artículo, el Comité recabará la cooperación del Estado Parte de que se trate, de acuerdo con ese Estado Parte, tal investigación podrá incluir una visita a su territorio.

4. Después de examinar las conclusiones presentadas por el miembro o miembros conforme al párrafo 2 del presente artículo, el Comité transmitirá las conclusiones al Estado Parte de que se trate, junto con las observaciones o sugerencias que estime pertinentes en vista de la situación.

5. Todas las actuaciones del Comité a las que se hace referencia en los párrafos 1 a 4 del presente artículo serán confidenciales y se recabará la cooperación del Estado Parte en todas las etapas de las actuaciones. Cuando se hayan concluido actuaciones relacionadas con una investigación hecha conforme al párrafo 2, el Comité podrá, tras celebrar consultas con el Estado Parte interesado, tomar la decisión de incluir un resumen de los resultados de la investigación en el informe anual que presente conforme al artículo 24.

Artículo 21

1. Con arreglo al presente artículo, todo Estado Parte en la presente Convención podrá declarar en cualquier momento que reconoce la competencia del Comité para recibir y examinar las comunicaciones en que un Estado Parte alegue que otro Estado Parte no cumple las obligaciones que le impone la Convención. Dichas comunicaciones sólo se podrán admitir y examinar conforme al procedimiento establecido en este artículo si son presentadas por un Estado Parte que haya hecho una declaración por la cual reconozca con respecto a sí mismo la competencia del

Comité. El Comité no tramitará de conformidad con este artículo ninguna comunicación relativa a un Estado Parte que no haya hecho tal declaración. Las comunicaciones recibidas en virtud del presente artículo se tramitarán de conformidad con el procedimiento siguiente:

a) Si un Estado Parte considera que otro Estado Parte no cumple las disposiciones de la presente Convención podrá señalar el asunto a la atención de dicho Estado mediante una comunicación escrita. Dentro de un plazo de tres meses, contado desde la fecha de recibo de la comunicación, el Estado destinatario proporcionará al Estado que haya enviado la comunicación una explicación o cualquier otra declaración por escrito que aclare el asunto, la cual hará referencia, hasta donde sea posible y pertinente, a los procedimientos nacionales y a los recursos adoptados, en trámite o que puedan utilizarse al respecto;

b) Si el asunto no se resuelve a satisfacción de los dos Estados Partes interesados en un plazo de seis meses contado desde la fecha en que el Estado destinatario haya recibido la primera comunicación, cualquiera de ambos Estados Partes interesados tendrá derecho a someterlo al Comité, mediante notificación dirigida al Comité y al otro Estado;

c) El Comité conocerá de todo asunto que se le someta en virtud del presente artículo después de haberse cerciorado de que se ha interpuesto y agotado en tal asunto todos los recursos de la jurisdicción interna de que se pueda disponer, de conformidad con los principios del derecho internacional generalmente admitidos. No se aplicará esta regla cuando la tramitación de los mencionados recursos se prolongue injustificadamente o no sea probable que mejore realmente la situación de la persona que sea víctima de la violación de la presente Convención;

d) El Comité celebrará sus sesiones a puerta cerrada cuando examine las comunicaciones previstas en el presente artículo;

e) A reserva de las disposiciones del apartado c, el Comité pondrá sus buenos oficios a disposición de los Estados Partes interesados a fin de llegar a una solución amistosa del asunto, fundada en el respeto de las obligaciones establecidas en la presente Convención. A tal efecto, el Comité podrá designar, cuando proceda, una comisión especial de conciliación;

f) En todo asunto que se le someta en virtud del presente artículo, el Comité podrá pedir a los Estados Partes interesados a que se hace referencia en el apartado b que faciliten cualquier información pertinente;

g) Los Estados Partes interesados a que se hace referencia en el apartado b tendrán derecho a estar representados cuando el asunto se examine en el Comité y a presentar exposiciones verbalmente o por escrito, o de ambas maneras;

h) El Comité, dentro de los doce meses siguientes a la fecha de recibo de la notificación mencionada en el apartado b, presentará un informe en el cual:

i) Si se ha llegado a una solución con arreglo a lo dispuesto en el apartado e, se limitará a una breve exposición de los hechos y de la solución alcanzada;

ii) Si no se ha llegado a ninguna solución con arreglo a lo dispuesto en el apartado e, se limitará a una breve exposición de los hechos y agregará las exposiciones escritas y las actas de las exposiciones verbales que hayan hecho los Estados Partes interesados.

En cada asunto, se enviará el informe a los Estados Partes interesados.

2. Las disposiciones del presente artículo entrarán en vigor cuando cinco Estados Partes en la presente Convención hayan hecho las declaraciones a que se hace referencia en el apartado 1 de este artículo. Tales declaraciones serán depositadas por los Estados Partes en poder del Secretario General de las Naciones Unidas, quien remitirá copia de las mismas a los demás Estados Partes. Toda declaración podrá retirarse en cualquier momento mediante notificación dirigida al Secretario General. Tal retiro no será obstáculo para que se examine cualquier asunto que sea objeto de una comunicación ya transmitida en virtud de este artículo; no se admitirá en virtud de este artículo ninguna nueva comunicación de un Estado Parte una vez que el Secretario General haya recibido la notificación de retiro de la declaración, a menos que el Estado Parte interesado haya hecho una nueva declaración.

Artículo 22

1. Todo Estado Parte en la presente Convención podrá declarar en cualquier momento, de conformidad con el presente artículo, que reconoce la competencia del Comité para recibir y examinar las comunicaciones enviadas por personas sometidas a su jurisdicción, o en su nombre, que aleguen ser víctimas de una violación por un Estado

Parte de las disposiciones de la Convención. El Comité no admitirá ninguna comunicación relativa a un Estado Parte que no haya hecho esa declaración.

2. El Comité considerará inadmisibles toda comunicación recibida de conformidad con el presente artículo que sea anónima, o que, a su juicio, constituya un abuso del derecho de presentar dichas comunicaciones, o que sea incompatible con las disposiciones de la presente Convención.

3. Sin perjuicio de lo dispuesto en el párrafo 2, el Comité señalará las comunicaciones que se le presenten de conformidad con este artículo a la atención del Estado Parte en la presente Convención que haya hecho una declaración conforme al párrafo 1 y respecto del cual se alegue que ha violado cualquier disposición de la Convención. Dentro de un plazo de seis meses, el Estado destinatario proporcionará al Comité explicaciones o declaraciones por escrito que aclaren el asunto y expongan, en su caso, la medida correcta que ese Estado haya adoptado.

4. El Comité examinará las comunicaciones recibidas de conformidad con el presente artículo, a la luz de toda la información puesta a su disposición por la persona de que se trate, o en su nombre, y por el Estado Parte interesado.

5. El Comité no examinará ninguna comunicación de una persona, presentada de conformidad con este artículo, a menos que se haya cerciorado de que:

a) La misma cuestión no ha sido, ni está siendo, examinada según otro procedimiento de investigación o solución internacional;

b) La persona ha agotado todos los recursos de la jurisdicción interna de que se pueda disponer; no se aplicará esta regla cuando la tramitación de los mencionados recursos se prolongue injustificadamente o no sea probable que mejore realmente la situación de la persona que sea víctima de la violación de la presente Convención.

6. El Comité celebrará sus sesiones a puerta cerrada cuando examine las comunicaciones previstas en el presente artículo.

7. El Comité comunicará su parecer al Estado Parte interesado y a la persona de que se trate.

8. Las disposiciones del presente artículo entrarán en vigor cuando cinco Estados Partes en la presente Convención hayan hecho las declaraciones a que se hace

referencia en el párrafo 1 de este artículo. Tales declaraciones serán depositadas por los Estados Partes en poder del Secretario General de las Naciones Unidas, quien remitirá copia de las mismas a los demás Estados Partes. Toda declaración podrá retirarse en cualquier momento mediante notificación dirigida al Secretario General. Tal retiro no será obstáculo para que se examine cualquier asunto que sea objeto de una comunicación ya transmitida en virtud de este artículo; no se admitirá en virtud de este artículo ninguna nueva comunicación de una persona, o hecha en su nombre, una vez que el Secretario General haya recibido la notificación de retiro de la declaración, a menos que el Estado Parte interesado haya hecho una nueva declaración.

Artículo 23

Los miembros del Comité y los miembros de las comisiones especiales de conciliación designados conforme al apartado e del párrafo 1 del artículo 21 tendrán derecho a las facilidades, privilegios e inmunidades que se conceden a los expertos que desempeñan misiones para las Naciones Unidas, con arreglo a lo dispuesto en las secciones pertinentes de la Convención sobre Prerrogativas e Inmunidades de las Naciones Unidas.

Artículo 24

El Comité presentará un informe anual sobre sus actividades en virtud de la presente Convención a los Estados Partes y a la Asamblea General de las Naciones Unidas.

Parte III

Artículo 25

1. La presente Convención está abierta a la firma de todos los Estados.
2. La presente Convención está sujeta a ratificación. Los instrumentos de ratificación se depositarán en poder del Secretario General de las Naciones Unidas.

Artículo 26

La presente Convención estará abierta a la adhesión de todos los Estados. La adhesión se efectuará mediante el depósito de un instrumento de adhesión en poder del Secretario General de las Naciones Unidas.

Artículo 27

1. La presente Convención entrará en vigor el trigésimo día a partir de la fecha en que haya sido depositado el vigésimo instrumento de ratificación o de adhesión en poder del Secretario General de las Naciones Unidas.

2. Para cada Estado que ratifique la presente Convención o se adhiera a ella después de haber sido depositado el vigésimo instrumento de ratificación o de adhesión, la Convención entrará en vigor el trigésimo día a partir de la fecha en que tal Estado haya depositado su instrumento de ratificación o de adhesión.

Artículo 28

1. Todo Estado podrá declarar, en el momento de la firma o ratificación de la presente Convención o de la adhesión a ella, que no reconoce la competencia del Comité según se establece en el artículo 20.

2. Todo Estado Parte que haya formulado una reserva de conformidad con el párrafo 1 del presente artículo podrá dejar sin efecto esta reserva en cualquier momento mediante notificación al Secretario General de las Naciones Unidas.

Artículo 29

1. Todo Estado Parte en la presente Convención podrá proponer una enmienda y depositarla en poder del Secretario General de las Naciones Unidas. El Secretario General de las Naciones Unidas comunicará la enmienda propuesta a los Estados Partes, pidiéndoles que le notifiquen si desean que se convoque una conferencia de Estados Partes con el fin de examinar la propuesta y someterla a votación. Si dentro de los cuatro meses siguientes a la fecha de esa notificación un tercio al menos de los Estados Partes se declara a favor de tal convocatoria, el Secretario General convocará una conferencia con los auspicios de las Naciones Unidas. Toda enmienda adoptada por la mayoría de Estados Partes presentes y votantes en la conferencia será sometida por el Secretario General a todos los Estados Partes para su aceptación.

2. Toda enmienda adoptada de conformidad con el párrafo 1 del presente artículo entrará en vigor cuando dos tercios de los Estados Partes en la presente Convención hayan notificado al Secretario General de las Naciones Unidas que la han aceptado de conformidad con sus respectivos procedimientos constitucionales.

3. Cuando las enmiendas entren en vigor serán obligatorias para los Estados Partes que las hayan aceptado, en tanto que los demás Estados Partes seguirán obligados por las disposiciones de la presente Convención y por las enmiendas anteriores que hayan aceptado.

Artículo 30

1. Las controversias que surjan entre dos o más Estados Partes con respecto a la interpretación o aplicación de la presente Convención, que no puedan solucionarse mediante negociaciones, se someterán a arbitraje, a petición de uno de ellos. Si en el plazo de seis meses contados a partir de la fecha de presentación de la solicitud de arbitraje las Partes no consiguen ponerse de acuerdo sobre la forma del mismo, cualquiera de las Partes podrá someter la controversia a la Corte Internacional de Justicia, mediante una solicitud presentada de conformidad con el Estatuto de la Corte.

2. Todo Estado, en el momento de la firma o ratificación de la presente Convención o de su adhesión a la misma, podrá declarar que no se considera obligado por el párrafo 1 del presente artículo. Los demás Estados Partes no estarán obligados por dicho párrafo ante ningún Estado Parte que haya formulado dicha reserva.

3. Todo Estado Parte que haya formulado la reserva prevista en el párrafo 2 del presente artículo podrá retirarla en cualquier momento notificándolo al Secretario General de las Naciones Unidas.

Artículo 31

1. Todo Estado Parte podrá denunciar la presente Convención mediante notificación hecha por escrito al Secretario General de las Naciones Unidas. La denuncia surtirá efecto un año después de la fecha en que la notificación haya sido recibida por el Secretario General.

2. Dicha denuncia no eximirá al Estado Parte de las obligaciones que le impone la presente Convención con respecto a toda acción u omisión ocurrida antes de la fecha en que haya surtido efecto la denuncia, ni la denuncia entrañará tampoco la suspensión del examen de cualquier asunto que el Comité haya empezado a examinar antes de la fecha en que surta efecto la denuncia.

3. A partir de la fecha en que surta efecto la denuncia de un Estado Parte, el Comité no iniciará el examen de ningún nuevo asunto referente a ese Estado.

Artículo 32

El Secretario General de las Naciones Unidas comunicará a todos los Estados Miembros de las Naciones Unidas y a todos los Estados que hayan firmado la presente Convención o se hayan adherido a ella:

- a) Las firmas, ratificaciones y adhesiones con arreglo a los artículos 25 y 26;
- b) La fecha de entrada en vigor de la presente Convención con arreglo al artículo 27, y la fecha de entrada en vigor de las enmiendas con arreglo al artículo 29;
- c) Las denuncias con arreglo al artículo 31.

Artículo 33

1. La presente Convención, cuyos textos en árabe, chino, español, francés, inglés y ruso son igualmente auténticos, se depositará en poder del Secretario General de las Naciones Unidas.

2. El Secretario General de las Naciones Unidas remitirá copias certificadas de la presente Convención a todos los Estados.